

Latvijas Kultūras akadēmija
Starpkultūru komunikācijas un svešvalodu katedra

SAŠAS GETRĪ LUGU "GLUŽI KĀ NAPOLEONS", "VAKARDIENAS VĪRIETIS UN
ŠODIENAS SIEVIETE", "PĀRDOŠANĀ SAVRUPMĀJA" TULKOJUMS UN AR TO
SAISTĪTIE JAUTĀJUMI

Bakalaura darbs

Autore:
Akadēmiskās bakalaura augstākās izglītības programmas “Mākslas”
Starptautisko kultūras sakaru Latvija – Francija apakšprogrammas
4. kursa studente Laura Kampenusa
(ID Nr. S371900353897S)

Darba vadītāja:
lekt. J. Kalve

Rīga

2014

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS.....	3
1. PAR TULKOJUMA IESPĒJAMĪBU.....	5
1.1. Tulkojums kā kultūru komunikācija.....	5
1.2. Par ekvivalenta neiespējamību.....	7
2. SAŠAS GETRĪ LUGU “GLUŽI KĀ NAPOLEONS”, “VAKARDIENAS VĪRIETIS UN ŠODIENAS SIEVIETE”, “PĀRDOŠANĀ SAVRUPMĀJA” TULKOŠANAS PROCESA ANALĪZE.....	11
2.1. Tulkojamā materiāla analīze.....	11
2.2. Tulkošanas process un ar to saistītās problēmas.....	14
3. SAŠAS GETRĪ LUGU “GLUŽI KĀ NAPOLEONS”, “VAKARDIENAS VĪRIETIS UN ŠODIENAS SIEVIETE”, “PĀRDOŠANĀ SAVRUPMĀJA” TULKOJUMS.....	19
NOBEIGUMS.....	56
KOPSAVILKUMS.....	58
AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS	
SUMMARY	
ANNOTATION	
PIELIKUMS	
1. pielikums. Lugu oriģinālie teksti	

IEVADS

Studiju laikā Latvijas Kultūras akadēmijas Starptautisko kultūras sakaru Latvija – Francija apakšprogrammā bakalaura darba autore apguvusi franču valodu, kā arī guvusi ieskatu dažādos tās pielietojuma veidos. Autori īpaši ieinteresējusi tulkošanas nodarbe, kuras meistarīga pārvaldīšana saistīta ne tikai ar valodas zināšanām, bet arī ar kultūras pētījumiem un risinājumu meklējumiem, tāpēc visatbilstošākais uzdevums savu spēju apzināšanai un apliecināšanai studiju noslēguma darbā bija tieši tulkojums.

Autore savam darbam izvēlējusies **tēmu** “Sašas Getrī lugu “Gluži kā Napoleons”, “Vakardienas vīrietis un šodienas sieviete”, “Pārdošanā savrupmāja” tulkojums un ar to saistītie jautājumi”. Šādu tēmas izvēli, pirmkārt, noteica vēlme radīt tādu jaunrades darbu, kas citiem spētu kalpot kā aizraujošs ceļš uz franču kultūras iepazīšanu. Otrkārt, tika izvēlētas tieši Sašas Getrī viencēliena komēdijas, jo to tulkojums sevī ietvēra izaicinājumu latviski atveidot arī humoru.

Galvenais darba **mērķis** ir uzmanīga viencēliena lugu pārnese latviešu valodā un latviešu kultūras kontekstā, cenšoties nezaudēt ne teksta smalkās vārdu spēles un nozīmes, ne humoru. Lai šo mērķi sasniegtu, izvirzīti arī papildu teorētiskie **uzdevumi**:

- izpētīt ar tulkošanas procesu saistītās problēmas,
- izpētīt oriģinālā teksta un tā autora kontekstu,
- izpētīt oriģinālā teksta specifiku.

Pirmās nodaļas “Par tulkojuma iespējamību” nolūks ir apzināt tulkošanas vispārējos problēmjaudājumus, meklējot uz tiem arī atbildes. Pirmā no tām aplūkota 1.1. nodaļā, kas iespējamajām tulkošanas grūtībām kā cēloni norāda tulkojuma būtību - tas ir komunikācijas veids, kas saistāms ne tikai ar divām atšķirīgām valodām, bet arī kultūrām. 1.2. nodaļā autore norāda uz nepieciešamību izskaust priekšstatu par labu tulkojumu kā ekvivalentu oriģinālajam tekstam, paskaidrojot esošo tulkošanas ekvivalences teoriju nepilnību un iepazīstinot ar tulkotāja īstēni svarīgajiem mērķiem.

Otrās nodaļas “Sašas Getrī lugu “Gluži kā Napoleons”, “Vakardienas vīrietis un šodienas sieviete” un “Pārdošanā savrupmāja” tulkošanas procesa analīze” pirmajā daļā autore piedāvā ieskatu savā izpratnē par šo trīs darbu oriģinālo tekstu būtību un saturisko jēgu, kā arī norāda uz tekstu specifiku, kas saistāma ar to dramaturģisko raksturu. Savukārt 2.2. apakšnodaļā tiek piedāvāts veiktā tulkojuma procesa izklāsts un skaidrota tulkotājas stratēģija, kas izvēlēta, pamatojoties gan uz 1. nodaļā izklāstītajām teorētiskajām

pārdomām, gan arī uz konkrētā tulkojuma specifiku un mērķauditoriju. 2.2. apakšnodaļas turpinājumā autore norāda uz konkrētām tulkošanas gaitā sastaptām problēmām saistībā ar leksiku, humoru un pieturzīmju lietojumu. Tāpat tiek skaidroti un pamatoti šīm problēmām rastie risinājumi.

Trešā nodaļa sastāv no tulkošanas procesa rezultāta – trīs latviski iztulkotām lugām, ar kuru oriģinālajiem tekstiem iespējams iepazīties 1. pielikumā.

1 PAR TULKOJUMA IESPĒJAMĪBU

Tulkotāja uzdevuma sarežģītība teorētiķus ir novedusi līdz pat ļoti radikāliem izteikumiem, proti, ka tulkojums nav iespējams. Tomēr mūsdienās nav iespējams arī netulkot, jo to pieprasa aktīvā globalizācija, starptautiskās tikšanās un tādējādi arī dažādu kultūru saskare. Reālistiskam tulkam atliek vien noskaidrot un izpētīt darba gaitā sagaidāmās grūtības, lai pēc tam sasniegtu labāko, kas ir viņa spēkos. Tāds ir arī šīs, pirmās nodaļas nolūks, kuru autore īstenoš, 1.1. nodaļā skaidrojot tulkojuma būtību kā kultūru komunikācijas veidu, bet 1.2. nodaļā norādot uz nepieciešamību izskaust priekšstatu par labu tulkojumu kā ekvivalentu oriģinālajam tekstam.

1.1. Tulkojums kā kultūru komunikācija

“Valoda ir kā kultūras ķermeņa sirds, un, tikai sadarbojoties, gan kultūra, gan valoda var nodrošināt savas eksistences turpinājumu. Tāpat kā ķirurgs, kurš operē sirdi, nedrīkst neņemt vērā ķermeni, kas to iekļauj, arī tulkotājs kaitētu tekstam, izolēdams to no kultūras, kurā tas radies.”¹

Kultūra ir teksta otrā līmeņa konteksts, ja par pirmo uzskatām konkrēto un teksta attīstības gaitā mainīgo situāciju, kurā atrodas literārie varoņi. Kultūra ir tā kontekstuālā telpa, kurā dzīvodams rakstnieks konstruējis sava literārā darba situāciju kontekstus jeb galveno notikumu ietvaru: vidi, lietas, vērtības, ietekmes uz varoņiem, varoņu reakcijas uz šīm ietekmēm un ikdienas norises. Lai izprastu tulkojamo tekstu, tulkotājam tād nepietiek tikai ar valodas zināšanām vien. Tulkotājam nepieciešams arī dziļi izprast kultūru un valodas lietojuma vidi, kas, atšķirībā no rakstnieka, tikai retos gadījumos ir viņa dzimtā. Tāpat kā bērnam, kurš, apgūdam valodu, sākumā to lieto neprecīzi, līdz spēj pamanīt atšķirības it kā līdzīgās situācijās un tām attiecīgi piemērot savu valodas lietojumu, arī tulkam ir jāspēj atpazīt situācijas, kurās nonāk varoņi, lai saprastu ne tikai teksta būtību, bet arī savdabību un nianses. Šīs spējas tulks var attīstīt ceļojot un uzturoties zemē, kurā valoda tiek lietota ikdienā. Tomēr, “pat, ja mēs redzam lietas, kuras vārds vai frāze nosauc, mēs nezinām šo lietu īpašības, kurām vietējie iedzīvotāji raduši pievērst uzmanību”.² Šī, savukārt, ir nespēja, kuru tulkiem pilnībā dzēst nav iespējams. Turklāt, ja iepriekšējā citātā

1 Bassnett, Susan. *Translation Studies*. New York: Routledge, 2004., 22.lpp.

2 Mounin, Georges. *Les problèmes théoriques de la traduction*. Paris: Gallimard, 1963, 269.

vārdus “vietējie iedzīvotāji” nomainām pret “citi cilvēki”, tad tas nemainīs tā pareizību. Varam secināt, ka prasme citus izprast ir vispārējas sarežģītības, tāpēc spēju robežas, kurām pakļauta tulka aktivitāte, ir gluži dabiskas. Itin bieži mūsu komunikācija neizdodas, jo, kaut gan būdami vienas kultūras pārstāvji, katrs esam ar savu individuālu personību un izjūtām.

Tulkošana ir komunikācijas forma. Franču valodas vārds komunicēt (*communiquer*) sevī skaidri ietver vārdu kopīgs (*commun*), norādot uz saziņas mērķi darīt kopīgus jeb visiem sarunas biedriem zināmus, bet ne vienādus savus iespējams atšķirīgos viedokļus, ar tiem daloties un tos izprotot. Tulkošana ir kā komunikācija starp valodām, kas tāpat kā komunikācija starp cilvēkiem sevī neietver identiskas izpratnes rašanu. Latviešu valodu sevī neiekļauj identisks kultūras lauks un tāpat arī ne identiska pasaules izpratne tai, kura saistāma ar franču valodu. Šī iemesla dēļ teksta franču valodā tulkojums latviski nekad nespēs paust to pašu domu precīzi. Iespējama ir tikai radoša teksta pārnese no vienas valodas citā jeb, precīzāk, no vienas zīmju sistēmas uz citu.

Tulkotājs sava darba rezultātā rada jaunu tekstu. Vēlme paust detalizēti precīzu oriģinālā teksta domu, pārlietu daudz iekļaujot franču kultūras nianse latviskajā tekstā, nedrīkst būt tulkotāja augstākais mērķis. Jaunais teksts, ko viņš rada, ir adresēts citam, šajā gadījumā, latviešu lasītājam. Tulkotāja mērķis ir radīt tekstu, kas ar cik vien iespējams līdzīgu spēku paustu oriģinālā teksta idejas tā, lai tās būtu izprotamas arī latviešu valodā. Lai latvietis spētu uztvert un izprast kādu literāru tekstu, tam jābūt rakstītam ne tikai latviski, bet arī izmantojot latviešu kultūras zīmes jeb to kulturālo kontekstu, kas domas uztveres procesu nevis kavē, bet veicina. Vienlaikus arī nevajag novērtēt par zemu katra lasītāja inteliģenci – franču kultūrā ir gana daudz mums pazīstamā, it īpaši mūsdienās, kad starpkultūru komunikācija kļuvusi jo īpaši cieša. Tulkam jāizprot, kas lasītājam būs saprotams bez speciālas pārveides un ko nepieciešams komunicēt jeb darīt kopīgu, rodot kādu līdzvērtīgu tēlu, vārdu, izteicienu vai fenomenu oriģinālajā tekstā lietotajam, ar vārdu “līdzvērtīgs” šeit domājot konkrētā teksta elementa ietekmes vērtību jeb lietojuma nolūku. “Rakstnieka uzdevums ir sastātīt vārdus ideālā, nemaināmā secībā, taču tulka uzdevums ir atbrīvot vārdus no to oriģinālvalodas ierobežojumiem un ļaut tiem pa jaunam atdzimt valodā, uz kuru tie tulkoti.”³

Teorētiķi, kas apšaubu tulkojuma iespējamību, būtībā apšaubu tulkojuma perfekcijas iespējamību. Šajā gadījumā tas nozīmē, ka tulkošanas procesā nav iespējams radīt precīzu teksta ekvivalentu, kura vienīgā atšķirība būtu tā valoda. Lai atbrīvotos no nevajadzīgiem šādas perfekcijas grožiem un ļautu vaļu radošam tulkošanas procesam, otrajā nodaļā

bakalaura darba autore aplūkos ekvivalenta neiespējamības iemeslus.

1.2. Par ekvivalenta neiespējamību

Precīzs teksta atdarinājums citā valodā nozīmētu ekvivalentu ne tikai saturiskā, bet arī leksiskā un sintakses līmenī. Tas nozīmētu, ka katram tekstam katrā valodā pastāvētu tikai pa vienam pareizam tulkojumam. Izvēloties pareizas metodes un pareizu tulkošanas gaitu, šo rezultātu būtu iespējams sasniegt, taču, pastāvot šādiem skaidriem likumiem, šo rezultātu būtu iespējams sasniegt ne tikai vienam, bet arī vairākiem tulkotājiem. Kāpēc mēs nekad neesam sastapušies ar diviem identiskiem viena darba tulkojumiem?

Tomēr pat šajā situācijā tulkošanas teorētiķus interesē jautājums par to, kurš tulkojums uzskatāms par precīzāko, proti, par visveiksmīgāko oriģinālā teksta ekvivalentu. Slovāku tulkošanas zinātnieks un tekstu teorētiķis Antons Popovičs (*Anton Popovič*) (1933-1984) savā tulkošanas ekvivalences definīcijā izšķir četrus tās veidus:

1) Lingvistiskā ekvivalence jeb tulkojums “vārds vārdā”.

2) Paradigmatiskā ekvivalence jeb paradigmu izteicošo (piemēram, gramatikas) elementu ekvivalence.

3) Stilistiskā ekvivalence, kurai raksturīga funkcionāla elementu ekvivalence gan oriģinālajā, gan tulkotajā tekstā ar mērķi sasniegt identisku izteiksmi, kas sevī tādējādi iekļautu identisku nozīmi.

4) Tekstuālā jeb sintagmatiskā ekvivalence, kurai raksturīga sintagmatisko teksta struktūru ekvivalence, tajā skaitā, teksta veida un formas ekvivalence.⁴

Kā redzams, piedāvātie ekvivalences veidi norāda uz valodas lietojuma ekvivalenci, kuras iespējamību stipri apšaubā jau minētais fakts par vienādu tulkojumu neesamību. Tomēr ir vērts apdomāt, vai arī šie principi nav viena no perfekcijām, kas, kaut arī neeksistējoša, tomēr var izrādīties noderīga sava darba rezultātu uzlabošanā. Arī vācu teorētiķis Albrehts G. Neiberts (*Albrecht G. Neubert*) (1930-) uzsver šādu ekvivalences teoriju nepieciešamību, kā arī savās teorijās norāda uz semantiskās ekvivalences pārākumu pār citām. Viņš uzsver, ka “ekvivalence rodas zīmju savstarpējo attiecību rezultātā, no attiecībām starp zīmēm un to nozīmēm, kā arī no attiecībām starp zīmēm, to nozīmēm un šo zīmju lietotājiem”.⁵ Nopietni pētot oriģinālā teksta sintaksi, mēs pietuvojamiem izpratnei par autora lietoto zīmju attiecībām, kas ir svarīgs teksta satura izteicējs. Meklējot veidus, kā līdzīgās attiecībās izkārtot zīmes arī savā valodā, iespējams nonākt pie līdzīgiem nozīmes uzsvērumiem un tādējādi arī līdz atbilstošā manierē izteiktam tekstam. Turklāt

4 Bassnett, Susan. *Translation Studies*. New York: Routledge, 2004, 32. lpp.

5 Bassnett, Susan. *Translation Studies*. New York: Routledge, 2004, 34. lpp.

uzmanīgs sintakses paņēmienu tulkojums ļauj lasītājam iepazīt arī oriģinālteksta autora stilu, kura galvenais komponents ir tieši sintakse.⁶

Valodas lietojuma ziņā precīza tulkojuma iespējamību pamatot cenšas dažādas teorijas par valodu sintakses universālajiem elementiem. Franču valodnieks Žoržs Munins (*Georges Mounin*) (1910-1993) tās apkopojis trīs grupās. Pirmajā no tām ir teorijas, kas norāda, ka sarežģītas vienības atkarībā no savas funkcijas teikumā ir iespējams sagrupēt tādās pašās klasēs kā teikuma vienkāršākās vienības, kuras tiek grupētas atkarībā no savas morfoloģiskās nozīmes. Jāpiebilst, ka šāda veida grupējumu pabeigts salīdzinošais materiāls vēl aizvien ir gana niecīgs. Otrajā grupā ir teorijas, kas sintakses vienības grupē trīs attiecību veidos. Dāņu valodnieks Luijs Trols Hjelmslevs (*Louis Troll Hjelmslev*) (1899-1965) tās sauc par jēdzienu savstarpēju atkarību, vienvirziena ietekmi un vienkāršu blakus esamību bez ietekmes vienam uz otru. Arī šī sistēma ļoti vienkāršotu teksta izpratni un tulkotāja darbu, tomēr lingvista skatījums, kas cenšas precizēt, reducējot katra vārda iespējamo lomu uz tikai vienu konkrētu funkciju, ir atšķirīgs no ierastā tulkotāja skatījuma, kurš meklē teksta domas precizitāti vārdu nozīmju daudzslāņainībā. Trešajā grupā Munins ievieto strukturālās lingvistikas teorijas, kas teikuma elementus iedala “teiktā sastāvdaļās”, kā, piemēram, Šarla Karpentera Frīza (*Charles Carpenter Fries*) (1887-1967) teorija, kurā viņš teikumus dala saistībā ar tā skanējumu un elementu novietojumu mutvārdos. Tomēr šī teorija nenorāda uz nekādām savstarpējām sintakses attiecībām šo elementu starpā, kuras varētu tikt salīdzinātas vairāku valodu kontekstā. Tāpat netiek norādīts uz konkrētām valodu universālajām iezīmēm. Uzzinām vien, ka visas valodas vieno iespēja pēc to skanējuma mutvārdos tās dalīt mazākās izteikuma vienībās, kuru novietojumam izteikumā ir sava nozīme. Taču mēs neuzzinām, vai šīs mazākās vienības sintakses ziņā sakārtojas saskaņā ar kādām likumsakarībām, kuras būtu uzskatāmas par universālām.⁷

No šiem nepilnīgajiem teorētiskajiem mēģinājumiem pierādīt sintakses universālo dabu varam secināt, ka šādas universālijas visdrīzāk nepastāv. Tomēr tas nozīmē, ka neiespējama ir vien teksta ārējo slāņu jeb leksikas, sintakses, gramatikas precīza atveide citā valodā. Tas nenozīmē, ka, ja tulkotāja dzimtajā valodā darbojas viena veida likumsakarības, tad viņš nespēs uztvert valodu, kurā tās ir atšķirīgas. Turklāt par to mazāk jāuztraucas, tulkojot tekstu no vienas indoeiropiešu valodas citā, kuru uzbūves principi ir līdzīgāki nekā valodām, kas ģeogrāfiski un arī kulturāli ir tālākas.

6 Raffel, Burton. *The Art of Translating Prose*. Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 1994, 20. lpp.

7 Mounin, Georges. *Les problèmes théoriques de la traduction*. Paris: Gallimard, 1963, 252.-257. lpp.

Lingvistiskie pētījumi pārstāv daudz zinātniskāku skatupunktu nekā tas ir tulkotājiem. Zinātniskā nozīmē ekvivalences termins ir daudz matemātiskāks, tas ietver identiskumu, kas ir acīmredzams un tiešs. Analizējot valodu un nosakot tās kārtību dažādās sistēmās, šķiet, ka noteikt šādas acīmredzamas un tiešas patiesības nav nemaz tik grūti, kā, piemēram, jau minētais Hjelmsleva (*Hjelmslev*) teikuma elementu dalījums vien trīs iespējamajos attiecību veidos. Tomēr valoda nav racionāls fenomēns. Tā nav tikai vārdu savietojums konkrētās attiecībās. Katrai valodai atbilst specifiska pieredzētā un vien kolektīvajā bezapziņā uzkrāto datu kārtība, uz kuru balstās katrs izteikums.⁸ Labam tulkotājam ir jāstrādā mazliet kā etnogrāfam, kurš, izprotot vēsturisko un kultūras kontekstu jeb valodas lietotāju pieredzi, saprot arī pašu valodu. Pieredze maina izteikto – tas palīdz izprast arī to, kāpēc katrs tulkotājs vienu un to pašu tekstu iztulko citādi. Žans Klods Žemārs (*Jean Claude G mar*) (1982-) atklājis, ka tulkotājs, kuram sešu mēnešu laikā četras reizes liek tulkot vienu un to pašu tekstu, to katreiz iztulko citādi.⁹ Cilvēks ik mirkli att st s, pat tikai sešu mēnešu laikā da ados mirk os viņa pieredze ir at kir ga. Savukārt valoda, zīmju sistēma, kas radusies, balstoties uz kādu vienas kultūras pārstāvju izteik n s paradumiem un tātad - arī pieredzi, pavisam noteikti atšķirsies no kādas citas šādas sistēmas, kas savu struktūru veidojusi patstāvīgi, balstoties uz pavisam atšķirīgām pieredzēm.

Džeimss Holmss (*James S. Holmes*) (1924-1986), viens no tulkošanas teorijas pamatlicējiem, atzīst, ka “tā kā prasīt pēc t pat bas ir prasīt pārlieku daudz, lietot terminu “ekvivalence” saistībā ar tulkošanu ir perversi”, savukārt slov ku liter turzin tnieks Dion ss Duri sins (*Dion z  uri sin*) (1929-1997) precizē, ka “tulkotāja uzdevums ir nodrošināt nevis valodas, bet gan māksliniecisku ekvivalenci”.¹⁰ Arī amerikāņu valodnieks Eižens Nida (*Eugene A. Nida*) (1914-2011) uzsver divu veidu ekvivalences: formālo, kas velta uzmanību pašam vēstījumam tā satura un formas zi n , un dinamisko, kas balstīta uz ekvivalenta teksta radītā efekta pan k šanu.¹¹ Mākslinieciskā un teksta radītā efekta ekvivalence tāpat kā jebkur  cits tulkojumam piemērotais precizitātes m rs nav izmērāms, un tā augst k ais punkts nav sasniedzams. Tomēr tā kā katram cilvēkam ir nepieciešama viena perfekcija, uz kuru tiekties, tad šāda, mākslinieciska rakstura pilnība, būtu tā, kuru kā

8 Mounin, Georges. *Les probl mes th oriques de la traduction*. Paris: Gallimard, 1963, 261. lpp.

9 G mar, Jean-Claude. *Traduire ou l'art d'interpr ter : fonctions, statut et esth tiques de la traduction. Tome 1 : Principes*. Qu bec: Presses de l'Universit  de Qu bec, 1995, 184. lpp.

10 Bassnett, Susan. *Translation Studies*. New York: Routledge, 2004, 35. lpp.

11 Bassnett, Susan. *Translation Studies*. New York: Routledge, 2004, 33. lpp.

galamērķi vajadzētu izvēlēties tulkotājam. Tam par iemeslu ir lasītājs, kurš vēlas, lai teksts viņam palīdz uztvert nevis precīzu oriģinālā darba autora lietoto vārdu krājumu vai teikuma konstrukcijas, bet gan viņa aprakstītās emocijas un lasītājam adresēto pārdzīvojumu.

Meklējot vidusceļu starp oriģinālā teksta valodas izpēti, kas cenšas atšifrēt un iekļaut tulkojumā pēc iespējas dziļākus semantiskos slāņus, un māksliniecisku tulkojumu, kas tādēļ jo spilgtāk pauž oriģinālā teksta autora nodomu, jāuzmanās no iespējamajām kļūdām, pārlietu aizraujoties ar vienu vai otru paņēmieni. Pirmajā situācijā tulkotājam, kas pārāk daudz ieslīdzis teksta nianšu svarīgumā, var gadīties iztulkot pārlietu daudz, tādējādi laupot lasītājam teksta intrigu un daļu no nepateiktā, kas ir svarīga teksta daļa, jo rosina gan empātiju, gan lasītāja pārdomas. Tikpat labi ir iespējami arī pārspilējumi leksikas izvēles ziņā, piemēram, ja autors mūsdienu lasītāja vajadzībām censtos pārtulkot kādu viduslaiku tekstu, lietodams tam laikam atbilstošu vārdu krājumu, kas var izrādīties aizraujoši pašam tulkotājam, taču ļoti mulsinoši un nesaprotami lasītājam. Taču jāuzmanās ir arī tulkojot pārlietu mākslinieciski, jo tas draud ar attālināšanos no sākotnējās oriģinālā teksta autora domas. Pavirši attiecoties pret valodas smalkumiem, ir iespējams izlaist kādus nozīmju līmeņus, kas var izrādīties būtiski teksta tālākajā gaitā vai arī mākslinieciskā ziņā, kā to iecerējis autors. Tulkotājam pret tekstu ir jāattiecas rūpīgi. Kā liela paviršība uzskatāma kāda sarežģīta valodas elementa vai teikuma daļas ignorēšana.

Tulkotājam nav jāpiedāvā ekvivalents, jo, kā noskaidrojām, tas nemaz nav iespējams, taču bez risinājuma nevienu tulkojuma problēmu atstāt nedrīkst. Sašas Getrī lugu “Gluži kā Napoleons”, “Vakardienas vīrietis un šodienas sievietē”, kā arī “Pārdošanā savrupmāja” tulkošanas gaitu un tās laikā risinātās problēmas autore analizēs 2. nodaļā.

2 SAŠAS GETRĪ LUGU “GLUŽI KĀ NAPOLEONS”, “VAKARDIENAS VĪRIETIS UN ŠODIENAS SIEVIETE”, “PĀRDOŠANĀ SAVRUPMĀJA” TULKOŠANAS PROCESA ANALĪZE

Saša Getrī (1885-1957) jeb Aleksandrs Pjērs Žoržs Getrī (*Alexandre-Pierre Georges*) ir franču izcelsmes dramaturgs, aktieris, režisors un scenāriju autors. Kaut gan lielāko daļu dzīves Getrī uzturējies Parīzē, tomēr viņš ir dzimis un audzis Sanktpēterburgā, tajā pašā pilsētā, kur tolaik jo aktīvi darbojās arī latviešu kultūras darbinieki – epizode, kas mazliet sasaista viņa dzīves gājumu ar mūsējo un dēļ kā viņš varētu izraisīt papildu interesi latviešu lasītājos vai teātra izrāžu skatītājos. Tomēr pats galvenais, ar ko viņš spēj piesaistīt uzmanību, ir amizantās 124 teātra izrādes un 36 filmas, daudzās no kurām viņš piedalījies arī kā aktieris. Viņš jo īpaši aizrāvējis ar neliela formāta lugām, no kurām autore savam tulkojumam izvēlējusies trīs viencēliena komēdijas: “Gluži kā Napoleons”, “Vakardienas vīrietis un šodienas sieviete” un “Pārdošanā savrupmāja”. Otrajā nodaļā autore piedāvā gan ieskatu savā izpratnē par šo trīs darbu oriģinālo tekstu būtību, gan arī veiktā tulkojuma procesa izklāstu un rezultātu analīzi, norādot uz tulkošanas gaitā sastaptajām problēmām un veiktajām izvēlēm.

2.1. Tulkojamā materiāla analīze

Oriģinālā teksta laikmets ir 20. gadsimta sākums. Šajā laikā Saša Getrī no Sanktpēterburgas jau ir pārcēlies uz Parīzi, kur viņš sāk savu karjeru teātra vidē, pirmkārt, kā aktieris. Vienlaikus viņš arī sacer lugas pats, un sākas viņa popularitātes laiks, kas bez izmaiņām turpinās vairākus desmitus gadus.

20. gadsimta sākums ir zīmīgs ar jaunām inovācijām un ar kino parādīšanos. Tas spēcīgi ietekmē gan literatūras, gan teātra pasauli. Kaut gan Saša Getrī sākotnēji pret kino izturas ļoti skeptiski, taču arī viņš 1915. gadā veic savu pirmo mēģinājumu šajā žanrā. Tomēr nopietnāk viņš tam pievēršas tikai pēc 1935. gada. Jaunā, daudz straujākā un modernākā laikmeta tēma spilgti iezīmējas lugā “Vakardienas vīrietis un šodienas sieviete”. Arī lugā “Gluži kā Napoleons” autors izmanto modernā cilvēka skatījumā gluži komisku motīvu par konservatīva un skaidrību mīloša vīrieša un daudz vieglprātīgākas sievietes mēģinājumu risināt izbeigtu attiecību problēmas, kurām vairs nav nekādas aktualitātes. Savukārt “Pārdošanā savrupmāja” nostalgiskam raksturam pretstata uz pašlabumu vērsto, ko radījusi 19./20. gadsimta mijā dzimusī kapitālistiskā sabiedrība. Divi

no šīs lugas varoņiem ir tieši saistīti ar kino. Ar viņu palīdzību autors ironizē par kino vēlmi attēlot īsteno – mājkalpotājas lomai meklē tieši šī amata pārstāvi, tāpat arī bezpajumtnieka lomai, pietam tikai tādu, kurš nav ēdis divas dienas. Modernā laikmeta mākslīgums spilgti iekļauts arī jau pieminētajā lugā “Vakardienas vīrietis un šodienas sieviete”.

“Gluži kā Napoleons” darbība noris kādas sievietes dzīvoklī, pie kuras atnācis viņas bijušais mīļākais, kurš apgalvo, ka ir “gluži kā Napoleons”, jo viņam šķiet netīkams it viss, kas ir neskaidrs. Vīrieša apciemojuma mērķis ir izzināt kādu epizodi viņu abu attiecībās, kas saistīta ar sievietes mīlāko, par kuru vīrietis tā arī netika uzzinājis. Sarunas komiskumu rada šim pagātnes notikumam piešķirtā lielā nozīme, kā arī fakts, ka vīrietis pārmet nevis pašu krāpšanu, bet gan to, ka viņš par to neko nav zinājis. Saruna noslēdzas ar atvainošanos un mīlestības apliecinājumiem, gluži kā tas varētu būt noticis laikā, kad sieviete ar vīrieti vēl dzīvoja kopā. Tomēr tā vairs nav, un lugas darbība noslēdzas ar spēju vīrieša promiešanu un sievietes apmulsumu, kas pēc sirsnīgā sarunas noslēguma vairs tik viegli nespēj pārslēgties uz reālo tagadni, kurā abi dzīvo šķirti un īstenībā viens otru nemaz nemīl. Saturiskā svārstīšanās starp pagātni un tagadni noris paralēli svārstībām starp brīžiem pat lietišķu atturīgumu un emocionalitāti gan teiktā saturā, gan varoņu valodā, kā, piemēram, “tu” un “Jūs” lietojumā. Tiek lietoti dažādi izsaukmes vārdi, taču pats valodas stils nemainīgi saglabājas izsmalcināts.

“Vakardienas vīrietis un šodienas sieviete” darbība noris vīrieša dzīvoklī, pie kura ar nokavēšanos ciemos atnāk sieviete. Vīrietis ir dzejnieks, un šis apstāklis ietekmē gan vietas iekārtojumu, gan arī varoņa izsmalcināto runas manieri, kas no tulkotāja prasa papildu uzmanību, jo tieši vīrieša tēls dažkārt atjautīgi izmanto sievietes iepriekš teikto, lai to attīstītu kā vārdu spēli vai joku. Viņam šis laikmets šķiet pārlietu straujš un bez šarma. Pat viņa dzīvoķļa lifts ir gaužām lēns, temats, kuru ienākot uzsāk modernā sieviete, tādējādi simboliski norādot uz savstarpējām atšķirībām. Abu varoņu tālākā saruna ir uzskatu sadursmju pārpilna, un viņu vienojošais elements tā arī paliek neskaidrs, jo kritizēšana beidzas nevis ar kādu kompromisu, bet gan ar lēmumu beigt kritizēt un mīļi pabūt kopā. Taču arī tas nav iespējams, jo policists ziņo, ka sievietes mašīna autostāvvietā atrodas ilgāk par 10 minūtēm, tāpēc viņai jādodas prom. Katrs varonis iemieso savu laikmetu, kuram viņš pieķēries. Luga ir kā saruna starp diviem dažādiem laikiem, kuri tomēr nespēj kopā rast harmoniju.

Lugā “Pārdošanā savrupmāja” paradoksi vijas viens pēc otra – sieviete, kas grib, bet tomēr negrib pārdot māju, mājas apskatītāji, kas laikam pat nemaz nevēlas to iegādāties, pazīstamā Renuāra glezna, kuru sieviete nepazīst, kā arī straujā viedokļu maiņa. Varoņu

mērķi izmainās, kad sieviete ar mājas īpašnieci dodas apskatīt mājas otro stāvu, kamēr vīrietis paliek lejā un netīšām satiek kādu citu pircēju. Sieviete nolemj, ka vīram taisnība un ka māja ir par dārgu, bet vīrs uzdodas par īsto pārdevēju, pārdodot māju par vēl lielāku summu, lai pēc tam īpašnieces priekšā notēlotu, ka māja viņam patiešām iepatikusies un ka viņš to tomēr pirks paša vajadzībām, savus patiesos nodomus neatklājot. Tāpat komiskumu rada arī šķietams situāciju atkārtojums, jo vīrietis vairākās situācijās lieto tādus pašus izteikumus, kādus kāds cits varonis lugas gaitā jau lietojis.

Teksta specifiku galvenokārt nosaka fakts, ka tas ir dramaturģisks darbs, proti, tam ir krietni atšķirīgs uzdevums un pielietojums, kā, piemēram, literāram tekstam, kuru lielākoties lasa klusām. Lugā teksts ir rakstīts tā piedzīvošanai jeb vārds ir pierakstīts tāpēc, lai tas tiktu izrunāts skaļi. Tekstam ir jābūt aktīvam, lai nezaudētu nevienu no trim galvenajām tā sastāvdaļām: personību, tās darbību un tās darbības iemeslus. Šīs trīs sastāvdaļas ir atbildīgas par skatītāja līdzpārdzīvojumu. Teātris ir līdzpārdzīvojuma kultūra, ar kuras palīdzību atkal un atkal varam apjaust kādu savas esības daļu. Par vislabāko recenziju būtu uzskatāma tā, kura rakstīta uz izrādes izraisīto personisko pārdomu nevis formālu vērtēšanas kritēriju bāzes, jo dramaturģiska darba uzdevums ir likt aktierim izdzīvot kādu noteiktu pieredzi tā, lai tā raisītu kādu citu pārdzīvojumu skatītājā.¹² Šie divi pieredzes līmeņi ir vēl viens iemesls, kāpēc, tulkojot dramaturģisku darbu, jo īpaši jāpievērš uzmanība teksta iedarbes spēkam, lai tas neizsīktu jau aktieru pārdzīvojuma līmeni, skatītāju vairs tik dziļi neiespaidojot.

Dramaturģiska teksta aktivitāte sevī ietver arī to, ka tajā neatradīsim ierastos nodomu, raksturu, pagātnes aprakstus, kurus prozas darbos stāstītājs it kā nemanot pačukst lasītājam, to mazliet instruējot. Lugā līdz šādi vispārīgai informācijai skatītājs var nonākt vien caur konkrēto jeb varoņu runu. Tādējādi par veiksmīgu atzīstams tas lugas tulkojums, kas šādu vispārīgu secinājumu veikšanai atklāj tikpat daudz informācijas kā oriģinālais teksts. Turklāt lugas rakstītais materiāls reizē ir instrukcija arī režisoram, kurš, lai varētu to pielietot, no teksta sagaida skaidrību un vienkāršību izklāstā. Šajās trīs lugās nav manāms daudz piezīmju jeb iepriekš minēto instrukciju, tāpēc noprotams, cik liela atbildība ir pašam tekstam, kuram jāskan atbilstoši sarunas situācijai, reizē šo situāciju arī izsakot un raksturojot.

Apzinoties šo ar visiem iepriekšminētajiem aspektiem saistīto tulkošanas atbildību, 2.2. apakšnodaļā autore skaidro izvēlēto tulkošanas procesu un pamato tā gaitā veiktās izvēles.

2.2. Tulkošanas process un ar to saistītās problēmas

Tulkošanas procesu autore sāka ar lugu autora un viņa laikmeta izziņāšanu. Pēc tam sekoja teksta iepazīšana un analīze: rūpīga lasīšana, meklējot iespējamās atsauces un teksta sasaistes starp atsevišķiem lugas fragmentiem. Tāpat tika pētīta arī kādu specifisku nosaukumu, vietvārdu iespējamā lietojuma nozīme. Pētītas tika darbojošās personas. Tika pievērsta uzmanība iespējams visgrūtāk tulkojamajiem teksta fragmentiem, kur lietotas vārdu spēles, kādas alūzijas vai specifiski izteicieni, franču valodā ierasta lietojuma konstrukcijas, kas latviešu valodā varētu likties svešas un kuru atveidē jāmeklē īpaši risinājumi. Kad viss iepriekšminētais bija apzināts, autore sāka vispārēju teksta tulkošanu, strādājot ar vārdnīcām un dažādiem franču tekstiem, precizējot interesējošā vārda vai izteiciena lietojuma nianšes. Pēc tam tika pārskatītas iepriekš par problemātiskām atzītās teksta daļas, arī valodas lietojuma un konstrukciju loģika un precizitāte. Nākamais posms saistījās ar tulkojuma nianšu izkopšanu tieši latviešu valodas ziņā, tas ir, pārskatot vārdu izvēli un daudzkārt arī bagātinot tekstu ar kādiem mazliet senākiem izteiksmes variantiem, tādējādi gan tuvojoties attiecīgajam lugu laikmeta kontekstam, gan arī padarot teksta skanējumu amizantāku un uzjautrinošāku, kas, tulkojot komēdijas, autoresprāt, ir nozīmīgs mērķis. Turklāt autore ņēma vērā ne tikai lugas autora laikmeta kontekstu, bet arī mūsdienu latviešu skatītāja valodas lietojuma paradumus, tāpēc, meklējot kādas senākas, interesantākas vārdu formas, tika izvēlētas tikai tās, kas ir uztveramas arī šodien. Tulkošanas procesu noslēdza ieviesušos ortogrāfijas un interpunkcijas kļūdu labošana.

Tulkošanas posmā līdz vispārēja tulkojuma sākšanai autore izstrādāja arī savu kā **tulkotājas stratēģiju**. Tas tika veikts, paralēli iepazīstoties ar tulkošanas teorētisko informāciju, kuras rezultātā gūtās pārdomas izklāstītas 1. nodaļā. Saskaņā ar tām veiktais tulkojums ir uzticams oriģinālteksta autora iecerēm, taču autore nav mēģinājusi atveidot teksta sintaksi, tās izpēti izmantodama vien teksta labākai izpratnei. Tāpat, kā jau minēts, autore pievērsusi īpašu uzmanību teksta pielāgošanai latviešu valodas iespējām un arī tā labskanības uzlabošanai, paturot prātā, ka teksta adresāts ir nu jau latviešu nevis franču lasītājs vai skatītājs. Par iztulkotu autore uzskatīja tādu teikumu, kurā lietoti gan vispiemērotākie, gan arī pēc iespējas latviskākie vārdi. Lai gan citvalodu vārdi dažkārt spēj piešķirt tekstam tādas semantiskās nianšes, kādas latviešu valodā nepastāv, autore piekrīt Valentīnas Skujiņas viedoklim, ka “citvalodas ietekme valodas attīstību var veicināt, bet var arī bremsēt, ja valoda nekritiski un pārmērīgi tiek pārsātināta ar citvalodas vienībām un tiek zaudētas semantiski smalki niansētas pašu valodas izteiksmes iespējas”.¹³ Turklāt

internacionālismu lietojums, kaut arī dažkārt uzskatīts par modernu, šajā situācijā nav aktuāls. Internacionālismi lietojami, lai teksts būtu vieglāk uztverams internacionāli, taču, kā minēts iepriekš, šis tulkojums veltīts tieši latviešu publikai, tāpēc priekšroka tika dota latviskas cilmes vārdiem. Kā piemēru var minēt pirmās lugas nosaukuma « *Un homme dans le genre de Napoléon* » tulkojumu, kura pirmais variants bija “Napoleonisks tipāzs”, kas tika nomainīts pret “Gluži kā Napoleons”. “Tipāzs” ir franču izcelsmes vārds, uz ko norāda tā cilme -āžs, kas vārdu latvisko. Tomēr saskaņā ar autores stratēģiju šādu variantu lietot bija nepareizi, jo paralēli bija iespējama arī cita tulkojuma versija.

Kaut gan komēdijas rakstītas pagājušā gadsimta sākumā, oriģinālā teksta **leksikā** tas nav jūtams. Uz attiecīgo laikmetu norāda lielākoties vien atsevišķas saturiskās nianse – par modernu tiek saukts telegrāfs un filmas ar skaņu, kino ir kā jauna un aizraujoša parādība, kā arī divās no trim lugām personāžiem saskaņā ar tālaika smalkākajiem paradumiem ir savi kalpotāji. Tādējādi minētā teksta bagātināšana tika veikta saskaņā galvenokārt ar lugas personāžu raksturu, tādējādi spilgtinot vienu no iepriekš nosauktajiem dramaturģiska teksta svarīgajiem elementiem – runātāja personību.

Lugā “Gluži kā Napoleons” izvēlēta gana izsmalcināta valodas izteiksme, jo komēdijas personāžs ir kungs, kas sevi salīdzina ar Napoleonu un kundze, kura istabenes ielaisto viesi pieņem elegantā salonā, kas automātiski saistāms ar smalkām manierēm arī uzvedībā. Autore tādēļ lieto nedaudz sarežģītākas teikumu konstrukcijas, atveidojot gan daudzus izsaukmes vārdus, gan arī lietojot saīsināto formu “bij” un papildinot jautājamus vārdus ar “gan” (“ko gan” un “kāpēc gan”), kā, piemēram: “Cik savāda un netīkama jutoņa, redzot šo uzvārdu nodrukātu... Ak! Kāpēc gan viņš bij' vēlējies mani atkal sastapt?” Cita valodiska nianse bija izstrādājama saistībā ar komēdijas saturisko svārstīšanos starp abu varoņu attiecībām tagadnē un pagātnē, jo, sākdami runāt par pagātnes notikumiem, kad kundze ar kungu dzīvoja kopā, viņi attiecīgi pāriet no uzrunas formas “jūs” uz formu “tu”, kā arī lieto mīļvārdiņus, taču, kad saruna atkal nonāk tagadnes situācijā, abi izsakās, savā runā ievērojot attiecīgo distanci.

Lai gan “Vakardienas vīrietis un šodienas sieviete” ir divu atšķirīgu laikmetu uzskatu pārstāvju tikšanās, tomēr oriģinālajā tekstā modernā sieviete nerunā moderni tādā ziņā, kā mēs to izprotam šodien – nav izteiktu sarunvalodas elementu vai slenga lietojuma. Šī iemesla dēļ tie nav sastopami arī autores tulkojumā. Atšķirībā no vakardienas vīrieša, sieviete runā, izmantojot daudz vienkāršākus valodas līdzekļus. Turklāt vakardienas vīrieša valodu galvenokārt nosaka nevis viņa laikmets, bet nodarbošanās – viņš ir dzejnieks. Brīdī,

kad dzejnieks jo dzīvīgi ieslīgst savā monologā par pašreizējo laikmetu, autore šo aizrautību atveido, padarot viņa izteiksmi izteikti dzejisku: “Viss, kas agrāk šķita tik dailīgs, nu tiek slēpts vai nīcināts: mati, uzacis, viduklis un viss cits. Pat gaisma piedzīvo norietu savu. Pirms simt gadiem mēs to rādījām, pirms divdesmit gadiem mēs to aizsegt steidzām un mainījām, bet šodien - to slēpjām... mēs to novietojam zem dzegas vai akvārijos!...”

Savukārt lugā “Pārdošanā savrupmāja” īpaši paspilgtināts tiek kalpones runasveids. Kalpone sarunā ar savu kundzi atklāj savam kalpones tēlam tik nepiemēroto vaļsirdību, kā arī atļaujas prasīt brīvdienu, lai dotos filmēties. Šī vaļība mēģināta iekļaut arī viņas runā, kurā lietoti ne tikvien seni, bet pat šķietami mazliet laucinieciski izteikumi: “Ja Kundze ierastos ar čupā saņemtiem matiem, kā viņai tie ir no rīta štātējoties, esmu droša, ka Kundzi pieņemtu uz līdzenas vietas... tik ļoti viņa tais brīžos ir satriecoša, pat graužoša...” Turpretī Al Šmitas kundzes runā no šādu īpatnēju valodas slāņu lietojuma autore apzināti izvairījās, jo, tā kā varone ir no ārzemēm, sākumā cenšas iesākt sarunu angļiski un vēlāk pat uz mirkli pārprot Gastona teikto, tad viņai šādi valodas smalkumi būtu nepiemēroti.

Bez valodas izteiksmes izvēles svarīga bija arī attiecīgo izteicienu meklēšana humora tulkošanai. Tieši **humors** un komiskums padara šīs trīs lugas par komēdijām, tāpēc šīs iezīmes tulkojumā bija rūpīgi saglabājamās. Visvieglāk to veikt saistībā ar radīto situāciju, kas Sašas Getrī lugās ir gana zīmīgas, un komēdijā “Vakardienas vīrietis un šodienas sieviete” tieši dialogos paustās vēsts izdoma rada smieklīgumu. Sarežģītāk pārtulkot ir konkrētas vārdu spēles, kur dažkārt jāmeklē cits spēles variants, lai smieklīguma efektu panāktu arī latviešu valodā. Abās pārējās lugās tieši vārdu spēles ir bieži sastopamas. 1. tabulā piedāvāti daži no šāda veida problēmgadījumiem un to risinājumi.

1. tabula Vārdu spēļu tulkojums

Le monsieur <i>Et où ?... Et où a-t-il embrassé, d'abord ?</i>	Kungs Un kur? ... Kur viņš tevi skūpstīja?
La dame <i>A l'entrée du Bois...</i>	Kundze Pie Meža ieejas...
Le monsieur ... ?	Kungs ...?
La dame <i>De Boulogne...</i>	Kundze Pie Buloņas meža...
Le monsieur <i>Ah ! Bon...</i>	Kungs Āā! Labi...
La dame <i>Pourquoi ?</i>	Kundze Kāpēc tu tā jautā?
Le monsieur <i>Pour rien... Mais, d'abord, ce n'est pas ça que je</i>	Kungs Tāpat vien... Bet tas nav tas, ko es vaicāju!... Es gribu

<i>te demande !... Je veux savoir à quel endroit de toi-même il t'a embrassée ?</i>	zināt, kur, kuru vietu uz ķermeņa viņš tev skūpstīja?
Le monsieur <i>Alors, parce que j'avais une main...</i> La dame <i>J'en avais une aussi !</i>	Kungs Tātad, tā kā man to vakar kārtīs bija ķēriens... Kundze Man arī ķērās gana labi!
Gaston <i>Je n'ai pas besoin d'avoir vu la cuisine pour savoir que le jardin est inexistant et le salon inhabitable.</i>	Gastons Man nevajag apskatīt virtuvi, lai zinātu, ka dārzs ir neeksistējošs un ka atpūtas istaba ir neatpūtinoša.
Jeanne <i>On en ferait autre chose...</i> Gaston <i>Une annexe du jardin ?</i> Jeanne <i>Non... mais... un studio, par exemple.</i> Gaston <i>Un studio ?... Tu veux devenir studieuse ?</i>	Žanna Mēs varam to pārtaisīt... Gastons ...par pielikumu dārzam? Žanna Nē, piemēram, par nelielu darbnīciņu. Gastons Darbnīcu? Tu vēlies darboties?
Mrs Al Schmith <i>Faites comme vous avez l'habitude. Alors, vous dites quinze cent mille francs ?</i> Gaston <i>Comptant !</i> Mrs Al Schmith <i>Très content, merci.</i> Gaston <i>Non, je veux dire, comptant... heu...</i>	Al Šmitas kundze Dariet, kā jums ierasts. Tad jūs sakāt piecpadsmit simti tūkstošu franku? Gastons Skaidrā! Al Šmitas kundze Viss skaidrs, jā, paldies. Gastons Nē, es biju domājis, emm.. skaidrā naudā...

Kāda cita nianse, ka, piemēram, teicienu “à la page” šodienas sievietē savā replikā attiecina uz vakardienas vīrieti, bet vēlāk to tālāk attīsta vīrietis. Lugas gaitā tas notiek vairākas reizes, tāpēc rūpīgi jāveic abu varoņu lietoto izteicienu saskaņošana, lai smieklīguma deva nemazinātos.

Sākotnēji specifisks šķiet arī visu trīs lugu **pieturzīmju lietojums**, it īpaši saistībā ar daudzpunktēm un izsaukuma zīmēm. Pirmkārt, izsaukuma zīmju lietojums ir daudz biežāks nekā latviskos tekstos, kas saistāms ar franču valodai raksturīgo lietojumu. Bet, otrkārt, tās tiek lietotas kombinācijā ar daudzpunktēm, kas šķiet kā īpašs Sašam Getrī raksturīgs paņēmieni. Autore savā tulkojumā nolēma nedaudz samazināt izsaukuma zīmju lietojumu, jo latviešu valodā tās lietojamas drīzāk saturisku nevis intonatīvu iemeslu dēļ, taču daudzpunkšu lietojuma maniere tika saglabāta tāda pati kā oriģinālajā tekstā. Šāds stilistisks paņēmieni bija pieļaujams, jo attiecīgajā lietojuma veidā tas ir saskaņā ar latviešu valodas gramatiskajiem likumiem un pārpratumus nerada. Arī latviešu valodā daudzpunkti lieto galvenokārt stilistiskos nolūkos, jo “saskaņā ar tīri gramatisko interpunkcijas principu daudzpunkti varētu nelietot pavisam, taču tā var iezīmēt rakstos dažādas loģiskas un psiholoģiskas nianse un norādīt uz intonācijas īpatnībām”.¹⁴ Tāpat

daudzpunkte teikuma beigās saistāma ar strauju domu secību un lielāku darbības intensitāti. Visas minētās daudzpunktes lietojuma nozīmes ir pieļaujamas arī šajā tekstā, turklāt, tā kā tas ir lugas teksts, tad ekspresīvu gramatisku paņēmieni lietojums ir vēl jo vairāk ieteicams.

Autore tulkojumu uzskata par veiksmīgu, jo visām tulkošanas gaitā sastaptajām problēmām ir izdevies rast risinājumu. Risinājumu mēģināts rast arī neizbēgamajiem zaudējumiem, tulkojot humora elementus, to kompensējot ar neparastām un uzjautrinošām senatnīgas leksikas izvēlēm. Tulkošanas procesa rezultātu autore atklāj 3. nodaļā.

3. SAŠAS GETRĪ LUGU “GLUŽI KĀ NAPOLEONS”, “VAKARDIENAS
VĪRIETIS UN ŠODIENAS SIEVIETE”, “PĀRDOŠANĀ SAVRUPMĀJA”
TULKOJUMS

*Draugam Renē Benžamenam,
S.G.*

Gluži kā Napoleons

Komēdija vienā cēlienā

DARBOJOŠĀS PERSONAS

Kundze

Kungs

Istabene

IEKĀRTOJUMS

Elegants salons.

Paceļas priekšgars. Tukša skatuve. Zvana pie durvīm. Istabene šķērso salonu no kreisās puses uz labo. Viņa ielaiž kungu, kurš tai priekšelpā iedod savu vizītkarti.

Istabene, atgriezoties uz skatuves un runājot ar vēl neredzamo kungu

Labi, kungs. Palūkošu, vai kundze jūs varēs pieņemt... taču baidos, ka kundze ir izgājusi...

Kungs, no priekšelpas

Tas atkarīgs tikai no viņas pašas!

(Istabene aizver durvis, vēlreiz šķērso skatuvi un pazūd. Mirklis. Kungs lēnītiņām paver durvis, sākumā pabāž galvu, pēc tam ienāk.)

Kungs

Ļoti jauks mitekļis... Pilns senu paziņu! O! Šis dīvāns... un arī rakstāmgalds... O! Lielais zvilnis! To mēs atradām kopā... Viņa izraudzījās... Bet es maksāju... Savukārt viņa to paturēja sev! Atmiņas, atmiņas... Kas gan ir skumjāks – viena laba vai viena slikta atmiņa..? Nē, īstās skumjas ir nerimt atminēties!

(Atveras durvis, un ienāk istabene ar kundzi. Kungs ieslēpies klubkrēslā, kas atrodas tieši priekšā skatītājiem.)

Kundze, klusiņām

Kur ir tas kungs, Jūlij?

Istabene

Priekšelpā, kundze.

Kundze

Labi. Pasakiet viņam, ka esmu izgājusi... saki, ka skaidrības labad pat visu dzīvokli pārmeklējāt... un piebilstiet, ka rīt došos uz... uz...

Kungs, pusbalsī

Uz Bois-Colombes!

Kundze

Ko??

Istabene

Neko, kundze.

Kundze

Ā! Man likās, ka... tā tad saki, ka braukšu uz Marseļu!

Istabene

Marseļā dzīvo mans onkulis!

Kundze

Un jums šķiet, ka man ar viņu ir kāds sakars?! Ejiet!

(Istabene pazūd.)

Kundze, aplūkojot kunga vizītkarti

Cik savāda un netīkama jutoņa, redzot šo uzvārdu nodrukātu... Ak! Kāpēc gan viņš bij' vēlējies mani atkal sastapt?

Istabene, atgriezusies

Kundze, viesis ir aizgājis...

Kundze

Ak tā. Jo labāk...

Istabene

Vai kundze tūlīt dosies prom?

Kundze

Nē, es iešu tik pēc piecām minūtēm! Atstājiet mani vienu...

Istabene

Varbūt kundze vēlētos, lai viņu aprūpēju?

Kundze

Es taču neesmu slima!

Istabene

Tomēr jāsaka, ka kundze ir gluži bālīna!

Kundze

Jūs taču nebūsiēt tā, kas man liks pietvīkt sārtai, ne tā? Ejiet... ejiet... *(Istabene pazūd.)* Ak!

Kas par pārdzīvojumiem!

(Kundze ar elkoņiem atspiežas pret klubkrēslu. Viņa izstiepj kreiso roku gar krēsla muguras atzveltni tā, ka, aizvien nekustīgi sēžot, vien mazliet saliecoties, kungs var noskūpstīt viņas roku. To viņš arī dara. Viņa salēcas.)

O!

Kungs

Tas esmu es, tas esmu es... nebīstieties!

Kundze

Kā, jūs esat šeit?

Kungs

Nē...

Kundze

Kā – nē?

Kungs

Nē, redziet... es ienācu garāmejot...

Kundze

Es nevaru jūs pieņemt.

Kungs

Jūs braucat uz Marseļu?

Kundze

Ēēē... Jā, un tamdēļ es nevaru jūs pieņemt.

Kungs

Tā kā man savukārt nav iespējams jūs turp pavadīt...

Kundze

Es jūs lūdzu... Es gribu, lai ejat prom.

Kungs

Šāda šķisme man jau bija... Un es jums atbildu “nē!”. Jūs labi zināt, ka lūgumiem nepakļaujos.

Kundze

Tik un tā, es jūs lūdzu pazust no šejienes!

Kungs

Jūs tā vēlaties?

Kundze

Es tā gribu!

Kungs, apsēžoties

Viena alga! ... Vienalga, ko jūs gribat, dzīvē visu iegūt nevar! ... Un jūs būsiet spiesta mani dzirdēt, vēl vairāk, spiesta manī klausīties, jo ir absolūti nepieciešams, ka es jums ko saku...

Kundze

Varbūt jūs tomēr vēlētos...

Kungs

Es uzkavēšos varbūt tikai piecas minūtes, bet absolūti vajadzīgs, ka es jums ko saku šodien pat!

Kundze

Jūs būtu varējis man atrakstīt...

Kungs

Nē, nevarēju, un tāpēc es to neizdarīju!

Kundze

Nu, labi, lai iet, sakiet ātri savu sakāmo un pazūdiet!

Kungs

Nē, es to neteikšu ātri. Es aizvadišu tieši tik daudz laika, cik man būs vajadzīgs, un jūs klausīsieties līdz galam!

Kundze

Jūs ar mani runājat tādā tonī...

Kungs

Es tā vien vēlētos to nomainīt! Labdien... Es jums dodu labdienu, atņemiet to, sacīdama "Labdien!".

Kundze

Labdien!

Kungs

Es satveru jūsu roku... sniedziet man savu roku!

Kundze

Es jūs lūdzu...

Kungs

Es gribu, lai jūs man sniežat savu roku!

Kundze, pārgurusi, beidzot paspiežot viņa roku

Labdien!

Kungs

Kā jums klājas?

Kundze

O...

Kungs

Ko?

Kundze

Oj...

Kungs

Vai es jums nodarīju pāri?

Kundze

Kā jūs uzdrīkstaties vaicāt... kā jūs uzdrīkstaties, pēc pusotra gada atšķirtības...

Kungs

Es tik tiešām neizprotu jūsu attieksmi! ... Mēs kopā nodzīvojām trīs gadus, no kuriem divarpus gadus viens otru dievinājām... mēs neesam redzējušies astoņpadsmit mēnešus un jums šķiet ačgārnī, ka taujāju, kas jauns? ... Starp citu, es neuzstāju, lai jūs uz šo jautājumu atbildat... Jūsu āriene ir neizteicami daiļa... Patiesi jāpriecājas!

Kundze

Ak! Mans draugs, kamdēļ jūs man piespiežat šādu sodu?.. Ja jums tik tiešām ir kas pamatīgs sakāms, tad sakiet to ātri un beigsim.

Kungs

Kā redzu, jūsu iedaba nav mainījies! Tāpat kā agrāk, jums piemīt apbrīnojama spēja padarīt jebkuru sarunu nepanesamu.

Kundze

Un jums piemīt... jums gluži kā agrāk piemīt spilgtas spējas mani novest līdz izmisumam! Tomēr jums vairs pār mani nav it nekādas teikšanas, un jūsu miers man ir vienaldzīgs! ... Viss ir beidzies. Paldies Dievam, tas laiks ir beidzies, mans draugs! ... Tātad. Vēl pēdējo reizi lūdzu jūs mudīgi iesākt un pabeigt savu sakāmo.

Kungs

Labi, sēdieties!

Kundze

Bet...

Kungs

Es jūs lūdzu apsēsties un mani uzklausīt ar visu savu labvēlību! ... Šodien esmu atnācis satricināt jūs mieru tādēļ vien, lai atgūtu pats savējo! Pazīdama manu dabu, jūs zināt, ka – pat ievērojot attiecīgās proporcijas – esmu gluži kā Napoleons.

Kundze

Vai jums ir maza cepurīte?

Kungs

Nē, taču es neciešu melus! It viss, kam trūkst noteiktības, precizitātes un skaidrības, man šķiet nīstams! ... Mēs viens ar otru pavadījām trīs gadus... kā siet sasieti... Mēs dalījām bēdas un priekus, dažkārt būdami pat ārkārtīgi laimīgi... vai tiesa?

Kundze

Jā, dikti laimīgi... dažreiz!

Kungs

Abpusējas, nesatricināmas mīlas mums pietika tik divarpus gadiem, jo atcerieties... Atminieties to aprīļa vakaru, kad nēsājāt cepuri, kas jums piestāvēja tik nelāgi...

Kundze

Nē, kas man piestāvēja dikti labi!

Kungs

Atkārtāju vēlreiz – uz jūsu galvas tā bija stipri neglīta!

Kundze

Atkārtāju vēlreiz – uz manas galvas tā bija stipri pat glīta!

Kungs

O! Mēs taču nesāksim šķirstīt šo slaveno nodaļu!

Kundze

Jūs pats sākat!

Kungs

Turklāt, nav nozīmes, piestāvēja, nepiestāvēja, bet tā negēlīgā cepure aizsāka mūsu strīdu... un tovakar, atgriezusies no teātra, jūs aizmigāt, mani nenoskūpstījusi!

Kundze

Jūs darījāt tāpat!

Kungs

Es neuzdrīkstējos jūs modināt!

Kundze

Paldies jums par to!

Kungs

Bet viss nokārtojās it kā pats no sevis! Nākamajā dienā jūs bijāt laipnīga. Mēs izlīgām, jūs likāt cepuri pārtaisīt...

Kundze

O! Vai tiešām jūs tam arvien ticējāt?

Kungs

Vārdu sakot, viss sakārtojās. ... Taču aiznākamajā dienā, par es vairs pat nezinu ko, izcēlās

jauns strīds, trīs dienas vēlāk vēl viens un arī pēc tam... Kaut kas bija pārtrūcis... Gaužām vienkāršas sarunas jūsu dēļ...

Kundze

Bez šaubām...

Kungs

...nešaubīgi tikai jūsu dēļ tās pārvērtās par ķildām.. un vēlāk par īstiem kašķiem...

Kundze

Jūs par visu bijāt nīgrs!

Kungs

Jūs par neko nebijāt apmierināta!

Kundze

Pamazām... viss, kas jums manī patika... viss, kas sajūsmināja... mani diendienas paradumi, tas, kā runāju, kā vienatnē dziedu... tas viss jums bija kļuvis atbaidošs!

Kungs

Varu jūs nopelt par tieši to pašu.

Kundze

Saprotams!

Kungs

Teiksim atklāti - kā vienam, tā gandrīz tikpat arī otram mūsu savienība bija kļuvusi nepanesama. Mēs bijām kā karotāji pretējās frontēs. Viens otram teicām neļūdzīgas un ļaunīgas piebildes, un katra saruna mūs šķīra arvien vairāk. Mēs mēģinājām atgūties desmitiem reižu... visi paņēmieni bij' noderīgi, mēs atkritām pat līdz visprastākajiem... jūs gribējāt lai topu greizsirdīgs... un tāpēc es gribēju darīt greizsirdīgu jūs pašu! ... Es gribēju, lai domājat, ka biju kādas jaunas aktrisītes kavalieris... jūs neticējāt, un man nācās ar viņu pārgulēt! ... Mans draugs centās iemantot jūsu simpātijas... es jūs izaicināju pavisam nesaudzīgi... bet jūs patiešām kļūvat par viņa mīļāko... Lūk, tas ir šaušalīgi! Mēs strīdējāmies cauru dienu un nakti. Mēs pilnībā iztērējām izsmalcinātu, sastrīdējušos ļaužu nešķīsto vārdu krājumu... līdz jūs atzināt savu vainu un es jums to piedevu! ... Tomēr pēc trim nedēļām jūs atsākat... un pēc katras jaunas nodevības sekoja agresīva, bet atklāta izskaidrošanās... visbeidzot, kad mēs pirms astoņpadsmit mēnešiem izšķīrāmies, es devos prom pārliecināts, ka mūsu atklātība bijusi pastāvīga un pilnīga!

Kundze

Nevainojama!

Kungs

Lūk, kā...

Kundze

Bet sakiet, ko jūs vēlējāties ar to teikt?

Kungs

Es gribu pateikt, lūk, ko. Vai atceraties ar sarkano samtu tapsēto atzveltnes krēslu, ko man labpatikās piesliet pie klavierēm?

Kundze

Jā, šķiet, atceros gan...

Kungs

Nu re. Šī krēsla samts, ko jūs izvēlējāties starp simtiem citu, šī krēsla samts bija sliktas kvalitātes!

Kundze

Tas ir gluži iespējams, tikai es neuztveru...

Kungs

Pagaidiet, jūs apjautīsiet! ... Pirms astoņām dienām es liku nomainīt sarkano samtu pret dzeltenu.

Kundze, nedaudz izsmējīgi

Ak, tā gan?

Kungs

Brīdinu, es būšu pirmais, kas smiesies! Tātad liku, lai nomaina pret dzeltenu samtu ar līksmāku iespaidu. Kad tapsētājs šovakar atveda krēslu, viņš tam līdzī sniedza arī mazu vēstuļu paciņu, kas bija pagādījusies krēsla oderē...

Kundze

Ak tā...

Kungs

Redzu, ka jūsu atmiņas top skaidrākas! ... Lai gan vēstules bija laipni man pasniegtas, adresāte nebija es. Tomēr atļāvos neņemt vērā viņas privileģēto statusu un izlasīju visu paciņas saturu, visas šīs vēstules... re, kur tās ir!... (*Izvelk no kabatas mazu vēstuļu paciņu.*) Es nešaubos par šo sūtījumu autoru... Žoržs Bernē ir bijis jūsu mīļākais!

Kundze

Mans draugs, es esmu gluži kā Žozefīne... es nekad nelūkotu noliegt acīmredzamo: Žoržs Bernē ir bijis mans mīļākais.

Kungs

Tas nav pats būtiskākais.

Kundze

Tad ko vēl jums vajag?

Kungs

Tas nekas! Zem mierīgas, izsmalcinātas, es pat teiktu... buržuāziskas ārienes... jūs slēpjat tādu raksturu...

Kundze

Mans draugs...

Kungs

Jūs slēpjat tādu raksturu, par kuru atminēties nestāšu nekad! Tātad vēl reizi es jums atkārtoju – tas nav pats būtiskākais. Bet – un tagad jūs sapratīsiet mana šī vakara vizītes iemeslu... Vēstuļu datumi vēstī, ka Žoržs Bernē nav bijis jūsu pēdējais mīļākais!

Kundze

Tie pareizi vēstī!

Kungs

Visas šīs vēstules ir datētas ar šaušalīgo gadu... ar jūniju.

Kundze

Kas par nevainojamu precizitāti!

Kungs

Turklāt jūlijā, mēnesi vēlāk, redzams, cilvēki jums apnīk ātri... (*Viņš izvelk no kabatas mazu blociņu un to šķirsta.*) Mēnesi vēlāk... jūs bijāt Pola Ebēra mīļākā... augusta beigās jūs bijāt Fransuā Ražeo mīlniece... un septembrī jūs man bijāt neuzticīga ar Filipa kungu

no Pikērijas! ... Šīs trīs krāpšanas es zināju, jūs man tajās atzināties un es par tām neturēju ļaunu prātu. Bet Žoržs Bernē? Mēs nekad neesam runājuši par Žoržu Bernē... nekad!

Kundze

Nē...

Kungs

Kāpēc?

Kundze

Es...

Kungs

Tātad jūs man melojāt!

Kundze

Henrij...

Kungs

Tātad tu man meloji! ... Un es pieprasu tūlīt pat paskaidrot, kāpēc, kā un kādos apstākļos tu kļuvi par tā marionetes mīļāko!

Kundze

Bet, dārgais...

Kungs

Es pieprasu paskaidrojumus! Neciešu divdomīgas situācijas! Es gribu zināt patiesību! Jau nez cik ilgi es apmierinos, es atturos... un es negribēju nākt... bet, lūk, te nu es esmu, man būs dūšas līdz pašam galam, jo man jāzina patiesība!

Kundze

Mans draugs, jūs uzjundāt nu jau krietni apputējušas atmiņas! Šo vīrieti esmu aizmirsusi!

Kungs

Tur es varu līdzēt. Vienā no vēstulēm viņš raksta par kādu pastaigu ap Buloņas meža ezeru...

Kundze

Āā! Jā, atceros!

Kungs

Nesmejies, nešķīstene! Un dari man zināmu visu par šo pastaigu.

Kundze

Labs ir. Tovakar vakariņojām mājās... mēs tevi gaidījām un plāpājām, neko ļaunu nedomādami... līdz pusdeviņos - beidzot! - es saņēmu tavu zvanu no spēļu kluba... vai no citurienes.

Kungs

O!

Kundze

Vai citurienes! Tu zvanīji, lai teiktu, ka uz vakariņām nebūsi.

Kungs

Man tovakar veicās!

Kundze

Tu piebildi, ka gaidīt nav nepieciešams... ka labāk, ja vakariņosim bez tevis... un ka tu atgriezīsies tikai ap pusnakti!

Kungs

Es, mūžam uzticīgais!

Kundze

Tanī jūnija vakarā man bija glīta kleita... Bija pagājusi ļoti karsta diena, un visbeidzot bij' jūtams neliels dzestrums. Viņš man piedāvāja kopā izmest kādu loku ar mašīnu, Mežā!

Kungs

Un tu piekriti?

Kundze

Nu, nē, ne jau uzreiz!

Kungs

Kā, ne uzreiz?

Kundze

Mēs nebijām beiguši vakariņot!

Kungs

Jā, bet pēc tam, pavakariņojusi, tu tik un tā piekriti?

Kundze

Nu labi, jā, es piekritu! Es piekritu, jo trīs reizes pēc kārtas tu biji veicis šo gājieni ar neierašanos uz vakariņām un tā paziņošanu pa telefonu tikai pusdeviņos!

Kungs

Tātad tā bija mana vaina!

Kundze

Bet, protams, jā, tā bija tava vaina! Ja tu būtu ieradies uz vakariņām...

Kungs

Tātad tu nevari viena pati ar kādu vakariņot, nekļūstot par viņa mīļāko?

Kundze

Vai, sēzdamās viņam pretī pie galda, es iztēlojos, ka kļūšu viņa mīļākā?

Kungs

Labi, labi, tad turpini...

Kundze

Tad nu tā... mēs iekāpām mašīnā un viņš sacīja mehāniķim: "Vediet mūs uz Mežu!"

Kungs

Un mehāniķis jūs veda uz Mežu?

Kundze

Saprotams, jo priekšnieks viņam tā lika!

Kungs

Un?

Kundze

Un mēs pastaigājāmies ap ezeru.

Kungs

Un...

Kundze

Un ap pulksten vienpadsmitiem viņš mani nogādāja mājās.

Kungs

Un mašīnā viņš tevi noskūpstīja?

Kundze

Skaidra lieta!

Kungs

Kāpēc skaidra? Vai tev šķiet pats par sevi saprotams, ja kāds mašīnā sēdošs vīrietis tevi skūpstā?

Kundze

Es viena pati nakts laikā ar viņu nedevos pastaigāties ap ezeru, lai spēlētu partiju domino!

Kungs

Jā... Tu zināji, ka viņš tevi skūpstīs?

Kundze

Zini, es neesmu muļķe!

Kungs

Un kur?

Kundze

Mm?

Kungs

Un kur? ... Kur viņš tevi skūpstīja?

Kundze

Pie Meža ieejas...

Kungs

...?

Kundze

Pie Buloņas meža...

Kungs

Āā! Labi...

Kundze

Kāpēc tu tā jautā?

Kungs

Tāpat vien... Bet tas nav tas, ko es vaicāju!... Es gribu zināt, kur, kuru vietu uz ķermeņa viņš tev skūpstīja?

Kundze

Iespējams, kaklu.

Kungs

Un, kamēr viņš tevi skūpstīja, tu neiedomājies par mani?

Kundze

Nē, es zvēru, ka domāju tikai par sevi pašu!

Kungs

Vai viņš tev likās iekārojams?

Kundze

Kāda runa! Ja viņš man nepatīktu, tad nebūtu viņam ļāvusies!

Kungs

Jā, un es tanī pašā laikā...

Kundze

Pa šo laiku tev bija jāuzvar spēlē!

Kungs

Tātad, tā kā man tovakar kārtīs bija ķēriens...

Kundze

Man arī ķērās gana labi!

Kungs

Tātad, tā kā es neierados uz vakariņām, tu vienam no maniem draugiem ļāvi skūpstīt tev kaklu, un pat pie ezera! Un tava atreibība tev bez šaubām likās atbilstoša manam noziegumam?

Kundze

O! Es par to visu pat nepadomāju! ... Es tikai noteicu: "Vajag atriebties!..." Un es atriebos! ... Āā! Un vēl, galu galā, neko nepārspilēsīm, vainīgais esi tu!

Kungs

Dabiski!

Kundze

Nu ja, dabiski! Tu man biji piedēvis katru krāpšanas reizi...

Kungs

Un tev tas vairs nešķita nekas nozīmīgs?

Kundze

Katrā ziņā, es tam negrasījos piešķirt lielāku nozīmi kā tam piešķīri tu! ... Jo, redz, tagad tu man vari labi apliecināt, ka tev vienmēr ir bijusi mānija man likt stāstīt tamlīdzīgas lietas! ... Tu gūsti īpatnu prieku, uzzinot patiesību!

Kungs

O! Redz, kā tu izproti manu iecietību! Lūk, tātad man bija vājība uz tavu grēku atlaišanu! ...

Kundze

Esi vienreiz pret sevi godīgs! Tevī mīt kāds sadisma paveids! Un dēļ tā tu man liki lūgt piedošanu.

Kungs

Tu melo!

Kundze

Tu to neatzīsi, atvaino, bet es tevi labi pazīstu!

Kungs

Nu labi, ja vēlies, jā... es atzīstos! Varbūt par tiem citiem es tiešām biju tevis minētās sajūtas varā, varbūt es guvu tumsonīgu prieku, to visu tev piedodams... bet šis te, tas ir pavisam kas cits... Pavisam! Par šo te es tev nepiedošu nekad! Pat ja tu vērtītos man pie kājām!

Kundze

Par to nevar būt ne runas!

Kungs

Jo labāk!

Kundze

Un, starp citu, kāpēc tieši šis te?

Kungs

Tāpēc, ka pret šo te tu izjuti ko stiprāku. Lasot viņa vēstules, es atskārtu, ka ar šo gan tu esi bijusi jutekliskāka nekā ar citiem...

Kundze

Ne vairāk, nē, ne vairāk!

Kungs

Tātad tikpat? Tikpat, cik ar citiem...

Kundze

Ne vairāk kā ar citiem!!!

Kungs

Ak! Nē, iztiksim bez liekulības, es lūdzu! Tu taču viņam katreiz neļāvies tikai dusmības dēļ, tas nav tiesa!

Kundze

Un tomēr, jā gan... šim te, varu tev apzvērēt, es sevi piedāvāju dēļ dusmām!

Kungs

Uzmanies, pienāks mirklis, kad teiksi, ka tas viss dēļ mīlestības pret mani!

Kundze

Kad tad tas būs?

Kungs

Mele! Tev nebija pat vismazāko sirdsapziņas pārmetumu!

Kundze

Bija gan!

Kungs

Nē! Pat ne vismazākās pārmetuma druskas!

Kundze

Es tev zvēru, ka tovakar, kad tu pārnāci, es gribēju, bet nespēju tev atklāt patiesību. Es gribēju tev teikt: "Dārgais, piedod man, lūk, ko es šovakar pastrādāju!"

Kungs

O! Kāpēc tu to nepateici?

Kundze

Tāpēc ka tovakar mani māca bailes.

Kungs

Bailes? ... Tev bij' no manis bail? ... Un kāpēc? ... Vai es tev kādreiz esmu pāri nodarījis? ... Es nebūt negribu, lai tev no manis jābīstas! Dārgā! Manu dārgo mazo dārgumiņ...

Kundze

Un ja vien tu spētu apjaust, cik sirdīgi es tonakt raudāju...

Kungs

Raudāji... tu?

Kundze

Raudāju neziņā, vai tu man piedotu par šo te tāpat kā par citiem...

Kungs

Vai es tev neesmu piedēvis ik reizi, kad tavā skatienā redzēju šo smelgas pilno ievainota kustoņa nožēlu...?

Kundze

Tad tu man piedod manu aplamību?

Kungs

Hmmm...

Kundze

Ak! Jā, saki jā, es tevi lūdzu, es tev dikti lūdzu...

Kungs

Lūdzu man piedošanu... Tad redzēs!

Kundze

Es lūdzu, lai tu man piedod šo krāpšanu. Es to veicu bez jūsmas...

Kungs

Pat bez paša sīkākā prieka?

Kundze

Bez jēlkāda prieka! ... Tu labi zini, ka mīlu tikai tevi...! Tik pie tevis es jūtos pa īstam laimībā! Ak!... Tavu mīlo roku varenumā es esmu tikpat kā nekas!

Kungs

Es tevi mīlu! Es tevi mīlu! Viss ir aizmirsts!

Kundze

Viss?

Kungs

Viss, viss, viss! Un uz mūžiem!!!

Kundze

Tu par to vairs nebūds ne vārda?

Kungs

Es par to nekad vairs neieņinēšos! ... Bet vai tu netiksies ar šo vīrieti?

Kundze

Ak! Nē, es tev to apzvēru!

Kungs

Ak tā...

Kundze

Ak tā?

Kungs

Lūdzu piedošanu vēlreiz...

Kundze

Es tev to lūdzu!

Kungs

Nu ja... es tev piedodu! (*Viņš viņu uz mirkli piespiež sev klāt.*) Ak! Cik atvieglināta nu sirds! (*Viņš viņu maigi apsēdina.*) Ak! ... Es mazliet padzeršos...

Kundze

Es tev lūdzu...

Kungs, ieliedams padzerties

Ak!

(Viņš uzgērbj savu kažoku, ko bija novilcis cēliena sākumā. Viņš uzvelk cimds un paņem savu cepuri.)

Bet tagad - ar dievu!

Kundze

Ar dievu?

Kungs

Kundze... Viss jau ir pateikts. Jūs man atzināties par šo aizmirsto misēkli... es jums to retrospektīvi piedevu... tam ir pielikts punkts. Ar dievu...

Kundze

Jūs esat ērmīgs vīrietis!

Kungs

Tāds es esmu! Man nepatīk lietas, kurām trūkst skaidrības... Jūs to zināt, vai ne, pat ievērojot attiecīgās proporcijas – esmu gluži kā Napoleons! ... Ar dievu!

Kundze

Ar dievu!

(Viņš noskūpsta viņas roku un dodas uz durvju pusi.)

Kundze, viņu pasaucot atpakaļ

Vēl tikai... Ļaujiet, lai paiet kāds laiks pirms mainīsiet oderi arī citiem atzveltnes krēsliem!

Kungs

Es apsolu!

(Viņš aiziet.)

PRIEKŠKARS

Vakardienas vīrietis un šodienas sievietē

Komēdija vienā cēlienā

DARBOJOŠĀS PERSONAS

Viņš

Viņa

IEKĀRTOJUMS

Iekārtojums attēlo kāda literāta, dzejnieka kabinetu. Grāmatplaukts un it visur grāmatas – pat klubkrēsls ar tām kā nosēts.

Kad paceļas priekšskars, uz skatuves ir vīrietis, kuram ir ap četrdesmit gadu.

Viņš raksta.

Atveras durvis.

Viņa ienāk.

Viņai ir divdesmit četri gadi, viņa ir pievilcīga, un viņa interesējas par modi. Viņa pat varētu reklamēt kādu modes zīmolu.

Viņa

Nē, bez jokiem, mājas saimniekam par tevi ne silts, ne auksts, uz otro stāvu liftā jābrauc 25 minūtes!... Padomā, Ņujorkā tu trīsdesmit sestajā uzbrauc četrās sekundēs!... Tik tādi muļķas kā tu viņam nelektu krāgā par to, lai uzstāda jaunu!... Kāpēc tu uz mani tā skaties?

Viņš

Ienākot manā mājā, tu varētu sākt ar apsveicināšanos...

Viņa

Ak jā, pareizi. Kā ta' sviežas manam leļļukam?

(Viņa satver viņa roku.)

Viņš

Tavam leļļukam sokas gaužām neslikti, pateicos.

Viņa

Muļķis, ka šorīt neatnāci spēlēt golfu. Tu būtu ar mani lepojies, jo, iedomājies, es izspēlēju 18 bedrītes... un pietam, tu būtu pusdienojis mazā dzertuvītē, kurai uzdūrāmieš trīsdesmit kilometrus no Sanžermēnas un kur gatavo pasakainus sautētos kāpostus. Es tos ņēmu vēlreiz trīs reizes... un vēl, jau divas dienas *(Viņa sev apliek iedomātu jostu.)* es ēdu tikai salātus, neko vairāk. Ceturtdienas rītā man vajag divus atkal pazaudētus kilogramus!... Vai pamanīji manus nagus?... *(Viņa viņam rāda.)* Viens sarkans, viens zaļš, viens sarkans, viens zaļš... mm? Jā gan, tas ir moderni!... Kā tev patīk manas zeķes?

Viņš

Ļoti glītas...

Viņa

Man to nemaz nav!... Tā ir eļļiņa no Amerikas, kas turas astoņas dienas, brīnišķīgi!... Bet kāpēc tev tik skābs prāts?... Kaut kas nav lāgā?... Vai tevi kas sarūgtinājis?

Viņš

Nē, dārgā, nekādu rūgtumu... tik vien tas, ka biju tev lūdzis ierasties sešos...

Viņa

Tagad ir septiņi!

Viņš

Tātad ne seši.

Viņa

Un ko tu ar mani iesāktu?

Viņš

Divas stundas pabūtu ar tevi kopā.

Viņa

Divas stundas? Divatā, tikai mēs abi?

Viņš

Jā.

Viņa

Bet kas par lietu?

Viņš

It nekas.

Viņa

Ko tu gribēji darīt?

Viņš

Neko... visu...

Viņa

Ne to?

Viņš

Jā, arī to.

Viņa

Tad tas bija tamdēļ?

Viņš

Ak! Mans Dievs, jā...

Viņa

Un šodien tev tam vajadzēja divas stundas? Tu mūs te nomelno!... Saderam, ka divās minūtēs...

Viņš

O! Nē... Lūdzu, nepārvērtīsim to par fizkultūru, es tevi lūdzu. Es tikai vēlējos, lai tu esi man klāt. Tik vienkārši.

Viņa

Divas stundas?

Viņš

Jā, jā, divas stundas!... Tas nūdien tev šķiet neticami, ne tā, ka vīrietis varētu kārot divas stundas divatā ar savu dievināto! Divas stundas mīlēties, skatīties, kā abu dzīves divas stundas rit kopā... Čalot, klusēt pat veselas divas stundas, kas par traku iedomu, vai ne?

Viņa

Klausies, tas tiešām ir netaisni. Jau divus gadus kopš esam kopā, es nāku, kad tu vēlies, katru reizi, kad vien tev gribas... un zvēru pie savas dzīves, ka es mīlu tevi tik, cik vien mūsu laikmetā iespējams...

Viņš

Man tev nav nekā pārmetama.

Viņa

Kā ta' ne...

Viņš

Un tomēr nav.

Viņa

Tu uz mani sabozies, tas ir tas pats. Tas ir pat nešpetnāk!... Un tas, kā tu manī skaties, kad runāju, it kā es būtu nez kāda parādība. Kā tad tas var nedzīt izmisumā!... Ak Dievs! Ak Dievs! Dievs, nu, kas gan manī ir tik neikdienišķs?

Viņš

Tu pat nemani, ka ik dienas mainies...

Viņa

Kā kalendārs!... Dārgum, ne jau es mainos, tā ir dzīve... dzīve nestāj ne uz mirkli. Es esmu kustība, tā tam jābūt, bet tanī pašā laikā varētu teikt, ka tu, goda vārds, ilgojies vien pēc vairs neesošām, pagātnes lietām. Tu izjūti viltīgu prieku, pastāvīgi spītējot tagadnes ritmam!... Un zvēru, ja kāds no mums būtu tiesīgs otram ko pārmet, tad tā nūdien būtu es. Es, kas tev liktu manīt, ka pa šiem diviem gadiem tu neesi mainījies. Jo īstā kļūda, noziegums, neprāts ir nemainīties!... Paņem kādu vecu bildi, vienalga kuru savu ģimētni, kas uzņemta pirms desmit gadiem... un paskaties uz sevi... tu nēsā tās pašas žaketes, tās pašas šlipes, frizūra tā pati...

Viņš

Ar mazāk matiem gan.

Viņa

Jā, bet griezumš ir tas pats.

Viņš

Skaidra lieta!

Viņa

Nu labi, bet atzīsti, ka tas nu ir trakums, jo, lūk, kā tu iedomājies, ka šādos apstākļos tavas domas varētu mainīties?

Viņš

Bet es nemaz negribu, lai tās obligāti mainās.

Viņa

Tad nekritizē mani, jo mēs esam atšķirīgi!... Pietam tu esi par mani sešpadsmit gadus vecāks, tas jau ir kaut kas...

Viņš

Piekrītu.

Viņa

Nu jā, bet šķiet, ka tev tas neliekas pietiekami – un tu stūrgalvīgi mīņājies uz vietas, kamēr es, es virzos uz priekšu. Mans Dievs, tas ir dabiski, ka eju līdz savam laikam, un ne mana vaina, ka tu paliec iepakaļ. Tu izskaties pēc tipa, kas apstādinātu pulksteni, cerēdams, ka aizkavētu jaunu lēktu!... Divus gadus, kopš tevi pazīstu, es tevī neesmu manījusi nekā modīga, pat ne reizi. Es tev zvēru, ka tu ceļo kaut kādā rezerves vagonā! Tu katreiz runā par vienām un tām pašām grāmatām, par tiem pašiem miestiem un ļautiņiem!... un tu pazīsti daudz vairāk mirušo nekā dzīvo!... Mums ir filmas ar skaņu, mums ir telegrāfs... bet ko tu radi šajos laikos... rīmes! Klau, tas nu gan nav nopietni!... Rīmes, mūsu laikos! Tā dara tikai stūrgalvjī un tiepšas! Mēs runājam par Mežēvu, un tu atbildi: Venēcija!... Dieva dēļ, noregulē savu pulksteni kā nākas! Aiziet! Aiziet! Drosmīgi! Uzkrāsojies, valkā īsbikses līdz pieciem vakarā, iemācies slidot, vairs nedzer sarkanvīnu, liec mūs mierā ar savu astoņpadsmito gadsimtu, un, kad gribi mīlēties, neliec man katreiz izgērbties!

Viņš, dūsmās, bet bez ērmības

Nu zini, Dievs mans liecinieks, ar mani notiks, kas notikdams, bet es nekrāsošos un nevalkāšu īsās bikses. Neviena man neliegs runāt par Fragonāru... UN es mīlēšos kā vien man tīk!

Viņa

Tātad tu to darīsi viens pats!

Viņš

Saki, par ko tu mani uzskati?... Es to darīšu ar jebkuru sievieti, kas tāda nebēdā būt... un katrā ziņā tā nebūs sieviete, kas odīs pēc benzīna vai autoeļļām!... Kungs, lūdzu, virzi uz mana ceļa sievieti bez daudzkrāsainiem nagiem un puiciska izskata!

Viņa

Tu tātad grasies apceļot pasauli?

Viņš

Jā, ja vajadzēs, es došos prom viņu meklēt. Es došos prom kā tik daudzi citi! Vai esi skaitījusi aizbraucējus? Viņu ir vairāk, kā domājams. (*Grūstot un saucot uz rakstāmgalda esošās grāmatas.*) „Aizbraukt”, „Aizbraukšanas”, „Ņujorka”, „Seši mēneši Japānā”, „Singalu pasaka”, „Astoņas dienas Marķīzu salās”, „Ziemeļpolā”... Ak! ...vai jau esmu iekārtojies rezerves vagonā? Nu ko, būšu vismaz jel ko mainījies!

Viņa

Jā, jā... lūk, tas tev sanāca uz goda... Tu noliedz visu jauno principa pēc! Tomēr

divdesmit gados tu taču tāds nebiji? Tu gana labi soļoji sava laika ritmā, ne tā?

Viņš

Mans laiks! Vai tik man jau nav astoņdesmit gadu!?

Viņa

Nē, bet tomēr, kad tev bija divdesmit...

Viņš

Kad man bija divdesmit... Gadsimtu nemainīja katru otro gadu!... No mana laika bija jālūkojas atpakaļ, lai saskatītu to, kas jau piedzīvots. Manā laikā mēs ik rītu mozdāmiem nespriedām, ko iesākt, lai būtu savā laikā... mēs tajā bijām, ne par to zinot, ne domājot!... Tam dzīvē nebija tik pārmērīgas nozīmes, kā tev varētu šķist. Mode nemainījās piecas vai sešas reizes gadā, un mēs nesteidzīgi pabeidzām jau iesākto. Goda vārds, šodien grāmatas jāraksta astoņās stundās, kleitas jāšuj stundas laikā, bet auto jāizgatavo trīs nedēļās, ja vien nevēlamies, ka tās iziet no modes vēl pirms to pabeigšanas!

Viņa

Tu neatbildēji uz manu jautājumu.

Viņš

Tad sākumā uzdod to.

Viņa

Vai pirms divdesmit gadiem cilvēkiem patika viss jaunais?

Viņš

Nekādā ziņā! Mēs ar jauno tik amžējāmiem. Taču tam nebija milzu nozīmes! Mēs nebijām tik patīgi un sevi neuzlūkojām par diez cik svarīgiem. Un mēs necentāmiem tik radikāli šķirties no visa, kas saistāms ar pagātņi. Šodien jauna abażūra dēļ nekavējoties jāmaina viss dzīvokļa iekārtojums. Tas ir absurds!

Viņa

Vai tu gribētu man vēl ko paskaidrot?

Viņš

Labprāt mēģinātu.

Viņa

Kāpēc tev nepatīk laikmetīgā māksla?

Viņš

Nu kā. Tamdēļ vien, ka tāda laikmetīgā māksla nemaz nepastāv. Ir māksla, tieši tik īsi. Vai tu iedomājies, ka katrs laikmets ir nevainojams?... Vai tev liekas, ka vajag tik vien kā būt divdesmit gadu vecam, lai runātu īsteno patiesību? Tas būtu pārlietu viegli!... It nekam un nevienam neapstiprināt, ka šodienas laikmetīgo mākslu nepiemeklēs nožēlojamais 1900. gada modernā stila likteņceļš!... Mazā, pirms divdesmit gadiem, ja mūs kas iejūsvoja, tad tas notika maķenīt cildenāku dzinuļu dēļ. Nebija mazu kapeliņu, un augsti godājamas personas bija individualitātes! Nerunāsim vairs par to... un tā kā es neesmu modībai radīts, tad labprāt izeju no tās modes ārā pavisam un prom, es atsakos par šarmantu atzīt ēru, kas nav nekas cits kā tikai falsifikācija, kopija, imitācija vai specefekts! Kur zinātne palīdz viltum. Viss, kas agrāk šķita tik dailīgs, nu tiek slēpts vai nīcināts: mati, uzacis, viduklis un viss cits. Pat gaisma piedzīvo norietu savu. Pirms simt gadiem mēs to rādījām,

pirms divdesmit gadiem mēs to aizsegt steidzām un mainījām, bet šodien - to slēpjam... mēs to novietojam zem dzegas vai akvārijos!... Viss ir neīsts, viss ir viltots. Mēs atveidojam rubīnus, safīrus, audzējam pērles, zīds ir mākslīgs, un smaržas ir sintētiskas... Papīrs imitē koku, koks imitē dzelzi, dzelzs imitē niķeli, niķelis imitē sudrabu, sudrabs imitē zeltu, zelts imitē platīnu... vizla imitē stiklu, stikls imitē kristālu, kristāls imitē dimantu.... Ādu imitē pergamoīds, zvīņas imitē celuloīds, ķirzaka imitē čūsku, kumeļš imitē karakulu... un kaķis kļūst itin kā no truša nācis, kad trusis pārtop par sermulī!... Un te pēkšņi kāda vitrīna, kurā manu četras Lafontēna fabulu sējumus, kurus ilustrējis Udrijs, kā arī Seviņjī kundzes vēstuļu oriģinālizdevumu. Tur ir arī Fenelona „Telemahs” un Stendāla „Parmas klosteris”. Es nolemju, ka varu sev atļaut šo brīnišķo kaprīzi... ierodos mājās gluži traks aiz prieka, likās, laime atnākusi ar gubu! Bet kāda vilšanās!... Lafontēna „Fabulas”, vai zini, kas īsti tas ir?... Tā ir liķieru tirgotava! Ko es atrodu Seviņjī kundzes vēstulēs? Šokolādi!... „Parmas klosterī” – Benediktīnes balzamu... bet Fenelonā - tās Kambrē muļķības!

Viņa

Neļaujies tādām dusmām, dārgais...

Viņš

Ja reiz nekam citam mēs neļaujamies...

Viņa, kas sāk saprast

Nē... nāc klātu... man netīk tevi skatīt tādu. Apskauj mani. Ļauj, lai es paeju pusi ceļa tev pretī, un dari arī tu tāpat. Ej pusi no tālā ceļa, kas mūs šķir. Saki man mīļus vārdus... man gribas, lai tu mani pierunā – un iesākumā, klau... tu ar mani gribēji pavadīt divas divvientulības stundas... tikai ar mani... lai iet, līdz deviņiem būsim abi tepat, viens pie otra.... Un tā kā tavs „es tevi mīlu” tik labi skan, saki man to...

Viņš

Es tevi...

(Šajā brīdī noskan svilpes signāls.)

Viņš

Kas tad tur?

(Viņa pieskrien pie loga un to atver.)

Policista balss

Kundze, vai šis ir jūsu auto?

Viņa

Jā, tas ir mans, policista kungs.

Balss

Auto šeit atrodas jau ilgāk par desmit minūtēm. Jums jānododas prom, un lēmums ir galīgs.

(Viņa aizver logu.)

Viņa

Neko darīt, redz'... progress mūs šķir!... Līdz rītam.

Viņš

Līdz rītam, šoferi.

Viņa

Ap sešiem?

Viņš

Skaidra lieta. Līdz rītam, sešos, uz desmit minūtēm! Bet, lūdzu, dārgā, dāvā man puķi, kas tev pie mēteļa atloka sprausta... vismaz tā man vēstīs par tevi.

(Viņa ir noņēmusi puķi un sniedz to viņam.)

Viņa

Re, te tā ir. Līdz rītam.

(Viņi skūpstās. Viņa aiziet. Viņš skatās uz puķi no neliela attāluma. Viņš to paosta, pēc tam aizmet.)

Viņš

Tā ir mākslīga!

PRIEKŠKARS

Pārdošanā savrupmāja

Komēdija vienā cēlienā

DARBOJOŠĀS PERSONAS

Gastons

Žanna

Džuljeta

Al Šmitas kundze

Kalpone

IEKĀRTOJUMS

Iekštelpas mazai savrupmājai, kas atrodas pie Nogansirmarnas.

(Paceļoties priekškaram, uz skatuves ir vien kalpone ar Džuljetu.)

Kalpone

Kundze to nenožēlos?

Džuljeta

Ai, nē!... Ja kāds to būtu iegādājies pašā pirmajā pārdošanas dienā, es nožēlotu, bez šaubām, jo taujātu sev, vai lēmums pārdot nav bijis muļķīgs. Bet, lūk, tagad, kad izkārtne pie mājas līgojas jau mēnesi, es sāku sev vaicāt, vai muļķe neesmu bijusi dienā, kad to iegādājos.

Kalpone

Bet tomēr, kad atveda izkārtņi, Kundze dikti svārstījās un nevēlējās, lai to piekar ar joni!... Tikai vakarā, kad tumsa jau gandrīz bija nokritusi, Kundze devās to izkārt.

Džuljeta

Tieši tā. Es nodomāju: tā kā neviens neredzēs, kas tur rakstīts, tad diez vai kāds pieteiksies... līdz ar to tā būs vēl vienu nakti mana! Es biju droša, ka nākamajā dienā visa plašā pasaule tai kāri metīsies virsū... Pirmajās astoņās dienās šī izkārtne mani stipri iespaidoja: Pārdošanā savrupmāja... Kreiz, tai garām iedama, es gribēju to noraut!... Un vēl, man par to bija kauns!... Šķita, ka kaimiņi uz mani īpatni lūkojās, itin kā es pārdotu nevis māju, bet sevi! Kopš tā laika ir pagājis jau mēnesis, un nu es nedomāju ne par ko citu, kā vien tikt no šī ērbērga vaļā, cik ātri var... par jēlkādu cenu... septiņsimt tūkstoš franku, ja vajadzēs..., proti, tikai uz pusi vairāk par to, cik tā izmaksāja man. Biju jau gatava, ka pārdošu māju par miljonu... Bet nu vienalga, ka to zaudēju. Un tā kā piecpadsmit dienās jau četriem cilvēkiem to no manis nopirkt nav izdevies, šķiet, ka tā kļuvusi svešāda... apziņa, ka neviens pēc tās netīko, mani dara gluži vai slimu! Kā teica kungs no aģentūras...? Cikos tā dāma būs klāt?

Kalpone

No četriem līdz pieciem, kundze.

Džuljeta

Pagaidīsim tur.

Kalpone

Šis Kundzei bij' viens glīts kaktiņš, kur pavaļoties no sestdienas līdz pirmdienai.

Džuljeta

Ak! Jā... Tik ko gan var gribēt! Grūti laiki pienākuši, bērns... un tirdzniecība nevedas.

Kalpone

Bet vai Kundze tic, ka šis ir pārdošanai piemērots laiks?

Džuljeta

Nu nē, protams, nē... turklāt dzīvē... dažkārt ir īstais laiks, lai pirktu... bet nekad nav īstais laiks pārdot... Jau piecpadsmit gadu visiem nauda ir vienlaicīgi... vai arī vienlaicīgi tās nav!... Kad tās ir daudz, pārdot neviens neko nevēlas... un kad tās trūkst, neviens neko negrib pirkt!... Lai nu kā, būtu dikti savādi, ja man par septiņsimt tūkstošiem franku neizdotos pārdot Nogansirmarnas savrupmāju... pāris soļu no Žuenvilas, franču Losandželosas!

Kalpone

Runājot par Losandželosu, vai es Kundzei drīkstētu ko prasīt?

Džuljeta

Jautājiet, meitiņ, jautājiet.

Kalpone

Gribētos, lai Kundze savā laipnībā man dotu brīvsoli rīt rīt no deviņiem līdz divpadsmitiem...

Džuljeta

Kā tā, no deviņiem līdz divpadsmitiem?

Kalpone

Man piedāvāja filmēties kino, tepat Žuenvilā...

Džuljeta

Jūs strādāsiet kino?

Kalpone

Jā, kundze.

Džuljeta

Ko jūs tēlosiet?

Kalpone

Es tēlošu kalponi, kundze. Kalpoņu lomām viņiem patīkas nolīgt īstas kalpones. Par tādu rīta cēlienu es saņēmsu tūkstoš franku...

Džuljeta

Tūkstoš franku?

Kalpone

Jā, kundze. Tāpēc Kundzei rūpīgi jāpcer, ka, ja reiz no Kundzes saņemtu vien astoņus tūkstošus franku mēnesī, būtu milzu trulprātība kam tādām atteikt...

Džuljeta

Tūkstoš franku! Tas nav apjēdzams!

Kalpone

Un... ja ļaujiet... labprāt Kundzei atklātu kādu domu, kas nupat kā ienākusi man prātā...

Džuljeta

Kādu tad?

Kalpone

Viņiem šai filmai nepieciešama arī pavāre... un man palūdzta to viņiem rast... tad nu, tā kā Kundze tik tikko teica, ka laiki esot grūti... ja vien Kundze vēlētos, lai es viņu iekārtotu darbā...

Džuljeta

Bet...

Kalpone

Tas Kundzei tikai palīdzētu... un turklāt Kundzes seja ir tik īpatnēja...

Džuljeta

Es jums pateicos.

Kalpone

Pieņemsim, ka viņi Kundzi pieņemtu uzreiz uz astoņām dienām... Tas katrā ziņā dotu astoņus tūkstošus franku... un Kundze var būt mierīgu sirdi... tur vispār nekas nav jādara... būtu viens kadrs, kur Kundze mizo dārzeņus un tad, mirkli vēlāk... mēs viņu redzam, gatavojam omleti... es Kundzei parādīšu, kā tas veicams...

Džuljeta

Sirsnīgi pateicos par jūsu labo nodomu, bet, paldies Dievam, es vēl, meitiņ, tik tālu neesmu nonākusi.

Kalpone

Ceru, ka Kundze nebargosies par šo manis izteikto piedāvājumu...

Džuljeta

Nē, nebūt ne.

Kalpone

Katrā ziņā Kundzei nevajadzētu iztēloties, ka uz filmēšanos ļaudis skatās šķību aci... visi taču filmējas. Kundze gan nezina, bet vakarrīt, miesnieks pat neatvēra savu bodīti, jo visu rītu filmējās. Savukārt, šorīt četri policisti... mēs būtu varējuši pēc viņiem taujāt, bet... stūra kafejnīcā viņi tikās ar Mišelu Simonu viņa jaunajā filmā. Gan Nogansirmarnā, gan Žuenvilā ar to vien nodarbojas... Kundze! Viņi labi maksā!... Šorīt meklēšanā bija īsts bezpajumtnieks, kurš nebūtu ēdis divas dienas... runāja, ka viņi tam dotu piecus tūkstošus franku!... Ir gan arī veiksmes luteklis!... Padomājiet labi, Kundze.

Džuljeta

Jā, jā...

Kalpone

Ja Kundze ierastos ar čupā saņemtiem matiem, kā viņai tie ir no rīta štātējoties, esmu droša, ka Kundzi pieņemtu uz līdzenas vietas... tik ļoti viņa tais brīžos ir satriecoša, pat graužoša....

Džuljeta

Pateicos. (*Zvana.*) Es uz mirkli uziešu augšā. Ja tā ir tā kundze, lieciet pagaidīt. Nevajag, lai izskatos viņu gaidām.

Kalpone

Labi, kundze.

Kalpone, viena.

Ak! Kļūt par Grētu Garbo!... Kāpēc gan ne!

(Viņa iziet. Mirkli vēlāk viņa atgriežas ar Gastonu un Žannu, kurus ielaiž istabā.)

Kalpone

Kundze ar Kungu lūgti mazliet piesēst. Kundze tūliņ nāks.

Žanna

Paldies.

Gastons

Tas nav nekāds dārzs, tas ir pagalmis ar drusciņu zāles pa vidu.

Žanna

Iekārtojums ir jauks...

Gastons

Jauks?! 25 metri kretona, mazliet krāsas un to pašu var dabūt jebkur citur!

Žanna

Klau, nu gan tu esi netaisns... pagaidi, kad būsime apskatījuši visu...

Gastons

Man nevajag apskatīt virtuvi, lai zinātu, ka dārzs ir neeksistējošs un ka atpūtas istaba ir neatpūtinoša.

Žanna

Kas tad tai vainas?

Gastons

Vai tu to sauc par atpūtas istabu, ko?

Žanna

Varbūt ir vēl otra.

Gastons

Nav runas par kādu otro, es runāju par šo te.

Žanna

Mēs varam to pārtaisīt...

Gastons

...par pielikumu dārzam?

Žanna

Nē, piemēram, par nelielu darbnīciņu.

Gastons

Darbnīcu? Tu vēlies darboties?

Žanna

Nē, ko tu... Tu labi zini, ko sauc par darbnīcu.

Gastons

Nē.

Žanna

Kā, tā ir tāda vieta, kur glabā...

Gastons

Kur glabā ko?

Žanna

O! Nedusmini mani tagad, es tevi lūdzu. Saki uzreiz, ka tu negribi šo māju un vairs par to nerunāsim.

Gastons

Bet es teicu, ka to nevēlos, jau no ceļa skatīdamies. Taču, kā vien tu mani izkārtņi "Pārdod savrupmāju", tev jādodas iekšā un viss jāapskata. Tā ir kā apsēstība!

Žanna

Kā, tā ir apsēstība?

Gastons

Patiesībā, jūs esat tik nekaunīgas, jūs, kas esat nevis vīrieši, bet sievietes, ka pat nejaudājat pretoties kārdinājumam iešmukt snīpi svešas sievietes tualetes skapītī!... Īstenībā jūs vienmēr cerat pie citām iekarot kādu kreminiņu, kas būtu pārāks par pašas lietoto!

Žanna

Ak! Mans Dievs, mans Dievs!.. Mēs meklējam savrupmāju, ne tā?

Gastons

Nē taču!

Žanna

Kā tā – nē? Mēs savrupmāju nemeklējam?

Gastons

Nē tak – tā ir tik tāda varena iedoma, ko tu jau mēnesi esi spītīgi ieņēmusi galvā.

Žanna

Mēs par to runājam vienā laidā.

Gastons

Tu man par to visu laiku klāsti, to dari tu, bet es – nekad. Tā kā tas ir viss, par ko tu runā, tad tu sāc iedomāties, ka mēs abi par to sarunājamies. Tu pat neesi apjautusi, ka es uz šīm

tavām runām nekad neatbildu. Labāk saki, ka savrupmāju meklē tu, un tā būs cita lieta!

Žanna

Galu galā, vai nu māju meklēju es vai mēs, lai būtu kā būdams... tomēr skaidrs ir tas, ka es to katrā ziņā meklēju mums abiem.

Gastons

Nu nē, drīzāk saviem vecākiem. Tu šobrīd gluži vienkārši meklē māju, kuru man likt nopirkt tavai mammai un tētim. O! Zini ko, es tevi pazīstu. Toties, ja tev viss izdotos, kas norisinātos tālāk? Mēs mājā pabūtu vien augustā... taču tavi vecāki tur mitinātos laikā no aprīļa līdz septembrim, pietam komplektā ar tavas māsas bērniem!... Es mīlu tavu ģimeni, bet ne kā prātā salauzies!

Žanna

Tad saki, kāpēc jau astoņas dienas tu aplūko savrupmājas?

Gastons

Bet es taču tās nemaz neskatos, to dari tu... un pat tas ērcina!

Žanna

Tātad?

Gastons

Ko tātad?

Žanna

Tātad... pārstāj skatīt lietas, kas tev netiek. Nopērc man vienu no tām un viss, vairs par to nerunāsim.

Gastons

Atvaino, ne tik strauji!

Žanna

Turklāt, nu... ja atzīstam, ka vēlos iegādāties māju mammai un tētim, kas gan tur slikts?

Gastons

Dārgā, es labprāt vēlos, ka tu mammai un tētim pērc māju... tikai, lūdzu, pieņemsim ar labu arī to, ka es par viņu maksāt nevēlos.

Žanna

Es varu iegādāties māju no sava pūra.

Gastons

Tava pūra? Manu nabadziņ, mēs to jau ilgi kā esam noēduši.

Žanna

Jā, bet kopš tā laika tu esi kļuvis bagāts.

Gastons

Es jā, bet tu nē!... Turklāt nav jēgas kašķēties, es nevēlos pirkt šo māju un viss.

Žanna

Tātad pat nebija vērts nākt iekšā.

Gastons

Tieši to es tev sacīju, kad stāvējām pie ārdurvīm.

Žanna

Nu ko, tad dosimies prom.

Gastons

Tas ir labākais, ko varam darīt.

Žanna

Ko gan šī kundze par mums padomās?

Gastons

Ak, šī te? Vēl par nevienu viedokli man nav bijusi savā niecībā tik gigantiska bēda... Nāc!

(Viņš paņem savu cepuri, un abi dodas uz durvju pusi. Ienāk Džuljeta.)

Džuljeta

Labdien, kundze! Labdien, kungs!

Žanna un Gastons

Labdien, kundze!

Džuljeta

Sēdieties, lūdzu. *(Visi trīs apsēžas.)* Vai jūsu pirmais iespaids ir patīkams?

Žanna

Izcils.

Džuljeta

Es par to neesmu pārsteigta. Šī ir viena dikti brīnišķa mājiņa... pieticīga pēc skata, bet ar savu harizmu. Tā jums pietāvēs tāpat kā, ļaujiet teikt, jūs pietāvat viņai, jo, un tieši mani tas aizgrābj dziļāk kā jebkuru citu: jau tagad jūs šķietat kā savās mājās!... Tas ir, ne vienmēr viegli izvēlēties rāmi, kurā ielikt tik dzīvespriecīgu pasteli! *(Viņa ar šiem vārdiem neuzkrītoši izsaka komplimentu Žannai, kura nu jūtas ļoti glaimota.)* Mājai pietam ir neskaitāmas priekšrocības: elektrība, gāze, ūdens, telefons un kanalizācija. Vannasistaba ir pilnībā aprīkota, un jumts atjaunots pagājušajā gadā.

Žanna

Tā, tas ir svarīgi... vai ne, dārgais?

Gastons

Kam tad?

Džuljeta

Dārzs nav ļoti liels, garumā ne lielāks kā platumā...

Gastons

Toties kas par augstumu!

Džuljeta

Nē, ne to es gribēju teikt – Kungs gan ir gaišprātīgs! – dārzs nav liels, taču, tā kā tuvienē ir parki...

Gastons

Jā, tas ir tāpat kā ar pāriem, kuriem nav bērnu, - viņiem tikvien kā jāiekārtojas tuvāk pie

skolas.

Žanna

Beidz savas dzēlības, Gaston. Tas, ko Kundze saka, ir ļoti prātīgi. Vai drīkstu jums vaicāt, par cik jūs vēlējāties māju pārdot?

Džuljeta

Kundze, atklāti sakot, zvēru, ka vēlmes to pārdot man gluži vairs nav...

Gastons, celdamies kājās

Skaidrs. Tad beigsim par to.

Džuljeta

Atļaujiet...

Žanna

Dārgais, ļauj Kundzei pabeigt.

Džuljeta

Bet... dēļ tādiem ļaudīm kā jūs, jā, es labprāt no tās atteiktos. Jūs saprotat, vai ne, mēs pieskaņojam māju savai gaumei, savai izjūtai... un mēs negribētu atskārst, ka tajā ievākušies prasti ļaudis... taču jums es saku "jā"! Viss ir sarunāts, es jums to pārdodu!

Žanna

Cik jauki.

Gastons

Tas ir ļoti jauki... jā, bet par cik jūs to atdotu?

Džuljeta

Kungs, jūs neticēsiet...

Gastons

Es ticu pat Dievam, Kundze, tā kā - uz priekšu!

Džuljeta

Ar visām mēbelēm... ar aprīkojumu... tādu, kā redzat... un tomēr izņemot šo Renuāra glezniņu – es nezinu, vai pazīstat šo gleznotāju...?

Gastons

Nebūt ne.

Džuljeta

Es arī nē. Toties man tā tik krāsu dēļ, un tāpēc es vēlētos viņu paturēt sev. Tātad, māja, kāda nu ir... četrpadsmit simt tūkstoši franku skaidrā naudā! Jāpiebilst, ka labprātāk to pārdodu par mazāku cenu kā tā vērtā, toties labiem cilvēkiem, nevis no tās atsakos dēļ nesimpātiskiem ļaudīm, pat ja viņi maksā vairāk. Domāju, cena varētu jums šķīst...

Gastons

Ļoti pārspīlēta.

Džuljeta

O! Kā?

Gastons

Bet, protams, kundze.

Džuljeta

Tā, tas nu gan ir...

Gastons

Tā dzīve dara, laiku pa laikam tā pārsteidz, vai ne?

Džuljeta

Par dārgu, četrpadsmit simti tūkstoš franku!... Labi... atzīstu, ka... Izsakiet man savu piedāvājumu!

Gastons

Mūsu cena būs tik ļoti zemāka par...

Džuljeta

Un tomēr sakiet...

Gastons

Nē, patiešām.

Žanna

Dārgais, nosauc kādu skaitli... Manam priekam...

Gastons

Emm... nezinu... trīssimt tūkstoši franku...

Žanna un Džuljeta

O...

Gastons

Ko, "o"... priekš manis tā neko vairāk nav vērts!

Džuljeta

Labi, kungs, dodu jums savu goda vārdu, ka bez vismaz divpadsmit simt tūkstošiem franku es šo māju nepametīšu...

Gastons

Tās ir jūsu tiesības, kundze.

Džuljeta

Tikai... lai jums parādītu savu labo gribu... es jums to atstāšu pat par miljonu!

Gastons

Ek, kundze, man jums tā diemžēl jāliek paturēt ar to pašu cenu, ko nosaucu iepriekš.

Džuljeta

Beigsim par to runāt.

Gastons

Uzredzēšanos, kundze.

Žanna

Un tomēr, dārgais... pirms teikt galīgo "nē", man būtu labpaticies aplūkot otro stāvu...

Džuljeta

Kundze, es to jums izrādīšu ar vislielāko prieku. Nāciet, mīļā kundze... Nāciet, kungs...

Gastons

Nē, paldies, esmu izlēmis, un tā kā man ne sevišķi patīk kāpt pa trepēm...

Džuljeta

Kā jums ērtāk, kungs.

Žanna, klusi savam vīram

Tu tik tiešām esi nepieklājīgs...

Gastons, sievai pie auss

O! Dārgā, liec man mieru ar šito ūķi. Ej izpēti viņas tualetes skapīti un veicīgi nāc atpakaļ!

(Žanna iziet kopā ar Džuljetu.)

Gastons, viens pats

Miljonu par sešsimt metriem zemes... tur jābūt galīgi dullam!

(Zvana tāpat kā iepriekš.)

Mirkli vēlāk kalpone parādās durvīs no dārza puses un, paskatījusies uz Gastonu, viņa ieaicina iekšā Al Šmitas kundzi.)

Kalpone

Lūdzu ienāciet, kundze...

Al Šmitas kundze

Sakiet... es steidzos... kāda ir mājas cena?

Kalpone

Man tas nav zināms, kundze.

Al Šmitas kundze

Pirmkārt, kāpēc cena nav norādīta jau uz izkārtnes? Franči gan kaut kā jocīgi kārtu lietas! Sakiet saviem priekšniekiem, ka, ja viņi tūlīt pat nenāk, tad es aizeju! Ļaudis dažkārt it viegli spēj laupīt vēlmi jel ko vēlēties. *(Kalpone aiziet.)* Ā! Vīrs ir te... Allo! *Good afternoon... Do you speak english?*

Gaston

Yes, Madam, a little, but I prefer speak french, if you please.

Al Šmitas kundze

O.K. Tātad, cik tā māja?

Gastons

Cik?... Hmm, bet... vispirms lūdzu jūs atsēsties, kundze.

Al Šmitas kundze

Man gana labi tīk darboties stāvus.

Gastons

Ak tā?

Al Šmitas kundze

Jā. Kur jūsu sieva?

Gastons

Mana sieva?... Viņa ir augšā.

Al Šmitas kundze

Nu ko, ja reiz viņai patīk būt augšā, lai paliek. Vai jums vajag savu sievu, lai pārdotu šo māju?

Gastons

Man... o! Nē.

Al Šmitas kundze

Jūs esat izņēmums. Parasti frančiem vajag konsultēties ar desmitiem cilvēku, lai ko paveiktu!... Tad nu, vai jūs vēlaties pārdot šo māju?

Gastons

O! Es vēlētos gan, labprāt.

Al Šmitas kundze

Labi. Tātad? Par cik? Man ir tikai piecas minūtes.

Gastons

Un tomēr uz trim minūtēm jūs varētu atsēsties. Un ļaut man jums atklāt stāstu par šo mazo mājiņu, ko uzcēla vectēvs.

Al Šmitas kundze

Diemžēl tas vectēvs man pie vienas vietas.

Gastons

Gandrīz abpusēji, bet es tik gribēju sacīt, ka...

Al Šmitas kundze

Pasakiet cenu un miers.

Gaston

Tomēr vajadzētu, lai daru jums zināmu...

Al Šmitas kundze

Nē.

Gastons

Šeit ir elektrība, gāze, telefons...

Al Šmitas kundze

Tas nekas. Mājas cena?

Gastons

Jums vajadzētu to aplūkot...

Al Šmitas kundze

Nē, es gribu to nojaukt... lai uzceltu bungalo.

Gastons

Ā! Labi, labi.

Al Šmitas kundze

Jā, man vajag tikai zemi... Lai būtu "Paramount" tuvumā, kur uzņemšu filmu.

Gastons

Āāā...

Al Šmitas kundze

Yes, I am a star!

Gastons

No? Really?

Al Šmitas kundze

Yes. Tātad, cik maksā?

Gastons

Nu ko... redziet, šīnī situācijā... ar mēbelēm... taču tomēr izņemot šo nevienam nezināmā mākslinieka darbu, ko reiz man dāvāja vecmamma... un ko es mīļoju jo cieši...

Al Šmitas kundze

Kā tie eiropieši var pieķerties saviem vecākiem...

Gastons

Mums tā ir jau ilgi jo ilgi!

Al Šmitas kundze

Jā, jūs, savādnieki! Jūs vienmēr domājat par pagātņi, kamēr mēs – par nākotņi...

Gastons

Katrs prātuļo par to, kas viņam ir.

Al Šmitas kundze

Tik un tā es brīnos, ka jūs mūs neatdarināt mazliet vairāk.

Gastons

Kopēt nekad nav labi. Mēs spētu jūs tikai imitēt. Taču imitācija ir jau kariķēšanas veids. Padomājiet tik, cik mēs tātad esam atšķirīgi! Eiropieši dodas uz Ameriku, lai naudu nopelnītu, bet amerikāņi brauc uz Eiropu to tērēt!

Al Šmitas kundze

Tomēr jums tik un tā vajadzētu iemācīties kārtot lietas.

Gastons

Ko arī šobrīd darām! Trenējamies!

Al Šmitas kundze

Tātad... cena?

Gastons

Par māju?... Nu kā, piecpadsmit simti tūkstošu franku... kā visiem... jo, kaut gan jūs esat amerikāniete, cenu paaugstināt es nevēlos.

Al Šmitas kundze

Dariet, kā jums ierasts. Tad jūs sakāt piecpadsmit simti tūkstošu franku?

Gastons

Skaidrā!

Al Šmitas kundze

Viss skaidrs, jā, paldies.

Gastons

Nē, es biju domājis, emm.. skaidrā naudā...

Al Šmitas kundze

Ā, ar naudu uzreiz... jā, jā – o! Vienmēr uzreiz, kā citādi!

(Viņa izņem no somas čeku grāmatiņu.)

Gastons, it kā ko meklēdams atvilktnē

Uzgaidiet... nekad neatminos, kur esmu nolīcis savu spalvaskātu turētāju...

Al Šmitas kundze

No savrupmājas naudas varēsiet nopirkt pildspalvu!... Šodien ir...

Gastons

Divdesmit ceturtais...

Al Šmitas kundze

Paldies. Savu uzvārdu uz čeka uzrakstīsiet pats. Es dzīvoju viesnīcā *Ritz*, Vendomas laukumā. Mans notārs ir...

Gastons

Kā lūdzu..?

Al Šmitas kundze

Perfekti: Kaluca kungs.

Gastons

Āā.. ak tā.

Al Šmitas kundze

Viņš ar jums sazināsies, lai nokārtotu visu pārējo. *Good bye*.

Gastons

Good bye.

Al Šmitas kundze

Kad jūs izvēcaties?

Gastons

Emmm... es nezinu, kad jūs vēlētos...

Al Šmitas kundze

Dodieties prom rītdien. Mans arhitekts ieradīsies ceturtdien. *Bye-bye*... esmu sajūsmā!

Gastons

Jo labāk, kundze. *(Viņa aiziet. Viņš aplūko čeku.)* Sapnis ne darījums, kad visu vēlmes ir apmierinātas.

(Atgriežas Žanna un Džuljeta.)

Gastons

Nu?

Žanna

Ai, nu lūk, cik jauki...

Džuljeta

Visiem redzams, ka šī nav liela māja... es jūs brīdināju... kopumā ir divas daiļas istabas un viena maza istaba...

Gastons

Jā, šī te, jā gan...

Žanna, vīram

Tev bija taisnība... tas nav iespējams. Kundze, atvainojiet...

Gastons

Ļauj man... jūs sakāt - divas lielas istabas un viena maza...?

Džuljeta

Jā... un divas istabas kalpotājiem...

Gastons

Ak tā! Ir arī divas kalpotāju istabas... vēl papildus?

Džuljeta

Jā.

Gastons

Tas nu gan ir labi.

Žanna, vīram

Neizsmej viņu.

Gastons

Un labierīcības... kādas tās ir?

Džuljeta

Tās ir vannas istabā.

Gastons

O! Labierīcības ir pie vannām.

Džuljeta

Pie vienas vannas. Bet labi ierīkotas!

Gastons

Tas ir svarīgi!... Vannas istaba... divas ļoti lielas istabas... mazs dārziņš, ak dievs, iespējams... Kamēr tu biji augšstāvā, es daudz domāju par tavu mammu un tēti... un par tavas māsas bērniem... un par abiem mums... un vecumu, kas tuvojas... par dabisko kāri dzīvot tuvāk pie dabas krūts... tad nu... jūs teicāt: miljons?

Žanna

Ko tu dari?

Gastons

Gādāju tev mazu prieciņu.

Džuljeta

Tā tas ir... miljons ir mans pēdējais piedāvājums, kā jau teicu... jā, taču... skaidrā naudā...

Gastons

Nu ko, mans Dievs... ko nu tur daudz...

(Viņš izvelk savu čeku grāmatiņu.)

Žanna, klusi

Nedari to...

Gastons, klusi

Esmu spiests.

Žanna

Spiests?

Gastons

Jā. *(Džuljetai)* Tik, uzklausiet, kundze... tā kā es necenšos jūsu pieprasīto cenu nokaulēt, netirgojos, tad, lūk, jūs no savas puses varētu būt jauka un tomēr atstāt arī šo glezniņu, kas man sastādīja kompāniju, kamēr jūs abas bijāt augšstāvā...

Džuljeta

Tas jau nav naudas jautājums...

Gastons

Man ne tik! Tas ir tīkamu atmiņu jautājums...

Džuljeta

Nu, lai iet! Paturiet to sev!

Gastons

Paldies, kundze, lūdzu, izrakstiet man kvīti. Mūsu notāri nokārtos tālāko pārdošanas procesu. Savu uzvārdu uzrakstīsi pati. *(Nostāk.)* Šodien ir divdesmit ceturtais... rakstīšu divdesmit trešo vai divdesmit piekto?... Būsim uzmanīgi... *(Viņš raksta.)* Šodien ir...

Džuljeta

Divdesmit ceturtais...

Gastons

Ak! Nokļūdījies par vienu dienu...Nu tas nekas, lūk. *(Viņa ir izrakstīju kvīti un to iemaina pret čeku.)* Perfekti.

Džuljeta

Paldies, kungs.

Gastons

Es jums atstāšu savu vizītkarti. Ar dievu, kundze. Vai jūs labprāt izvāktos rīt no rīta?

Džuljeta

Jau rīt no rīta?

Gastons

Vēlākais rītvakar.

Džuljeta

Sarunāts. Ar dievu, kundze.

Žanna

Ar dievu, kundze.

Gastons

Un jau uzreiz mīļai atmiņai paņemšu savu mazo glezniņu.

(Viņš to noņem no sienas.)

Džuljeta

Es jūs pavadīšu...

Žanna

Nu ko tu tur sastrādāji?

Gastons

Es sastrādāju simts tūkstošus franku.

Žanna

Vienkārši tā?

Gastons

Es pastāstīšu...

(Viņi aiziet.)

PRIEKŠKARS

NOBEIGUMS

Noslēdzot šo darbu, kas veltīts gan vispārīgu tulkošanas problēmjaudājumu izpētei, gan Sašas Getrī lugu “Gluži kā Napoleons”, “Vakardienas vīrietis un šodienas sievietē” un “Pārdošanā savrupmāja” tulkojuma veikšanai, autore secina, ka tulkošanas nodarbē ar valodas zināšanām vien nepietiek. Nepietiek arī tad, ja zināšanām pievieno kultūras pētījumus un risinājumu meklējumus. Tulkošana ir nevis tikai loģisku darbību virkne, bet arī radošs jauna teksta izstrādes process. Tulkošana prasa neparastu atjautību un gara modrību.

Galvenais darba mērķis ir sasniegts, jo ievadā izvirzītie trīs uzdevumi ir paveikti, kā arī minētās trīs lugas ir izdevies pārtulkot uzmanīgi, katrai problēmai rodot risinājumu. Īpašais ar komēdiju tulkošanu saistītais uzdevums jeb humora atveide latviešu valodā arī ir paveikts. Turklāt, apzinoties, ka humoru veido ne tikai atsevišķu situāciju, vārdu spēļu un dažādu atsauču lietojums, autore izstrādāja arī īpašu paņēmienu amizantas valodas noskaņas izveidei. Tas tika veikts, izmantojot senākas un īpatnējākas latviešu valodas vārdu formas. Tās, būdamas lasītājam vai lugas skatītājam nedaudz neierastas, piesaista uzmanību un dara tekstu savdabīgu, kas ir viens no humoru izraisošajiem paņēmienu.

Bakalaura darba izstrādāšanas gaitā autore sastapās ar dažādām grūtībām. Pirmā no tām bija savas tulkotājas stratēģijas izveide, jo, iepazīstoties ar tulkošanas teorijas daudzveidību, nācās veikt savu personīgo izvēli, balstoties vien uz tulkojamā oriģinālā teksta vajadzībām un savu nelielo tulkošanas pieredzi. Autores izvēle sakrīt ar mūsdienīgāko no tulkošanas teorijas virzieniem, proti, tulkojumu kā radošu teksta atveidi, kas sākas ar autora darbu kā lasītājam jeb teksta interpretētājam, kurš, lai gan ir oriģinālā teksta autora ideju nesējs, taču neizbēgami dara to caur sava personiskā skatījuma prizmu. Otra svarīga grūtība saistījās ar neizpratni par tulkotāja brīvību šāda radoša darba veikšanas procesā – cik daudz nepieciešams saglabāt uzticību oriģinālajam tekstam un cik lielā mērā pieļaujamas tā modifikācijas vai pat papildinājumi, jūtot, ka tie var būt nepieciešami mērķauditorijai? Šo problēmu autore risināja, radošajai teksta pielāgošanai izmantojot dažkārt aizmirstos latviešu valodas vārdu krājuma elementus. Tas deva papildu latviskās nozīmju nianse, kas veicina nepieciešamo teksta iedarbi uz latviešu lasītāja vai lugas skatītāja uztveri. Kāda cita grūtība saistījās ar paša lugas teksta izpratni, jo, apzinoties savu piederību latviešu kultūras videi, nav iespējams gūt pārliecību, ka patiešām neviena alūzija vai valodas nianse nav palikusi nepamanīta. Tāpat dažbrīd grūtības sagādāja distancēšanās

no latviskā teksta, ar kuru strādājot tik niansēti, pievēršot uzmanību katram vārdam atsevišķi, brīžiem kļūst sarežģīti uztvert teksta kopējo skanējumu un loģiku, kādu to sastaps lasītājs vai izrādes skatītājs, kurš katru vārdu uztvers visa teksta kontekstā.

Lai arī cik sarežģīts būtu tulkotāja darbs, jāsecina, ka tā pastāvīgi nodrošinātās grūtības ir visnotaļ aizraujošas, jo ietver sevī gan loģiski, gan radoši risināmas problēmas. Šī darba problēmām risinājumi ir atrasti, un tulkojuma procesa rezultāts ir sasniegts, taču, vai tas ir veikts veiksmīgi, būs iespējams pārlicināties tikai pēc laika, jo labi uzrakstītas vai labi pārtulkotas lugas atrisinājums ir manāms nevis iespiestā veidā, bet uz teātra skatuves.

KOPSAVILKUMS

Šajā darbā autore pēta tulkošanas vispārīgos un konkrēti Sašas Getrī lugu “Gluži kā Napoleons”, “Vakardienas vīrietis un šodienas sieviete” un “Pārdošanā savrupmāja” tulkošanas problēmjasautājumus. Tiek veikts arī jaunrades darbs – minēto trīs lugu tulkojums no franču valodas latviešu valodā.

Uz veiktā darba pamata autore secina:

- Lai izprastu tulkojamo tekstu, tulkotājam nepieciešamas ne tikai valodas zināšanas, bet arī dziļa kultūras un valodas lietojuma vides izpratne.
- Tulkošana ir komunikācijas forma ar saziņas mērķi darīt kopīgus jeb visiem sarunas biedriem zināmus, bet ne vienādus savus iespējams atšķirīgos viedokļus. Tādējādi iespējama ir tikai radoša teksta pārnesē no vienas valodas jeb kultūras zīmju sistēmas uz citu.
- Prasme citus izprast ir vispārējas sarežģītības, tāpēc spēju robežas, kurām pakļauta tulka aktivitāte, ir saistītas ne tikai ar kultūru, bet arī personisko iezīmju un izjūtu atšķirībām.
- Tulkotāja vēlamais darba rezultāts ir tāda jauna teksta radīšana, kas ar cik vien iespējams līdzīgu spēku paustu oriģinālā teksta idejas, padarot tās izprotamas gan citā valodā, gan citā kultūras zīmju kontekstā.
- Teorētiski, kas apšaubā tulkojuma iespējamību, apšaubā tulkojuma perfekcijas jeb precīza teksta ekvivalenta, kura vienīgā atšķirība būtu tā valoda, iespējamību. Šādas šaubas ir pamatotas. Tāpat kā pamatota ir tulkojuma kā radošas teksta pārneses iespējamība, kas savu komunikatīvo funkciju veic par spīti tās šķēršļiem.
- Sašas Getrī lugu “Gluži kā Napoleons”, “Vakardienas vīrietis un šodienas sieviete” un “Pārdošanā savrupmāja” laikmeta konteksts ir 20. gadsimta sākums, kas zīmīgs ar jaunām inovācijām un kino parādīšanos. Šis gadsimtu mijas un laikmetu sadures konteksts Sašam Getrī nodrošina lugām tik nepieciešamos pretstatus:
 - motīvu par konservatīvu un skaidrību mīlošu vīrieti un daudz vieglprātīgāku sievieti,

- uz pašlabumu vērsta vīrieša, ko radījusi 19./20. gadsimta mijā dzimusī kapitālistiskā sabiedrība, pretnostatījums nostalgiskam sievietes raksturam,
 - kino industrija, kas uzdodas attēlojam īstenību,
 - modernā laika mākslīgums pretstatā cēlām emocijām, mīlestībai.
- Teksta specifiku galvenokārt nosaka fakts, ka tas ir dramaturģisks darbs. Teksts ir rakstīts nevis lasīšanai, bet galvenokārt tā piedzīvošanai - tam jābūt aktīvam, tajā neatradīsim aprakstus, reizē tas kalpo arī kā instrukcija režisoram.
- Apzinoties sava tulkojuma mērķauditoriju, svarīgs tulkošanas posms ir teksta nianšu izkopšana valodā, uz kuru tas tiek tulkots. Vārdu izvēle atbild par teksta izteiksmi. Konkrētajā tulkošanas gadījumā komēdijai nepieciešamais teksta raksturs tiek panākts, izvēloties senākus izteiksmes variantus, kas to nepierastā skanējuma dēļ ir amizantāki, kā arī, variējot šo lasītājam vai izrādes skatītājam īpatno vārdu lietojumu, iespējams izcelt lugas personāžu raksturu atšķirības.
- Humora atveidojumu visvieglāk veikt saistībā ar radīto situāciju, kas saistīta ar dialogos paustās vēsts izdomas smieklīgumu. Sarežģītāk ir pārtulkot konkrētas vārdu spēles, kur dažkārt jāmeklē cits spēles variants, lai smieklīguma efektu panāktu arī latviešu valodā. Tāpat humora atveides ietvaros jāveic varoņu lietoto vienādo izteicienu saskaņošana, jo, zaudējot šīs atsauces, smieklīguma deva mazinās.
- Izsaukuma zīmju lietojums franču valodā ir daudz biežāks nekā latviskos tekstos, kas saistāms ar franču valodai raksturīgo lietojumu. Sašas Getrī lugās tās tiek lietotas kombinācijā ar daudzpunktēm. Saskaņā ar latviešu valodas gramatikas normām, šajā situācijā nepieciešams samazināt izsaukuma zīmju lietojumu, jo latviešu valodā tās lietojamas drīzāk saturisku nevis intonatīvu iemeslu dēļ. Savukārt daudzpunkšu lietojuma maniere var tikt saglabāta tāda pati kā oriģinālajā tekstā, jo lugās ekspresīvu gramatisku paņēmieni lietojums ir ieteicams.

IZMANTOTO AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

- 1 Bassnett, Susan. *Translation Studies*. New York: Routledge, 2004.
- 2 Blinkena, Aina. *Latviešu interpunkcija*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2009.
- 3 Elam, Keir. *The Semiotics of Theatre and Drama*. New York: Routledge, 2005.
- 4 *Franču-latviešu vārdnīca*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2012.
- 5 Gémard, Jean-Claude. *Traduire ou l'art d'interpréter : fonctions, statut et esthétiques de la traduction. Tome 1 : Principes*. Québec: Presses de l'Université de Québec, 1995.
- 6 Guitry, Sacha. *Pièces en un acte*. Paris: Omnibus, 2004.
- 7 Gundars, Lauris. *Dramatika jeb racionālā poētika*. Rīga: Darbnīcas, 2009.
- 8 Kursīte, Janīna. *Tautlietu vārdene*. Rīga: Nemateriālā kultūras mantojuma valsts aģentūra, 2009.
- 9 *Le Petit Larousse illustré*. Paris: Larousse, 2013
- 10 Mounin, Georges. *Les problèmes théoriques de la traduction*. Paris: Gallimard, 1963.
- 11 Newmark, Peter. *A Textbook of Translation*, 1988.
- 12 Nida, Eugene (with C. R. Taber.). *The Theory and Practice of Translation*. Leiden, 1982.
- 13 Raffel, Burton. *The Art of Translating Prose*. Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 1994.
- 14 *Sinonīmu vārdnīca*. Rīga: Avots, 2012.
- 15 Skujiņa, Valentīna. *Latviešu terminoloģijas izstrādes principi*. Rīga: Zinātne, 1993.

SUMMARY

The present research work “The translation of Sacha Guitry's plays “Just like Napoleon”, “Yesterday's man and today's woman”, “Mansion for sale” and its related issues” is dedicated to explore the general problems of translation, to analyse the original text of the three plays in question while marking the central issues of their translation and basing on the theoretic conclusions made also to create in practice the french-latvian translation of those Sacha Guitry's plays. The core of this work is to provide an accurate transmission of the text not only from French to Latvian, but also from the french cultural context to the latvian cultural context, preserving as much as possible all the games of language, the specific meanings and humor.

The theoretic part of this work is divided into two chapters. The first one is dedicated to the possibility of translation. It reveals the general translation problems and searches for their solutions. The author shows that one of the reasons of the translation's problematic nature is that it is a type of communication that is connected not only to two different languages but also to two different cultures. The author explains why to create an equivalent of text can not be possible, but meanwhile insists that the translator has some more important goals that in contrast can be realized. The second theoretic chapter focuses on the issues related to the translation of Sacha Guitry's plays “Just like Napoleon”, “Yesterday's man and today's woman”, “Mansion for sale”. The author starts by an analysis of the content of the plays and their particularities as dramatic works. Afterwards are presented the process of translation, the translator's strategy and the choices made while translating. As a logical continuation of these two theoretic chapters in the third chapter the author introduces the translation of the three plays.

The results of this present work reveal that the translation is a complex process. To accomplish it, language knowledges have to be supplemented with cultural research and creative thinking. The translator has to be capable to use his comprehension and creative skills both in the source and the target language. He has to provide a new text that is both honest to the original message and adapted to the target reader in a way that it is not only comprehensible to him but also attractive.

ANNOTATION

La thèse en question « La traduction des pièces de Sacha Guitry « Un type dans le genre de Napoléon », « Un homme d’hier et une femme d’aujourd’hui », « Villa à vendre » et les problèmes qui en sont liés » est dédiée à la recherche des problèmes théoriques généraux de la traduction, à l’analyse du texte original des trois pièces de Sacha Guitry pour découvrir les questions problématiques centrales de leur traduction et en s’appuyant sur ces conclusion théoriques, cette thèse est dédiée aussi à la création de la traduction français-letton des trois pièces citées auparavant. Le but de ce travail est de procurer une traduction soignée non seulement de la langue française à la langue lettone mais aussi de la culture française à la culture lettone en gardant autant que possible tous les jeux de langue, les nuances de sens et l’humour.

La partie théorique de la thèse est divisée en deux chapitres. Le premier est dédié à la possibilité réelle de faire une traduction. Il révèle les problèmes théoriques généraux de la traduction et leurs solutions. L’auteur montre que la nature problématique de la traduction est issue du fait que la traduction est un sorte de communication entre deux langues différentes et aussi entre deux cultures qui eux aussi ne sont jamais pareilles. L’auteur explique pourquoi il est impossible de créer un equivalent de texte mais elle insiste que pour le traducteur il y’en a des buts plus importants qui par contre sont réalisables. Le deuxième chapitre de théorie se concentre sur des problèmes liés particulièrement à la traduction des pièces de Sacha Guitry « Un type dans le genre de Napoléon », « Un homme d’hier et une femme d’aujourd’hui », « Villa à vendre ». L’auteur commence par une analyse du contenu des pièces et de leurs spécificités tant qu’œuvres dramatiques. Dans le deuxième chapitre sont présentés le processus de traduction, la stratégie de traducteur et les choix faits en travaillant avec ces textes. La partie théorique est suivie par la traduction de trois pièces en question.

Les résultats de cette thèse révèlent que la traduction est un processus complexe. Afin de l’accomplir, des connaissances linguistiques doivent être accompagnées par la recherche culturelle et la créativité. Le traducteur doit être capable d’user de ses capacités de compréhension et de créativité et dans la langue source et dans la langue cible. Son devoir est de procurer un nouveau texte qui soit honnête au message fondamental. De plus, le texte doit être adapté au lecteur de telle manière qu’il soit aussi compréhensible qu’engageant.

Un type dans le genre de Napoléon
Comédie en un acte

Personnages

Un monsieur

Une dame

Une femme de chambre

À René Benjamin, son ami.

S.G.

Le décor

Un salon, élégant bien entendu. Le rideau s'ouvre. La scène est vide. On sonne. La femme de chambre traverse le salon de gauche à droite. Elle va ouvrir à un monsieur qui, dans l'antichambre, lui a remis sa carte de visite.

La femme de chambre, rentrant et parlant au monsieur qu'on ne voit pas encore
Bien, monsieur. Je vais voir si Madame peut recevoir Monsieur... mais je crains bien que Madame soit sortie !...

Le monsieur, de l'antichambre
Ça ne dépend que d'elle !

(La femme de chambre ferme la porte, retraverse la scène et sort. Un temps. Le monsieur ouvre tout doucement la porte et passe la tête - d'abord - puis il entre.)

Le monsieur
Très gentil appartement... plein de vieilles connaissances ! Oh ! Ce canapé... et ce bureau... Oh ! Et la grande bergère ! Nous l'avons trouvée ensemble... C'est elle qui l'a choisi... C'est moi qui l'ai payée... C'est elle qui l'a gardée !... Que de souvenirs !... Qu'est-ce qui est le plus triste, un bon souvenir ou un mauvais souvenir ?... Il n'y a qu'une chose triste, c'est de ne pas oublier !...

(La porte s'ouvre et la femme de chambre entre avec la dame. Le monsieur s'est dissimulé dans la bergère, qui se trouve face au public.)

La dame, à voix basse
Où est ce monsieur, Julie ?

La femme de chambre
Dans l'antichambre, madame.

La dame

Bien. Dites-lui que je suis sortie... dites-lui que vous avez fait le tour de l'appartement pour vous en assurer... et ajoutez que je pars demain pour... pour...

Le monsieur, à mi-voix
Pour Bois-Colombes !

La dame
Ah ! Je croyais que... pour... pour Marseille !

La femme de chambre
Tiens, j'ai un oncle qui habite Marseille !

La dame
Qu'est-ce que vous voulez que ça me fasse !... Allez !

La femme de chambre sort.

La dame, regardant la carte de visite du monsieur
Quelle impression étrange et désagréable de voir ce nom imprimé... Ah ! Pourquoi a-t-il voulu me revoir !

La femme de chambre, rentrant
Madame, ce monsieur est parti...

La dame
Ah ! Tant mieux...

La femme de chambre
Est-ce que Madame sort tout de suite ?

La dame
Non, je partirai seulement dans cinq minutes !... Laissez-moi...

La femme de chambre
Madame veut-elle que je la soigne ?

La dame
Mais je ne suis pas malade !

La femme de chambre
Pourtant, Madame est toute pâle !

La dame
Vous n'avez pas la prétention de me faire rougir, n'est-ce pas ?... Allez... allez... *(La femme de chambre sort.)* Ah ! Quelle impression !

(Elle s'accoude à la bergère, son bras gauche allongé sur le dossier est posé de telle façon que, sans bouger, en se penchant seulement, le monsieur peut lui baiser la main, Il le fait. Elle sursaut.)

Oh !

Le monsieur
C'ets moi, c'est moi... n'ayez pas peur !

La dame
Comment, vous êtes là ?

Le monsieur
Non...

La dame
Comment non ?

Le monsieur
Non, enfin... je suis là de passage...

La dame
Il m'est impossible de vous recevoir...

Le monsieur
Vous partez pour Marseille ?

La dame
Heu... oui, certainement...

Le monsieur
Comme il m'ets impossible de vous y accompagner...

La dame
Sortez, je vous prie...

Le monsieur
Non...

La dame
Sortez, je vous prie !

Le monsieur
J'avais bien entendu... et je vous répons « non!... » Vous savez que je ne sais pas me faire prier !

La dame
Néanmoins, je vous prie de vous en aller !

Le monsieur
Vous le voulez ?

La dame
Je le veux !

Le monsieur, s'asseyant

Tant pis !... Tant pis, que voulez-vous, tout ne réussit pas dans la vie !... Et vous allez être obligée de m'entendre, je dirai plus, de m'écouter, car j'ai absolument besoin de vous parler...

La dame
Voulez-vous cependant...

Le monsieur
Je ne resterai peut-être que cinq minutes, mais il faut absolument que je vous parle aujourd'hui même !

La dame
Vous auriez pu m'écrire...

Le monsieur
Non, puisque je ne l'ai pas fait !

La dame
Eh bien, soit, dites-moi vite ce que vous avez à me dire et allez-vous-en !

Le monsieur
Non, je ne le dirai pas vite. Je prendrai le temps qu'il me faudra et vous m'écouteriez jusqu'au bout !

La dame
Vous me parlez sur un ton...

Le monsieur
Je ne demande pas mieux que d'en changer !... Bonjour... Je vous dis « Bonjour » répondez-moi « Bonjour ! »

La dame
Bonjour !

Le monsieur
Je vous tends la main... donnez-moi la main !

La dame
Je vous en prie...

Le monsieur
Je veux que vous me donniez la main !

La dame, excédée, et lui serrant enfin la main
Bonjour !

Le monsieur
Comment allez-vous ?

La dame
Oh...

Le monsieur
Quoi ?

La dame
Oh...

Le monsieur
Je vous ai fait mal ?

La dame
Comment osez-vous me demander... comment osez-vous, après une séparation d'un an et demi...

Le monsieur
Véritablement, je ne m'explique pas votre attitude !... nous avons vécu ensemble pendant trois ans, nous nous sommes adorés pendant deux ans et demi... nous ne nous sommes pas vus depuis dix-huit mois et vous êtes étonnée que je vous demande de vos nouvelles ?... D'ailleurs, je n'insiste pas pour que vous me répondiez à ce sujet... vous avez une mine excellente... et vous m'en voyez ravi !

La dame
Ah ! Mon ami, pourquoi m'infligez-vous un supplice pareil ?... Si vous avez réellement une chose grave à me dire, dites-la et finissons-en !

Le monsieur
Je vois que votre caractère ne s'est pas modifié !... Vous possédez comme autrefois l'étonnante faculté de rendre intolérable toute espèce de conversation.

La dame
Et vous possédez, vous, comme autrefois, le don de m'exaspérer ! Mais vous n'avez plus aucun empire sur moi et votre calme ne me fait plus rien !... C'est fini, ce temps-là, mon ami, grâce à Dieu !... Dons, pour la dernière fois, je vous prie de me dire rapidement ce que vous avez à me dire !

Le monsieur
Bon, asseyez-vous !

La dame
Mais...

Le monsieur
Je vous prie de vous asseoir et de bien vouloir m'écouter !... Je suis nevu troubler votre tranquillité aujourd'hui, afin seulement de reconquérir ma tranquillité à moi !.. Vous connaissez mon caractère, vous savez que je suis - toute proportion gardée - un type dans le genre de Napoléon...

La dame
Vous avez un petit chapeau ?

Le monsieur

Non, mais j'ai horreur du mensonge ! Tout ce qui n'est pas net, précis et clair m'est odieux !... Nous avons passé trois ans l'un avec l'autre... je dirai plus, l'un contre l'autre... nous avons partagé nos soucis et nos joies et nous avons été parfois extrêmement heureux... est-ce vrai ?

La dame

Oui, très heureux... parfois !

Le monsieur

Nous n'avions sans doute réciproquement en nous-mêmes que pour deux ans et demi d'amour car, vous en souvenez-vous... un soir d'avril à propos d'un chapeau qui vous allait très mal...

La dame

Non, qui m'allait très bien !

Le monsieur

Je vous répète encore une fois qu'il vous allait fort mal !

La dame

Je vous répète encore une fois qu'il m'allait fort bien !

Le monsieur

Oh ! Nous n'allons pas recommencer, n'est-ce pas, sur ce fameux chapitre ?

La dame

C'est vous qui recommencez !

Le monsieur

D'ailleurs, qu'importe qu'il vous allât mal ou bien, c'est au sujet de ce vilain chapeau que nous avons eu notre première discussion... et ce soir-là, en rentrant du théâtre, vous vous êtes endormie sans m'embrasser !

La dame

Vous aussi !

Le monsieur

Je n'ai pas osé vous réveiller !

La dame

Je vous en remercie !

Le monsieur

Mais tout s'est arrangé !... Mais le surlendemain, au sujet de je ne sais plus quoi, nouvelle discussion, puis trois jours après et ainsi de suite... Il y avait quelque chose de décroché !... Tout ce qui n'aurait dû être entre nous que des sujets de conversation devenait, grâce à vous...

La dame

Naturellement...

Le monsieur
...devenait, grâce à vous naturellement, des sujets de discussion... puis de disputes...

La dame
Vous étiez mécontent de tout !

Le monsieur
Vous n'étiez satisfaite de rien !

La dame
Petit à petit... tout ce qui vous avait plu en moi... tout ce qui vous avait amusé... mes petites façons d'être, de parler, de chanter dans l'intimité... tout cela vous était devenu odieux !

Le monsieur
Je puis vous faire le même reproche...

La dame
Bien entendu !

Le monsieur
Mais... disons simplement que l'existence nous était devenue insupportable à l'un presque autant qu'à l'autre ! Notre union était sur le pied de guerre, nous nous disions des choses inutiles et méchantes et chaque discussion nous éloignait davantage l'un de l'autre !... Dix fois nous avons essayé de nous reprendre... tous les moyens nous étaient bons, nous avons eu recours aux trucs les moins originaux... vous avez voulu me rendre jaloux... j'ai voulu vous rendre jalouse !... J'ai voulu vous faire croire que j'étais l'amant d'une petite actrice... vous ne l'avez pas cru, alors j'ai couché avec elle !... Vous vous êtes fait faire la cour par un ami à moi... je vous ai imprudemment défiée... et vous êtes devenue sa maîtresse... Là, ça a été terrible ! Nous avons passé toute une journée, et toute une nuit à nous disputer. Nous avons épuisé le vocabulaire ordurier des gens ditingués qui s'engueulent... enfin, vous m'avez avoué votre faute et je vous l'ai pardonnée !... Mais trois semaines plus tard, vous avez recommencé... et, à chaque infidélité nouvelle, nous avons eu une explication violente et franche... et enfin, lorsque nous nous sommes séparés, il y a dix-huit mois, j'ai emporté avec moi la certitude que nous nous étions toujours largement expliqués !

La dame
Parfaitement !

Le monsieur
Bon !

La dame
Mais enfin, voulez-vous me dire à quoi vous voulez en venir ?

Le monsieur
Je veux en venir à ceci. Vous souvenez-vous du fauteuil garni de velours rouge que je plaçais toujours adossé au piano ?

La dame
Oui, il me semble...

Le monsieur

Bon. Le velours de ce fauteuil - par vous choisi entre cent autres - le velours de ce fauteuil était de mauvaise qualité !

La dame

C'est bien possible, mais je ne vois pas...

Le monsieur

Attendez, vous allez voir !... Il y a huit jours, j'ai fait remplacer ce velours rouge par un velours jaune...

La dame

Ah ?

Le monsieur

Je veux être le premier à en rire ! Oui, par un velours jaune du plus ravissant effet. Le tapissier, en me rapportant ce soir le fauteuil, m'a remis un petit paquet de lettres, qu'il avait trouvé dans la doublure du...

La dame

Ah...

Le monsieur

Je vois que vos souvenirs se précisent !... J'ai dénoué la faveur, si j'ose dire ! ... qui les réunissent... je les ai lues, ces lettres... et les voici !... (*Il sort de sa poche le petit paquet de lettres en question.*) La teneur de ces missives ne peut laisser subsister aucun doute dans mon esprit... Georges Bernier a été votre amant !

La dame

Mon ami, moi, je suis un type dans le genre de Joséphine... je ne chercherai jamais à nier l'évidence : Georges Bernier a été mon amant !

Le monsieur

Ceci n'est rien !

La dame

Qu'est-ce qu'il vous faut !

Le monsieur

Ceci n'est rien ! Sous des dehors calmes, distingués, je dirai même... bourgeois... vous cachez un tempérament...

La dame

Mon ami...

Le monsieur

Vous cachez un tempérament dont le souvenir ne s'effacera jamais de ma mémoire ! Dons, un de plus, un de moins, je vous le répète, ce n'est rien ! Mais - et, maintenant, vous allez comprendre l'objet de la visite qu'**SUMMARY**

The present research work “The translation of Sacha Guitry's plays “Just like Napoleon”, “Yesterday's man and today's woman”, “Mansion for sale” and its related issues” is dedicated to explore the general problems of translation, to analyse the original text of the three plays in question while marking the central issues of their translation and basing on the theoretic conclusions made also to create in practice the french-latvian translation of those Sacha Guitry's plays. The core of this work is to provide an accurate transmission of the text not only from French to Latvian, but also from the french cultural context to the latvian cultural context, preserving as much as possible all the games of language, the specific meanings and humor.

The theoretic part of this work is divided into two chapters. The first one is dedicated to the possibility of translation. It reveals the general translation problems and searches for their solutions. The author shows that one of the reasons of the translation's problematic nature is that it is a type of communication that is connected not only to two different languages but also to two different cultures. The author explains why to create an equivalent of text can not be possible, but meanwhile insists that the translator has some more important goals that in contrast can be realized. The second theoretic chapter focuses on the issues related to the translation of Sacha Guitry's plays “Just like Napoleon”, “Yesterday's man and today's woman”, “Mansion for sale”. The author starts by an analysis of the content of the plays and their particularities as dramatic works. Afterwards are presented the process of translation, the translator's strategy and the choices made while translating. As a logical continuation of these two theoretic chapters in the third chapter the author introduces the translation of the three plays.

The results of this present work reveal that the translation is a complex process. To accomplish it, language knowledges have to be supplemented with cultural research and creative thinking. The translator has to be capable to use his comprehension and creative skills both in the source and the target language. He has to provide a new text that is both honest to the original message and adapted to the target reader in a way that it is not only comprehensible to him but also attractive.

ANNOTATION

La thèse en question « La traduction des pièces de Sacha Guitry « Un type dans le genre de Napoléon », « Un homme d'hier et une femme d'aujourd'hui », « Villa à vendre » et les problèmes qui en sont liés » est dédiée à la recherche des problèmes théoriques généraux de la traduction, à l'analyse du texte original des trois pièces de Sacha Guitry pour découvrir les questions proe je vous fais ce soir... mais, dis-je, les dates qui figurent sur ces lettres m'apportent la preuve que Georges Bernier n'a pas été votre dernier amant !

La dame
En effet !

Le monsieur
Toutes ces lettres datent de la terrible année... du mois de juin.

La dame
Parfaitement !

Le monsieur
Or, au mois de juillet, un mois plus tard, car vous vous lassez vite des gens... (*Il tire un petit carnet de sa poche et la consulte.*) Un mois plus tard, dis-je... vous étiez la bonne amie de Paul Hébert... à la fin du mois d'août, vous étiez la maîtresse de François Rajeot... et, en septembre, vous m'avez trompé avec M. Philippe de la Picquerie !... Ces trois infidélités-là, je les ai connues, vous me les avez avouées et je vous les ai pardonnées. Mais, Georges Bernier ? Il n'a jamais été question entre nous de Georges Bernier... jamais !

La dame
Non...

Le monsieur
Pourquoi ?

La dame
Je...

Le monsieur
Donc, vous m'avez menti !

La dame
Henri...

Le monsieur
Donc, tu m'as menti !... Et je te prie de me dire immédiatement, pourquoi, comment, et dans quelles circonstances tu es devenue la maîtresse de ce patin ?

La dame
Mais, mon chéri...

Le monsieur

Je te prie de me répondre ! J'ai horreur des situations louches ! Je veux savoir la vérité ! Depuis tantôt, je me contiens, je me retiens... et je ne voulais pas venir... mais, me voici, j'aurai du courage jusqu'au bout, car il faut que je sache la vérité !

La dame

Mon ami, vous remuez des souvenirs anciens déjà ! J'ai tout oublié de cet homme !

Le monsieur

Je vais vous aider ! Dans une de ses lettres, il parle d'une promenade que vous avez faite autour du lac du bois de Boulogne...

La dame

Ah ! Oui, je me souviens !

Le monsieur

Ne ris pas, malheureuse ! Et rends-moi compte de cette promenade.

La dame

Eh bien, voilà !... Il devait dîner ce soir-là à la maison... nous t'attendions et nous bavardions sans penser à mal... lorsqu'à huit heures et demi, enfin ! tu as téléphoné du cercle... ou d'ailleurs !...

Le monsieur

Oh !...

La dame

Ou d'ailleurs ! En disant que tu ne rentrerais pas dîner !

Le monsieur

J'avais une main !

La dame

Tu ajoutais qu'il était inutile de t'attendre... qu'il fallait que nous dînions sans toi... et que tu rentrerais seulement vers minuit !

Le monsieur

Moi, toujours confiant !

La dame

C'était au mois de juin... j'avais une jolie robe... il avait fait très chaud toute la journée... enfin, on commençait à respirer... et il m'a proposé d'aller faire un tour, avec lui, dans sa voiture, au Bois !

Le monsieur

Et tu as accepté ?

La dame

Eh bien, non, pas tout de suite !

Le monsieur

Comment, pas tout de suite ?

La dame

Nous n'avions pas fini de dîner !

Le monsieur

Oui, mais enfin, tu as tout de même accepté... après ?

La dame

Eh bien, oui, j'ai accepté ! J'ai accepté parce que, trois fois de suite, tu m'avais fait ce coup de ne pas rentrer dîner et de me le téléphoner seulement à huit heures et demie !

Le monsieur

Voilà maintenant que c'était ma faute !

La dame

Mais bien sûr, oui, c'était ta faute ! Si tu étais rentré dîner...

Le monsieur

Alors, tu ne peux pas dîner seule avec quelqu'un sans devenir sa maîtresse ?

La dame

Est-ce qu'en me mettant à table en face de lui, je m'imaginais que j'allais devenir sa maîtresse ?

Le monsieur

Alors, continue, continue...

La dame

Alors, alors, quoi... nous sommes montés en voiture et il a dit à son mécanicien : « Conduisez-nous au Bois ! »

Le monsieur

Et le mécanicien vous a conduits au Bois ?

SUMMARY

The present research work “The translation of Sacha Guitry's plays “Just like Napoleon”, “Yesterday's man and today's woman”, “Mansion for sale” and its related issues” is dedicated to explore the general problems of translation, to analyse the original text of the three plays in question while marking the central issues of their translation and basing on the theoretic conclusions made also to create in practice the french-latvian translation of those Sacha Guitry's plays. The core of this work is to provide an accurate transmission of the text not only from French to Latvian, but also from the french cultural context to the latvian cultural context, preserving as much as possible all the games of language, the specific meanings and humor.

The theoretic part of this work is divided into two chapters. The first one is dedicated to the possibility of translation. It reveals the general translation problems and searches for their solutions. The author shows that one of the reasons of the translation's problematic nature is that it is a type of communication that is connected not only to two different languages but also to two different cultures. The author explains why to create an equivalent of text can not be possible, but meanwhile insists that the translator has some more important goals that in contrast can be realized. The second theoretic chapter focuses on the issues related to the translation of Sacha Guitry's plays “Just like Napoleon”, “Yesterday's man and today's woman”, “Mansion for sale”. The author starts by an analysis of the content of the plays and their particularities as dramatic works. Afterwards are presented the process of translation, the translator's strategy and the choices made while translating. As a logical continuation of these two theoretic chapters in the third chapter the author introduces the translation of the three plays.

The results of this present work reveal that the translation is a complex process. To accomplish it, language knowledges have to be supplemented with cultural research and creative thinking. The translator has to be capable to use his comprehension and creative skills both in the source and the target language. He has to provide a new text that is both honest to the original message and adapted to the target reader in a way that it is not only comprehensible to him but also attractive.

ANNOTATION

La thèse en question « La traduction des pièces de Sacha Guitry « Un type dans le genre de Napoléon », « Un homme d’hier et une femme d’aujourd’hui », « Villa à vendre » et les problèmes qui en sont liés » est dédiée à la recherche des problèmes théoriques généraux de la traduction, à l’analyse du texte original des trois pièces de Sacha Guitry pour découvrir les questions pro

La dame

Evidemment, puisque son patron le lui disait !

Le monsieur

Et ?

La dame

Et nous nous sommes promenés autour du lac !

Le monsieur

Et ?

La dame

Et vers onze heures il m’a ramenée à la maison !

Le monsieur

Et dans la voiture il t’a embrassée ?

La dame

Evidemment !

Le monsieur

Comment évidemment ? Alors tu trouves tout naturel qu’un monsieur t’embrasse en voiture ?

La dame

Je n’étais pas allée me promener seule avec lui, autour du lac, la nuit, pour faire une partie de dominos.

Le monsieur

Oui... tu savais qu’il t’embrasserait ?

La dame

Je ne suis pas bête, tu sais !

Le monsieur

Et où ?

La dame

Hein ?

Le monsieur
Et où ?... Et où a-t-il embrassé, d'abord ?

La dame
A l'entrée du Bois...

Le monsieur
... ?

La dame
De Boulogne...

Le monsieur
Ah ! Bon...

La dame
Pourquoi ?

Le monsieur
Pour rien... Mais, d'abord, ce n'est pas ça que je te demande !... Je veux savoir à quel endroit de toi-même il t'a embrassée ?

La dame
Dans le cou probablement !

Le monsieur
Et pendant qu'il t'embrassait, tu n'as pas pensé à moi ?

La dame
Non, j'avoue que j'ai plutôt pensé à moi !

Le monsieur
Il te plaisait physiquement ?

La dame
Bien entendu ! S'il ne m'avait pas plu, je ne l'aurais pas laissé faire !

Le monsieur
Oui, et pendant ce temps-là, moi...

La dame
Pendant ce temps-là, toi, tu devais gagner au cercle !

Le monsieur
Alors, parce que j'avais une main...

La dame
J'en avais une aussi !

Le monsieur

Alors, parce que je n'étais pas rentré au dîner, tu te faisais embrasser autour du cou, et dans le lac, par un de mes amis ! Et sans doute, tu jugeais que ta vengeance était proportionnée au crime que je commettais ?

La dame

Oh ! Je ne me suis pas occupée de tout ça !... Je me suis simplement dit : « Il faut que je me venge !... » Et je me suis vengée !... Ah ! Et puis, enfin, n'exagérons rien, le coupable c'est toi !

Le monsieur

Naturellement !

La dame

Mais oui, naturellement ! Tu m'avais pardonné chaque fois que je t'avais trompé...

Le monsieur

Alors, tu n'y attachais plus aucune importance ?

La dame

Je n'allais tout de même pas y attacher plus d'importance que toi !... Car, enfin, maintenant, tu peux bien me l'avouer, tu as toujours eu la manie de me faire raconter ces choses-là !... Tu éprouves un plaisir étrange à savoir la vérité !...

Le monsieur

Oh ! Voilà comment tu interprètes mon indulgence ! Ainsi donc, j'avais la faiblesse d'absoudre tes fautes !...

La dame

Allons ! Allons ! Sois franc une fois dans la vie ! C'est une espèce de sadisme que tu as en toi ! Tout ce que tu en faisais, c'était pour me faire demander pardon !

Le monsieur

Tu mens !

La dame

Tu ne l'avoueras pas, pardi, mais je te connais bien, va !

Le monsieur

Eh bien, si tu veux, oui, là... je l'avoue ! Peut-être ai-je éprouvé, en effet, le sentiment dont tu parles au sujet des autres, peut-être ai-je éprouvé ce plaisir malsain puisque je te les ai tous pardonnés... mais celui-là, c'est autre chose... Ah ! Celui-là, je ne te le pardonnerai jamais ! Quand bien même que tu te traînerais à mes pieds !

La dame

Il n'en est pas question !

Le monsieur

Tant mieux !

La dame

Et puis, d'abord, pourquoi celui-là ?

Le monsieur

Parce que tu as eu pour celui-là un sentiment plus profond. Parce qu'en lisant ses lettres, j'ai compris que tu avais été avec celui-là plus sensuelle qu'avec les autres...

La dame

Pas plus, non, pas plus !

Le monsieur

Autant alors ? Autant qu'avec les autres...

La dame

Pas plus qu'avec les autres !!!

Le monsieur

Ah ! Non, pas d'hypocrisie je t'en prie ! Tu ne t'es pas toujours donnée par dépit, ce n'est pas vrai !

La dame

Eh bien justement, si... à celui-là, je te le jure, je me suis offerte par dépit !

Le monsieur

Prends garde, dans un instant, tu vas me dire que c'était par amour pour moi !

La dame

Et quand cela serait ?

Le monsieur

Menteuse ! Tu n'as pas eu le plus petit remords !

La dame

Si !

Le monsieur

Non ! Pas même le plus petit regret !

La dame

Si, je te le jure, et ce soir-là, quand tu es rentré, j'ai failli te dire toute la vérité... j'ai failli te dire : « Mon chéri, pardonne-moi, voilà ce que j'ai fait ce soir ! »

Le monsieur

Oh ! Pourquoi ne l'as-tu pas fait ?

La dame

Parce que, ce soir-là, j'ai eu peur !

Le monsieur

Peur ?... Tu as eu peur de moi ?... Oh ! Pourquoi, voyons ?... Est-ce que je t'ai jamais fait du mal ?... Mais je ne veux pas que tu aies peur de moi ! Mon chéri ! Mon cher petit chéri...

La dame
Ah ! Si tu savais ce que j'ai pleuré cette nuit-là...

Le monsieur
Pleurer... toi ?

La dame
M'aurais-tu pardonné celui-là comme tu m'avais pardonné les autres...

Le monsieur
Ne t'ai-je pas toujours pardonné chaque fois que dans tes yeux j'ai vu ce regret douloureux d'animal blessé... ?

La dame
Alors, tu me pardonnes cette faute ?

Le monsieur
Hum...

La dame
Oh ! Si, si, je t'en prie... je t'en supplie...

Le monsieur
Demande-moi pardon... je vais voir !

La dame
Je te demande pardon de t'avoir trompé ! Je l'ai fait sans plaisir...

Le monsieur
Sans aucun plaisir ?

La dame
Sans aucun plaisir !... Tu sais bien que je n'aime que toi... ! Contre toi seulement je suis pleinement heureuse ! Ah !,, Je suis si peu de chose dans tes bras !

Le monsieur
Je t'aime ! Je t'aime ! Et tout es oublié !

La dame
Tout ?

Le monsieur
Tout, tout, tout ! Et pour toujours !!!

La dame
Tu ne m'en reparleras plus jamais ?

Le monsieur
Je ne t'en reparlerai plus jamais !... Mais tu ne reverras pas cet homme ?

La dame
Oh ! Non, je te le jure !

Le monsieur
Eh bien...

La dame
Eh bien ?

Le monsieur
Redemande-moi pardon...

La dame
Je te demande pardon !

Le monsieur
Eh bien... je te pardonne ! *(Il la tient un instant contre lui.)* Ah !... Quel poids de moins ! *(Il la fait asseoir tout doucement.)* Ah !... Je peux boire un peu...

La dame
Je t'en prie...

Le monsieur, se versant à boire
Ah !...
(Il remet maintenant sa pelisse qu'il avait retirée au début de l'acte. Il remet ses gants et prend son chapeau.)
Et maintenant, adieu !

La dame
Adieu ?

Le monsieur
Dame... Nous n'avons plus rien à nous dire !... Vous m'avez avoué cette faute oubliée... je vous l'ai rétrospectivement pardonnée... c'est fini !... Adieu...

La dame
Quel drôle d'homme vous êtes !

Le monsieur
Je suis comme ça ! Je n'aime pas les choses qui ne sont pas très nettes... Vous le savez, n'est-ce pas, je suis un type dans le genre de Napoléon, toute proportion gardée !... Adieu !

La dame
Adieu !
(Il lui baise la main et se dirige vers la porte.)

La dame, le rappelant
Un mot... Ne faites pas changer, avant quelque temps, la doublure de vos autres fauteuils !

Le monsieur
Je vous le promets !

(Il sort.)

RIDEAU

Un homme d'hier et une femme d'aujourd'hui

Comédie en un acte

Personnages

Lui

Elle

A James H. Hyde

Son ami.

S. G.

Le décor

Le décor représente le cabinet de travail d'un homme de lettres, d'un poète. Une bibliothèque et des livres partout - un fauteuil, même, en a plein les bras.

Il est en scène au lever du rideau. C'est un homme d'une quarantaine d'années. Il écrit.

La porte s'ouvre.

Elle entre.

Elle a vingt-quatre ans, elle est jolie, elle suit la mode. Elle ne demanderait pas mieux que de la lancer.

Elle

Non, sans blague, il se fout de toi ton proprio de te laisser un ascenseur qui met vingt-cinq minutes pour monter deux étages !... Quand on pense qu'à New York ils vous déposent au trente-sixième en quatre secondes !... Ce que tu es ballot de ne pas gueuler pour qu'on te le change !... Pourquoi que tu me regardes avec ces yeux-là ?

Lui

Tu pourrais peut-être dire bonjour quand tu entres chez moi...

Elle

Mais oui, c'est vrai. Comment qu'elle va, ma petite poupée ?

(Elle lui a tendu la main.)

Lui

Ta poupée ne va pas trop mal, je te remercie.

Elle

Ce que tu as été bête de ne pas venir au golf ce matin. Tu aurais été fier de moi, d'abord car j'ai fait dix-huit trous... et puis, tu aurais déjeuné dans un petit bouchon qu'on a dégoté à trente kilomètres de Saint-Germain et où on fait une choucroute fabuleuse. J'en ai repris trois fois... aussi, pendant deux jours... *(Elle fait le simulacre de se mettre une ceinture.)* je me permets de la salade - et rien de plus. Il faut que jeudi matin j'aie reperdu deux kilos !... Tu as vu mes ongles ?... *(Elle lui montre.)* Un rouge, un vert, un rouge, un vert... hein ? si c'est chic !... Comment trouves-tu mes bas ?

Lui

Très jolis...

Elle

J'en ai pas !... C'est un enduit américain qui tient huit jours, c'est formidable !... Mais comme tu est triste ?... Qu'est-ce qui ne va pas ?... Tu as des ennuis ?

Lui

Non, mon chéri, je n'ai pas d'ennuis... seulement je t'avais demandé de venir à six heures...

Elle

Il en est sept !

Lui

Ben, oui.

Elle

C'était pour quoi faire ?

Lui

C'était pour passer deux heures avec toi.

Elle **SUMMARY**

The present research work "The translation of Sacha Guitry's plays "Just like Napoleon", "Yesterday's man and today's woman", "Mansion for sale" and its related issues" is dedicated to explore the general problems of translation, to analyse the original text of the three plays in question while marking the central issues of their translation and basing on the theoretic conclusions made also to create in practice the french-latvian translation of those Sacha Guitry's plays. The core of this work is to provide an accurate transmission of the text not only from French to Latvian, but also from the french cultural context to the latvian cultural context, preserving as much as possible all the games of language, the specific meanings and humor.

The theoretic part of this work is divided into two chapters. The first one is dedicated to the possibility of translation. It reveals the general translation problems and searches for their solutions. The author shows that one of the reasons of the translation's problematic nature is that it is a type of communication that is connected not only to two different languages but also to two different cultures. The author explains why to create an equivalent of text can not be possible, but meanwhile insists that the translator has some more important goals that in contrast can be realized. The second theoretic chapter focuses on the issues related to the translation of Sacha Guitry's plays "Just like Napoleon", "Yesterday's man and today's woman", "Mansion for sale". The author starts by an analysis of the content of the plays and their particularities as dramatic works. Afterwards are presented the process of translation, the translator's strategy and the choices made while translating. As a logical continuation of these two theoretic chapters in the third chapter the author introduces the translation of the three plays.

The results of this present work reveal that the translation is a complex process. To accomplish it, language knowledges have to be supplemented with cultural research and creative thinking. The translator has to be capable to use his comprehension and creative skills both in the source and the target language. He has to provide a new text that is both honest to the original message and addapted to the target reader in a way that it is not only comprehensible to him but also attractive.

ANNOTATION

La thèse en question « La traduction des pièces de Sacha Guitry « Un type dans le genre de Napoléon », « Un homme d'hier et une femme d'aujourd'hui », « Villa à vendre » et les problèmes qui en sont liés » est dédiée à la recherche des problèmes théoriques généraux de la traduction, à l'analyse du texte original des trois pièces de Sacha Guitry pour découvrir les questions pro
Deux heures ? Seuls, tous les deux ?

Lui
Oui.

Elle
Mais qu'est-ce qu'il y a donc ?

Lui
Mais il n'y a rien.

Elle
Qu'est-ce que tu voulais faire ?

Lui
Rien... tout...

Elle
Non?

Lui
Si !

Elle
C'était pour ça ?

Lui
Eh ! Mon Dieu, oui...

Elle
Et il te fallait deux heures, aujourd'hui ? Tu nous calomnies !... Veux-tu parier que dans deux minutes...

Lui
Oh ! Non... n'en faisons pas un sport, je t'en supplie. J'avais envie de t'avoir près de moi, quoi, tout simplement...

Elle
Pendant deux heures ?

Lui

Oui, oui, pendant deux heures !... Cela te semble incroyable, n'est-ce pas, qu'un homme veuille rester seul avec sa maîtresse pendant deux heures ! S'aimer pendant deux heures, se regarder vivre pendant deux heures... bavarder, se taire même pendant deux heures, quelle folie, hein ?

Elle

Ecoute, vraiment, tu n'est pas juste. Depuis deux ans que nous sommes ensemble, je viens quand tu veux, chaque fois que tu veux... et je te jure sur ma vie que je t'aime autant qu'il est possible d'aimer à notre époque...

Lui

Je ne te reproche rien...

Elle

Mais si...

Lui

Mais non.

Elle

Tu me fais la tête, c'est la même chose. C'est pire encore !... Et cette façon que tu as de me regarder en faisant comme ça, pendant que je parle, comme si j'étais un phénomène. Si tu crois que ce n'est pas exaspérant à la fin !... Mon Dieu ! Mon Dieu ! Mon Dieu, mais qu'est-ce que j'ai donc d'extraordinaire ?

Lui

Tu ne t'aperçois pas que tu changes tous les jours...

Elle

Comme le calendrier !... Ce n'est pas moi qui change, mon pauvre chou, c'est la vie... la vie qui ne s'arrête pas un instant. Je suis le mouvement, moi, c'est normal, tandis qu'on dirait, ma parole, que tu t'ingénies à ne désirer que des choses qui ne se font plus.

Tu éprouves un malin plaisir à rompre constamment le rythme de l'existence !... Et je te jure que si l'un de nous avait le droit de faire des reproches à l'autre, c'est plutôt moi qui aurais le droit de te faire remarquer que depuis deux ans tu n'as pas changé. Car l'erreur, le crime, la bêtise, c'est de ne pas changer !... Tiens, prends une photo de toi, une vieille photo, d'il y a dix ans... et regarde-toi... tu portes les mêmes vestons, les mêmes cravates, la même coiffure...

Lui

Avec moins de cheveux.

Elle

Oui, mais, tout de même, c'est la même.

Lui

Evidemment !

Elle

Eh bien, mais c'est de la folie, ça, voyons!... Et dans ces conditions-là, comment veux-tu

que tes idées changent ?

Lui

Mais je ne tiens pas à les voir changer.

Elle

Alors ne me critique pas parce que nous sommes différents !... Déjà, tu as seize ans de plus que moi, c'est quelque chose...

Lui

J'en conviens.

Elle

Eh bien, on dirait que tu trouves que ce n'est pas encore assez - et tu t'entêtes à piétiner, quand, moi, j'avance. C'est naturel, bon Dieu, que je marche avec mon temps - et ce n'est pas de ma faute si tu restes en arrière. Tu as l'air d'un type qui ne remonterait pas sa pendule pour empêcher que le jour se lève !... Depuis deux ans que je te connais, je ne t'ai pas vu à la page une seule fois. Je te jure que tu es dans le train dédoublé ! Tu parles toujours des mêmes bouquins, des mêmes patelins et des mêmes types !... et tu connais beaucoup plus de gens parmi les morts que chez les vivants !... On fait des films parlant, on a la T.S.F... et pendant ce temps-là, qu'est-ce que tu fais... des vers ! Voyons, ce n'est pas sérieux !... Des vers, A notre époque ! C'est de l'entêtement, c'est de l'obstination, ça ! On te parle de Megève et tu réponds : Venise !... Mets ta pendule à l'heure, pour l'amour du bon ieu !... Allez ! Allez ! Courage, mets-toi du cosmétique, aie des pantalons courts jusqu'à cinq heures du soir, apprends à patiner, ne bois plus de vin rouge, fous-nous la paix avec le dix-huitième siècle et, quand tu veux faire l'amour, ne me demande pas chaque fois de me déshabiller !

Lui, en colère, mais sans mauvaise humeur

Eh bien, cré nom de Dieu, il m'arrivera ce qui m'arrivera, mais je ne mettrai pas de cosmétique, je ne porterai pas de pantalons courts, personne ne m'empêchera de parler de Fragonard... et je ferai l'amour comme il me plaira !

Elle

Alors, tu le feras tout seul !

Lui

Dis donc, toi, pour qui me prends-tu ?... Je le ferai avec n'importe quelle femme qui ne sera pas désolée d'être une femme... et, en tout cas, pas avec une femme qui sentira l'essence et l'huile d'automobile !... Seigneur, mettez sur ma route une femme qui n'ait pas les ongles multicolores et qui n'ait pas trop l'air d'un garçon, s'il vous plaît !

Elle

Tu vas donc faire le tour de monde ?

Lui

Je partirai, oui, s'il le faut, pour la chercher. Je partirai comme tant d'autres qui s'en vont ! Les as-tu comptés, ceux qui partent ? Ils sont plus nombreux qu'on pense... (*Bousculant et nommant des livres qui sont sur son bureau.*) « Partir », « Départs », « New York », « Six mois au Japon », « La Féerie chinghalaise », « Huit jours aux Iles Marquises », « Au pôle Nord », « Au pôle Sud »... Ah !... je suis dans le train dédoublé ? Eh bien, j'en profite pour

changer de direction !

Elle

Oui, oui... voilà, oui, c'est bien ça... tout ce qui est nouveau tu le contestes, par principe ! A vingt ans, cependant, tu n'étais pas comme ça ? Tu marchais bien avec ton temps ?

Lui

Mon temps ! Mon temps ! dirait-on pas que j'ai quatre-vingt ans !

Elle

Non, mais, enfin, quand tu avais vingt ans...

Lui

Quand j'avais vingt ans... On ne changeait pas de siècle tous les deux ans !... De mon temps, il fallait regarder en arrière pour s'apercevoir du temps qu'on avait parcouru. De mon temps on ne se demandait pas tous les jours, au réveil, ce qu'on pourrait bien faire pour être de son temps... on en était, sans le savoir, et sans y penser !... Ça ne tenait pas dans la vie la place que tu penses. La mode ne changeait pas cinq ou six fois par an et l'on prenait le temps d'achever ce qu'on commençait. Aujourd'hui, ma parole, il faut faire un livre en huit jours, une robe en une heure, une voiture en trois semaines si on ne veut pas qu'ils soient démodés avant d'être finis !

Elle

Tu ne réponds pas à ma question.

Lui

Pose-la-moi d'abord.

Elle

Aimait-on, il y a vingt ans, tout ce qui était nouveau ?

Lui

Mais jamais dans la vie ! On s'en amusait. Ça n'avait pas tant d'importance ! On ne se prenait pas tellement au sérieux. On ne cherchait pas à rompre radicalement avec tout le passé. Aujourd'hui, un abat-jour nouveau vous oblige à changer toute la décoration de votre appartement. C'est se foutre du monde, tout simplement...

Elle

Veux-tu m'expliquer une chose ?

Lui

Je veuw bien essayer.

Elle

Pourquoi n'aimes-tu pas l'art moderne ?

Lui

Mais parce qu'il n'y a pas d'art moderne. Il y a l'art, tout court. Est-ce que tu t'imagines que toutes les époques sont infaillibles ?... Tu crois donc qu'il suffit d'avoir vingt ans pour avoir raison ? Ce serait trop facile !... Et rien ne peut nous prouver que l'art moderne d'aujourd'hui n'aura pas le destin lamentable du modern-style affreux de l'année 1900 !...

Il y a vingt ans, mon petit, quand on se passionnait, c'était pour des causes un peu plus élevées. Il n'y avait pas de petites chapelles et les hommes de valeur étaient solitaires ! N'en parlons plus... et puisque je ne suis pas à la page, je ferme le livre et je renonce à saisir le charme d'une époque où tout n'est que falsification, copie, imitation, truquage ! Où l'on met la science au service du troc. Tout ce qui semblait beau jadis, on le cache à présent, ou bien on le supprime. Les cheveux, les sourcils, la poitrine et le reste. La lumière même est à son déclin. Il y a cent ans, on la montrait, il y a vingt ans, on la voilait, aujourd'hui, on la dissimule... on la met sous corniche ou dans des aquariums !... Et tout est faux, tout est truqué. On reconstitue des rubis, on agglomère des saphirs, on cultive de perles, la soie est artificielle et les parfums sont synthétiques... Le papier imite le bois, le bois imite le fer, le fer est nickelé, le nickel imite l'argent, l'argent imite l'or, l'or imite le platine... le mica imite le verre, le verre imite le cristal, le cristal imite le diamant... le cuir est imité par le pégamoïd, l'écaïlle est imitée par le celluloïd, le lézard imite le serpent, le poulain imite l'astrakan... et le chat devient du lapin, quand le lapin se fait hermine !... Tantôt dans une vitrine, je vois les quatre volumes des « Fables » de La Fontaine illustrés par Oudry, l'édition originale des *États de Madame de Sévigné*, le « *Télémaque* » de Fénelon, et « *La Chartreuse de Parme* », de Stendhal. Je m'offre tout cela... je rentre fou de joie, de bonheur... quelle déception m'attendait !... Les « Fables » de la Fontaine, sais-tu ce que c'est ?... C'est une cave à liqueurs ! Dans la *Marquise de Sévigné*, qu'est-ce que je trouve ? Du chocolat !... Dans « *La Chartreuse de Parme* », de la *Bénédictine*... et, dans Fénelon, des bêtises de Cambrai !

Elle

Ne te mets pas en colère...

Lui

On s'y mettrait à moins.

Elle, qui commence à comprendre

Non... viens... je n'aime pas te voir comme ça. Prends-moi dans tes bras. Mettons-y chacun du nôtre, faisons chacun la moitié du chemin si long qui nous sépare. Parle-moi doucement... je ne demande qu'à me laisser convaincre - et pour commencer, tiens... tu voulais passer deux heures avec moi... seul... eh bien, jusqu'à neuf heures, restons là tous les deux, l'un contre l'autre... et puisque tu dis si bien « je t'aime », dis-le moi...

Lui

Je t'...

(A ce moment, on entend un coup de sifflet.)

Lui

Qu'est-ce que c'est que ça ?

(Elle court à la fenêtre et l'ouvre.)

Voix d'un agent

C'est à vous, madame, l'auto qui est là ?

Elle

Oui, c'est à moi, monsieur l'agent.

La voix

Eh bien, il faudrait voir à circuler. Il y a plus de dix minutes que vous stationnez. Le règlement est formel.

(Elle referme la fenêtre.)

Elle

Rien à faire, tu vois... le progrès nous sépare !... A demain.

Lui

A demain, chauffeur.

Elle

Vers six heures?

Lui

Entendu. A demain, six heures, dix minutes ! Mais, s'il te plaît, mon chéri, laisse-moi cette fleur que tu portes, épinglée au revers de ton manteau... elle, au moins, elle me parlera de toi.

(Elle a détaché la fleur et elle la lui donne.)

Elle

La voici. A demain.

(Ils s'embrassent. Elle part. Il regarde la fleur d'un peu plus près. Il la respire, puis la rejette.)

Lui

Elle est artificielle !

ET LE RIDEAU SE FERME

Villa à vendre

Comédie en un acte

Personnages

Gaston
Jeanne
Juliette
Mrs Al Schmith
La bonne

Le décor

L'intérieur d'une petite villa, près de Nogent-sur-Marne. *(Au lever du rideau, la bonne est seule en scène avec Juliette.)*

La bonne
Et Madame ne le regrettera pas ?

Juliette
Oh ! Mais non, par exemple !... Si on me l'avait achetée le jour même où je l'ai mise en vente, je l'aurais sûrement regrettée car je me serais demandé si je n'avais pas fait une bêtise en la vendant - mais voilà un mois maintenant que cette pancarte est accrochée à la grille, et j'en suis à me demander si ce n'est pas le jour où je l'ai achetée que j'ai fait une bêtise !

La bonne
N'empêche que, quand on a apporté la pancarte, Madame a hésité beaucoup - et elle n'a pas voulu qu'on l'accroche tout de suite !... C'est seulement, le soir, quand la nuit a été presque venue que Madame est allée la poser elle-même.

Juliette
Evidemment. Je me disais : comme on ne pourra pas lire ce qu'il y a d'écrit dessus, personne ne se présentera... et comme ça elle sera pour moi une nuit encore ! Car j'étais convaincue que, dès le lendemain, le monde entier allait se la disputer... et les huit premiers jours, ça me faisait quelque chose, cette pancarte : Villa à vendre... et chaque fois que je passais près d'elle, j'avais envie de l'enlever !... Et puis, j'en avais honte !... Il me semblait que tous nos voisins me regardaient d'un drôle d'œil et que j'avais moins l'air de vendre que d'être vendue !... Mais il y a un mois de cela - et maintenant je n'ai plus qu'une idée, c'est de m'en débarrasser au plus vite... à n'importe quel prix... sept cent mille francs s'il le faut... c'est-à-dire juste le double du prix qu'elle m'a coûté. Je comptais la vendre un million... mais ça m'est égal d'y perdre. Et comme, depuis quinze jours, quatre personnes ont failli me l'acheter, j'ai l'impression qu'elle n'est déjà plus à moi... et d'ailleurs, je finis par la prendre en grippe, puisque personne, au fond, n'en a vraiment envie !... A quelle heure le monsieur de l'Agence vous a-t-il dit que cette dame viendrait ?

La bonne
Entre quatre et cinq heures, madame.

Juliette
Attendons-la.

La bonne

Ça faisait un joli petit coin à Madame pour se reposer du samedi au lundi.

Juliette

Eh ! Oui... Seulement, que voulez-vous, les temps sont durs, mon enfant... et le commerce va très mal.

La bonne

Mais est-ce que Madame croit que c'est le moment de vendre, alors ?

Juliette

Mais non, bien sûr... d'ailleurs, dans la vie... c'est quelquefois le moment d'acheter... mais ce n'est jamais le moment de vendre... Depuis quinze ans tout le monde a de l'argent à la fois... ou alors personne n'en a !... Quand on en a, personne ne veut rien vendre... et quand on en manque, personne ne veut rien acheter !... Mais enfin, tout de même, ce serait bien drôle si je ne parvenais pas à vendre sept cent mille francs une villa à Nogent-sur-Marne... à deux pas de Joinville, les Los Angeles français !

La bonne

A ce propos, est-ce que je peux demander quelque chose à Madame ?

Juliette

Demandez, ma fille, demandez.

La bonne

Il faudrait que Madame ait la gentillesse de me permettre de m'absenter demain matin de neuf heures à midi...

Juliette

Comment, de neuf heures à midi ?

La bonne

On m'a demandé de tourner dans un film, au cinéma de Joinville, à côté...

Juliette

Vous allez faire du cinéma ?

La bonne

Oui, madame.

Juliette

Qu'est-ce que vous jouez ?

La bonne

Je joue une bonne, madame. Ils aiment mieux prendre de vraies bonnes pour jouer les bonnes. Ils me donnent mille francs par matiné pour faire ça...

Juliette

Mille francs ? !

La bonne

Oui, madame. Alors Madame doit bien penser que ne gagnant que huit mille francs par mois chez Madame... il m'est difficile de refuser...

Juliette
Mille francs ! C'est inconcevable.

La bonne
Et... si je me permettais... je dirais à Madame quelque chose à quoi je pense tout à coup...

Juliette
Quoi donc ?

La bonne
Ils ont besoin dans ce film-là d'une cuisinière aussi... et ils m'ont demandé de la leur procurer... et alors, comme tout à l'heure Madame disait que les temps étaient durs en ce moment... si Madame veut que je la fasse engager,,

Juliette
Mais...

La bonne
Ça aiderait toujours un peu Madame... et d'autant plus que Madame a une tête très drôle...

Juliette
Je vous remercie...

La bonne
Supposons qu'ils prennent Madame pendant huit jours de suite... Ça ferait toujours huit mille francs... et Madame n'aurait pas à s'inquiéter... c'est rien du tout à faire... on verrait juste Madame à éplucher des légumes et puis, un instant plus tard... on la verrait en train de faire une omelette... je montrerai à Madame comment on s'y prend...

Juliette
Je vous remercie beaucoup de l'intention, mais grâce à Dieu, je n'en suis pas encore là, ma fille.

La bonne
J'espère que Madame ne m'en voudra pas de lui avoir proposé ça...

Juliette
Du tout, du tout.

La bonne
Il ne faut surtout pas que Madame s'imagine que c'est mal vu dans le pays de faire du cinéma,, tout le monde en fait. Madame ne l'a pas su, mais hier matin, le boucher n'a même pas ouvert sa boutique, il a tourné toute la matinée. Et, ce matin, les quatre sergents de ville... on aurait pu les chercher... ils étaient en train de passer à tabac monsieur Michel Simon dans son nouveau film. Dans tout Nogent et dans tout Joinville, on ne s'occupe plus que de ça... Dame ! Ils payent cher !... Ce matin, ils cherchaient un vrai pauvre qui n'ait pas mangé pendant deux jours... ils parlaient de lui donner cinq mille francs !... Il y a des veinards, allez !... Enfin, que Madame y pense.

Juliette

Oui, oui...

La bonne

Si Madame se présentait avec les cheveux tirés, comme elle les a, le matin, pour faire sa toilette, je suis sûre qu'ils prendraient Madame tout de suite... tellement elle est tordante comme ça...

Juliette

Je vous remercie. *(On sonne.)* Je monte un instant. Si c'est cette dame, faites-la patienter. Il ne faut pas que j'aie l'air de l'attendre.

La bonne

Bien, madame.

La bonne, seule

Oh ! Devenir une Greta Garbo !... Pourquoi pas !

(Elle sort. Un instant plus tard, elle reparait avec Gaston et Jeanne qu'elle fait entrer.)

La bonne

Si Monsieur et Madame veulent bien s'asseoir une minute. Madame vient tout de suite. *(Puis elle sort.)*

Jeanne

Merci.

Gaston

Ce n'est pas un jardin, c'est une cour avec un peu d'herbe dans le milieu.

Jeanne

L'intérieur est gentil...

Gaston

Gentil ? ! Vingt-cinq mètres de cretonne et un petit coup de peinture - et tu as ça où tu veux !

Jeanne

Ecoute, vraiment, tu es injuste... attends d'avoir tout visité...

Gaston

Je n'ai pas besoin d'avoir vu la cuisine pour savoir que le jardin est inexistant et le salon inhabitable.

Jeanne

Qu'est-ce que tu lui reproches ?

Gaston

Tu appelles ça un salon, toi ?

Jeanne

Il y en a peut-être un autre.

Gaston
Il ne s'agit pas de l'autre, moi je te parle de celui-ci.

Jeanne
On en ferait autre chose...

Gaston
Une annexe du jardin ?

Jeanne
Non... mais... un studio, par exemple.

Gaston
Un studio ?... Tu veux devenir studieuse ?

Jeanne
Non, mais enfin... tu sais bien ce qu'on appelle un studio.

Gaston
Non.

Jeanne
Eh bien, c'est un endroit où on se tient...

Gaston
Où on se tient quoi ?

Jeanne
Oh ! Ne m'agace pas, je t'en prie. Dis-moi tout de suite que tu n'en veux pas, de cette maison, et puis n'en parlons plus.

Gaston
Mais, de la route, je t'ai dit que je n'en voulais pas. Mais toi, dès que tu vois une pancarte : « Villa à vendre », il faut que tu entres et que tu la visites. C'est une manie que tu as !

Jeanne
Comment, c'est une manie ?

Gaston
En vérité, vous êtes tellement indiscrètes, vous autres, les femmes, que vous ne pouvez pas résister au désir d'aller fourrer votre nez dans le cabinet de toilette de femmes que vous ne connaissez pas !... Dans le fond, vous avez toujours l'espoir de dégouter chez les autres un cold-cream meilleur que celui que vous employez !

Jeanne
Oh ! Mon Dieu, mon Dieu !... Nous cherchons une villa, n'est-ce pas ?

Gaston
Mais non !

Jeanne

Comment « mais non » ? Nous ne cherchons pas une villa ?

Gaston

Mais non - c'est une idée que tu t'es fourrée dans la tête depuis un mois.

Jeanne

Tout le temps nous en parlons.

Gaston

Tu m'en parles tout le temps, toi - mais, moi, je ne t'en parle jamais. Comme tu ne parles plus que de ça, tu finis par t'imaginer que nous en parlons. Tu ne t'es même pas aperçue que je ne te réponds jamais quand tu m'en parles. Dis que tu cherches une villa, ça c'est autre chose...

Jeanne

Enfin, écoute, que ce soit moi qui la cherche ou nous qui la cherchions... ce qu'il y a de certain, en tout cas, c'est que c'est pur nous que je la cherche.

Gaston

Mais non, c'est pour tes parents. Tu est en train tout simplement de chercher à me faire acheter une villa pour ton père et ta mère. Oh ! Mais, je te connais, tu sais. Or, si tu parvenais à tes fins, sais-tu ce qui arrivait ? Nous y passerions le mois d'août dans cette villa... tandis que tes parents s'y installeraient d'avril jusqu'à fin septembre... avec, en plus, les enfants de ta sœur !... J'aime bien ta famille, mais enfin, tout de même, pas à ce point-là !

Jeanne

Alors, depuis huit jours, pourquoi visites-tu des villas ?

Gaston

Mais je ne les visite pas, moi, c'est toi qui les visites... et même ça m'embête assez !

Jeanne

Alors ?

Gaston

Alors... quoi ?

Jeanne

Alors... ne continue pas à faire une chose qui t'embête. Achète m'en une, et puis c'est fini, on n'en parlera plus.

Gaston

Tiens, pardi !

Jeanne

D'ailleurs, enfin... quoi... admettons que je veuille acheter une villa pour Papa et Maman, où serait le mal ?

Gaston

Mais, mon chéri, je veux bien admettre que tu veuilles acheter une villa à ton père et à ta mère... seulement, admets, s'il te plaît, que je ne veuille pas la payer.

Jeanne
Je peux l'acheter sur ma dot.

Gaston
Ta dot ? Nous l'avons mangée depuis longtemps, ta dot, mon pauvre petit.

Jeanne
Oui, mais, depuis, tu as fait fortune.

Gaston
Moi, oui, mais pas toi !... D'ailleurs, ce n'est pas la peine de discuter, je ne veux pas acheter cette villa et puis c'est tout.

Jeanne
Alors ce n'était pas la peine d'entrer.

Gaston
C'est exactement ce que je t'ai dit à la porte.

Jeanne
Et bien, alors, allons-nous-en.

Gaston
Mais c'est ce que nous de mieux à faire.

Jeanne
Qu'est-ce que cette dame va penser de nous, par exemple ?

Gaston
Oh ! Ça. Jamais je ne me suis foutu autant de l'opinion de quelqu'un. Viens !...
(*Il reprend son chapeau et tous deux se dirigent vers la porte. A ce moment entre Juliette.*)

Juliette
Bonjour, madame. Bonjour, monsieur.

Jeanne et Gaston
Bonjour, madame.

Juliette
Asseyez-vous, je vous en prie. (*Tous trois s'asseyent.*) Eh bien, est-ce que votre première impression est bonne ?

Jeanne
Excellente.

Juliette
Je n'en suis pas surprise. C'est une très agréable petite maison... d'apparence modeste, mais qui a son charme et qui doit vous aller... comme vous lui allez, si j'ose dire - car, et

c'est plus étonnant pour moi que pour quiconque : vous avez déjà l'air d'être chez vous !... J'entends par là que le choix d'un cadre n'est pas toujours facile quand on y veut placer un aussi ravissant pastel ! (*Elle a naturellement désigné Jeanne en disant ces mots. Jeanne est flattée.*) La maison comporte en outre de nombreux avantages : électricité, gaz, eau, téléphone et tout-à-l'égout. La salle de bains est entièrement installée et le toit a été refait l'année dernière.

Jeanne

Ça, c'est très important... n'est-ce pas, chéri ?

Gaston

Pour qui ?

Juliette

Le jardin n'est pas très grand, pas plus en longueur qu'en largeur...

Gaston

Mais en hauteur... alors, là !

Juliette

Non, ce n'est pas ce que je voulais dire - Monsieur est un homme d'esprit - je dis que le jardin n'est pas grans, mais comme il est entouré d'autres jardins...

Gaston

Oui, c'est comme les gens qui n'ont pas d'enfants, ils n'ont qu'à habiter auprès d'une école.

Jeanne

Ne plaisante pas, Gaston. Ce que Madame dit est très juste. Est-ce que je puis vous demander quel prix vous en désirez ?

Juliette

Ecoutez, madame, franchement, je dois vous avouer que je n'ai plus très envie de la vendre...

Gaston, se levant

Alors... n'en parlons plus.

Juliette

Permettez...

Jeanne

Laisse finir Madame, chéri.

Juliette

Mais... à des gens comme vous, oui, je veux bien la céder. Vous savez ce que c'est, n'est-ce pas, on arrange une maison à son goût, à son idée... on ne voudrait pas savoir que des gens ordinaires viennent s'y installer... mais à vous, je dis oui. C'est entendu, là, je vous la vends.

Jeanne

Ça, c'est gentil.

Gaston

C'est très gentil... oui, mais voilà, combien la vendez-vous ?

Juliette

Eh bien, monsieur, vous n'allez pas le croire...

Gaston

Je crois en Dieu, madame, alors, vous pensez !

Juliette

Toute meublée... tout installée... telle quelle... à l'exception pourtant de ce petit tableau signé Renoir - je ne sais pas si vous connaissez ce peintre-là ?

Gaston

Pas du tout.

Juliette

Moi non plus. Mais il me plaît comme couleur et je désire le conserver. Donc, la villa, telle quelle... quatorze cent mille francs comptant ! Encore une fois, je préfère la vendre au-dessous de sa valeur à des personnes de qualité que de la céder, même plus cher, à des gens qui me déplairaient. Je pense que le prix doit vous sembler...

Gaston, se levant

Très excessif.

Juliette

Oh ! Non ?

Gaston

Mais si, madame.

Juliette

Là, alors, j'en suis...

Gaston

La vie ne nous réserve-t-elle pas constamment des surprises ?

Juliette

Trop chère, à quatorze cent mille francs !... Bon... soit... je l'admets... Faites-moi une offre.

Gaston

Elle serait tellement inférieure à...

Juliette

Dites toujours...

Gaston

Non, vraiment.

Jeanne
Dis un chiffre, chéri... pour me faire plaisir...

Gaston
Heu... Je ne sais pas... trois cent mille francs...

Jeanne et Juliette
Oh...

Gaston
Quoi, « oh »... mais oui. Pour moi, ça ne vaut pas davantage.

Juliette
Eh bien, monsieur, je vous donne ma parole d'honneur qu'au-dessous de deux cent mille francs, je ne la laisserai pas...

Gaston
C'est votre droit, madame.

Juliette
Seulement... pour vous montrer ma bonne volonté... je vous la laisse à un million !

Gaston
Eh bien, madame, j'ai le regret de vous la laisser au même prix.

Juliette
N'en parlons plus, monsieur.

Gaston
Au revoir, madame.

Jeanne
Pourtant, chéri... avant de dire « non » définitivement, j'aurais bien aimé visiter avec toi le premier étage...

Juliette
Je vais vous le montrer, madame, avec le plus grand plaisir. Passez, chère madame... passez, monsieur...

Gaston
Non, sans façon, merci - je suis fixé et comme je n'aime pas beaucoup monter des étages...

Juliette
A votre aise, monsieur.

Jeanne, bas à son mari
Tu n'es vraiment pas gentil...

Gaston, à l'oreille de sa femme
Oh ! Mon chéri, fiche-moi la paix avec cette bicoque. Va voir son cabinet de toilette et redescends vite.

(Jeanne sort avec Juliette.)

Gaston, seul

Un million pour six cents mètres de terrain... voyons, il faudrait être fou !

(On entend la petite sonnette qu'on a déjà entendue.

Un instant plus tard, la bonne paraît à la porte venant du jardin et, sans voir Gaston, elle fait entrer Mrs Al Schmith.)

La bonne

Si Madame veut bien entrer...

Mrs Al Schmith

Dites-moi... je suis pressée, moi... combien est-ce qu'on en veut de cette maison ?

La bonne

Je n'en sais rien, Madame...

Mrs Al Schmith

D'abord, pourquoi est-ce que le prix n'est pas sur la pancarte ?... Les Français ont une drôle de façon de faire les affaires ! Dites à vos patrons que s'ils ne viennent pas tout de suite, je m'en vais ! Vraiment, les gens vous dégoûteraient d'avoir envie de quelque chose. *(La bonne est partie.)* Ah ! Le mari est là... Allo ! Good afternoon... Do you speak english ?

Gaston

Yes, Madam, a liitle, but I prefer speak french, if you please.

Mrs Al Schmith

O.K. Alors... combien la maison ?

Gaston

Combien ?... Eh bien, mais... donnez-vous la peine de vous asseoir, madame.

Mrs Al Schmith

J'aime bien faire les choses debout.

Gaston

Ah ?

Mrs Al Schmith

Oui. Où est votre femme ?

Gaston

Ma femme?... Elle est là-haut.

Mrs Al Schmith

Eh bien, elle est très bien là-haut. Vous avez besoin de votre femme pour vendre ?

Gaston

Moi... oh ! Non.

Mrs Al Schmith

Vous êtes une exception. Généralement les Français ont besoin de consulter une dizaine de personnes avant de faire quelque chose !... Alors, est-ce que vous voulez la vendre. la maison ?

Gaston
Oh ! Moi, je veux bien.

Mrs Al Schmith
Bon. Alors ? Combien ? J'ai seulement cinq minutes.

Gaston
Asseyez-vous out de même trois minutes. Et laissez-moi vous dire que c'est une petite maison que mon grand-père a fait construire.

Mrs Al Schmith
Mais je m'en fous, moi, de votre grand-père.

Gaston
Moi aussi, vous pensez bien... mais c'est pour dire que...

Mrs Al Schmith
Dites-moi le prix tout simplement.

Gaston
Il faut tout de même que je vous explique...

Mrs Al Schmith
Non.

Gaston
Nous avons l'électricité, le gaz, le téléphone...

Mrs Al Schmith
Ça m'est égal. La maison ?

Gaston
Il faut bien que vous la visitiez...

Mrs Al Schmith
Non, je veux la démolir... pour faire construire un bungalow.

Gaston
Ah ! Bon.

Mrs Al Schmith
Oui. C'est le terrain que je veux... pour être près du Paramount où je vais tourner un film.

Gaston
Ah !

Mrs Al Schmith

Yes, I am a star !

Gaston
No ? Really ?

Mrs Al Schmith
Yes. Alors, combien ?

Gaston
Eh bien... écoutez, dans ces conditions-là... toute meublée... à l'exception pourtant de ce petit tableau d'un peintre inconnu mais qui me vient de ma grand-mère... et que je garde...

Mrs Al Schmith
Comme vous aimez vos parents, en Europe...

Gaston
Nous en avons depuis si longtemps !

Mrs Al Schmith
Oui, vous êtes bizarres. Vous pensez toujours au passé - nous pensons toujours à l'avenir...

Gaston
Chacun pense à ce qu'il a.

Mrs Al Schmith
Tout de même, c'est curieux que vous ne cherchiez pas à nous copier d'avantage.

Gaston
Ce n'est jamais très bien une copie. On ne pourrait que vous imiter. Or, une imitation, c'est une caricature. Nous sommes tellement différents, pensez donc ! Les Européens vont en Amérique pour gagner de l'argent - les Américains viennent en Europe pour en dépenser !

Mrs Al Schmith
Vous devriez tout de même apprendre à faire les affaires.

Gaston
On s'y met en ce moment... On s'exerce...

Mrs Al Schmith
Alors... combien ?

Gaston
La maison ?... Eh bien, mais... quinze cent mille francs... comme pour tout le monde... car, bien que vous soyez américaine, je ne veux pas en augmenter le prix !

Mrs Al Schmith
Faites comme vous avez l'habitude. Alors, vous dites quinze cent mille francs ?

Gaston
Comptant !

Mrs Al Schmith
Très content, merci.

Gaston
Non, je veux dire, comptant... heu...

Mrs Al Schmith
Argent tout de suite... oui, oui - oh ! toujours !
(*Elle a sorti de son sac un carnet de chèques.*)

Gaston, fouillant dans un tiroir
Attendez... je ne sais jamais où on met mon porte-plume...

Mrs Al Schmith
Achetez-vous donc un styleo avec l'argent de la villa !... Nous sommes le...

Gaston
Le vingt-quatre.

Mrs Al Schmith
Merci. Vous mettez votre nom vous-même sur le chèque. J'habite au Ritz, place Vendôme.
Mon notaire est...

Gaston
Dites... ?

Mrs Al Schmith
Parfaitement : Maîtres Ditte.

Gaston
Ah ! Bon.

Mrs Al Schmith
Il se mettra en rapport avec vous pour tout le reste. Good bye.

Gaston
Good bye.

Mrs Al Schmith
Quand partez-vous ?

Gaston
Ben... heu... je ne sais pas, quand vous voudrez...

Mrs Al Schmith
Partez demain. Mon architecte viendra jeudi. Bye-bye... je suis enchantée !

Gaston
Tant mieux, madame. (*Elle s'en va. Il regarde le chèque.*) Le rêve, dans une affaire, c'est que tout le monde soit content.
(*A ce moment, rentrent Jeanne et Juliette.*)

Gaston
Eh bien ?

Jeanne
Eh bien, voilà, c'est très gentil...

Juliette
Evidemment, ce n'est pas une grande maison... je vous avais prévenues... il y a deux belles chambres en somme et une petite...

Gaston
C'est déjà ça...

Jeanne, à son mari
Tu avais raison... c'est impossible. Alors, madame, excusez-nous...

Gaston
permets, permets... vous dites deux grandes chambres et une petite... ?

Juliette
Oui... et deux chambres de domestiques...

Gaston
Ah... il y a deux chambres de domestiques... en plus ?

Juliette
Oui.

Gaston
Ça, c'est très bien.

Jeanne, à son mari
Ne te moque pas d'elle.

Gaston
Et le cabinet de toilette... comment est-il ?

Juliette
C'est une salle de bains.

Gaston
Ah ! Il y a une salle de bains.

Juliette
Mais je pense bain... mais je pense bien !

Gaston
C'est important !... Une salle de bains... deux très grandes chambres... un petit jardin, mon Dieu, possible... J'ai beaucoup pensé à ton papa et maman pendant que tu étais là-haut... j'ai pensé aussi aux enfants de ta sœur... et puis enfin j'ai pensé aussi à nous... à l'âge qui

vient... à ce désir naturel qu'on a de vivre un peu la vie des champs... alors... vous disiez : un million ?

Jeanne
Qu'est-ce que tu fais ?

Gaston
Je te fais plaisir.

Juliette
Oui, ça... un million, c'est mon dernier prix, je vous l'ai dit... oui, mais... comptant...

Gaston
Eh bien, mon Dieu... je ne le discuterai pas...
(*Il sort son carnet de chèques.*)

Jeanne, bas
Ne fais pas ça...

Gaston, bas
Je suis obligé.

Jeanne
Obligé ?

Gaston
Oui. (*A Juliette.*) Seulement, écoutez, madame... comme je ne discute pas le prix que vous me demandez, comme je ne marchand pas, eh bien, de votre côté, vous allez être gentille et vous n'allez pas me refuser de me laisser ce petit tableau qui m'a tenu compagnie pendant que vous étiez toutes deux, là-haut...

Juliette
Je n'en fais pas une question de valeur...

Gaston
Moi non plus... j'en fais une question de souvenir.

Juliette
Eh bien, soit... gardez-le !

Gaston
Merci, madame, voulez-vous me faire un reçu, s'il vous plaît. Nos notaires régulariseront la vente. Vous mettrez votre nom vous-même s'il vous plaît. (*A part.*) Nous sommes le vingt-quatre... vais-je mettre le vingt-trois ou le vingt-cinq ?... Soyons prudent... (*Il écrit.*) Nous sommes bien le...

Juliette
Vingt-quatre...

Gaston
Ah ! Je me suis trompé d'un jour... ça n'a d'ailleurs aucune importance, voilà. (*Elle a fait*

le reçu et elle l'échange contre le chèque.) Parfait.

Juliette
Merci, monsieur.

Gaston
Je vous laisse ma carte. Adieu, madame. Vous voudrez bien partir demain matin ?

Juliette
Demain matin... déjà ?

Gaston
Demain soir au plus tard.

Juliette
C'est entendu. Adieu, madame.

Jeanne
Adieu, madame.

Gaston
Et j'emporte tout de suite mon petit tableau comme souvenir.
(Il le décroche.)

Juliette
Je vous accompagne...

Jeanne
Mais qu'est-ce que tu viens de faire ?

Gaston
Je viens de gagner cinq cent mille francs.

Jeanne
Comme ça ?

Gaston
Je vais te le dire...
(Ils sortent.)

RIDEAU

Bakalaura, maģistra _____ darbs

“ _____ ”
tēmas nosaukums

izstrādāts Latvijas Kultūras akadēmijas _____ katedrā
katedras nosaukums

Ar savu parakstu apliecinu, ka _____ darbs izstrādāts patstāvīgi; izmantojot citu autoru darbos publicētus datus, definējumus un viedokļus, dotas precīzas norādes (atsauces) uz to ieguves avotu; iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ .2014.
Vārds, uzvārds Paraksts

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: _____ .2014.
Akadēmiskais amats, grāds, vārds, uzvārds Paraksts

Recenzents: _____
Akadēmiskais amats, grāds, vārds, uzvārds

Darbs iesniegts ____ . ____ .2014.

Studējošo servisa speciālists : _____
Vārds, uzvārds Paraksts

Darbs aizstāvēts LKA _____ gala pārbaudījumu komisijas sēdē
Bakalaura, maģistra

____ . ____ .2014. prot. Nr. _____ vērtējums _____

Komisijas sekretārs: _____
Vārds, uzvārds Paraksts